

การสร้างสรรค์ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ที่ดำเนินการโดย

ขวัญชนก สารมโน

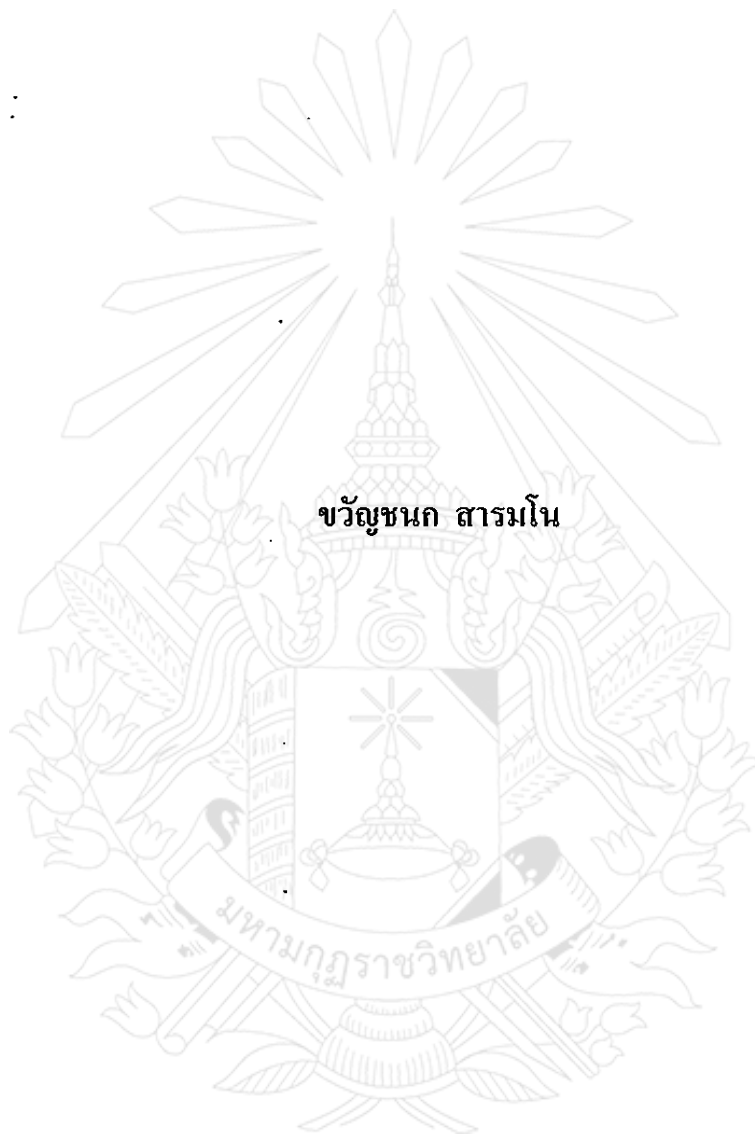
ได้รับอนุมัติเป็นวิทยานิพนธ์ของภาควิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๓

การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

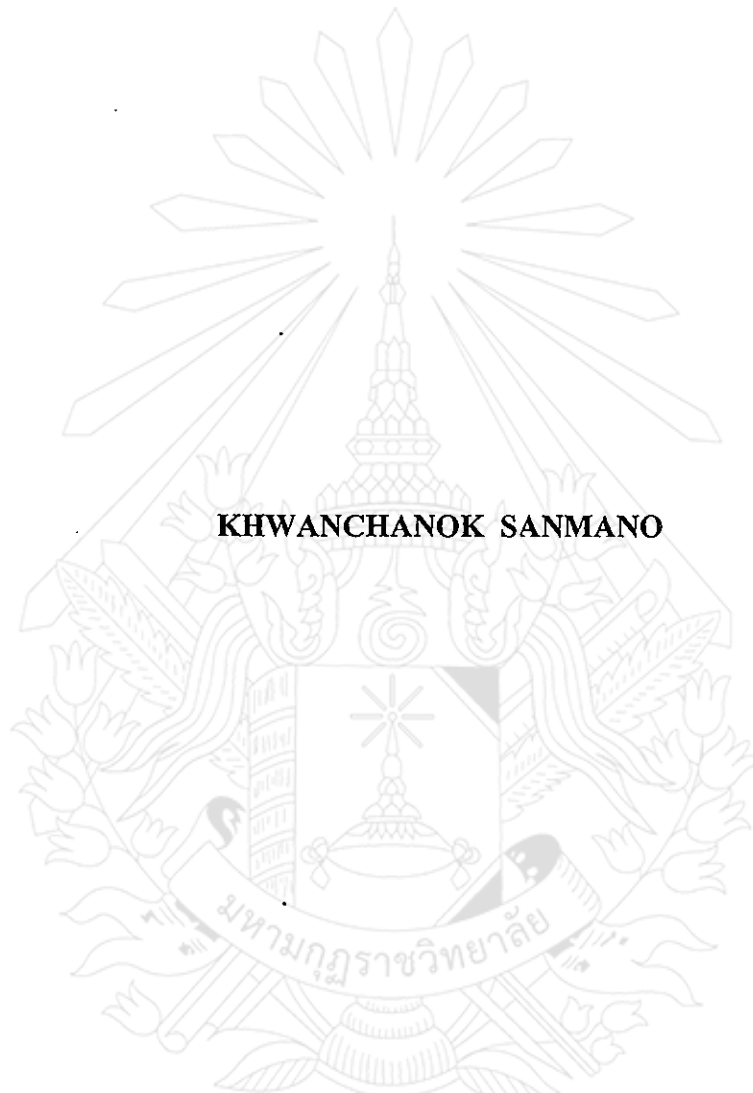
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๓

B 14704

**DEMOCRACY PROMOTING MEDIA CREATION OF SECONDARY
SCHOOL STUDENTS IN THE JURISDICTION OF LOEI
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE**

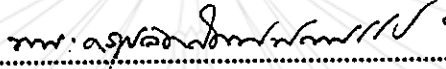

KHWANCHANOK SANMANO

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2553 (2010)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย
ชื่อนักศึกษา : ขวัญชนก สารมโน
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. รพีพร ชงทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระครูปริยัติสังจญาณ

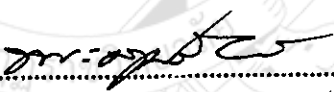
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดลัมพินพัฒนวิริยาจารย์ (ดร.))

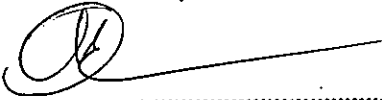
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดลัมพินพัฒนวิริยาจารย์ (ดร.))

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. รพีพร ชงทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พระครูปริยัติสังจญาณ)

..... กรรมการ
(พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร (ดร.))

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Democracy Promoting Media Creation of Secondary School Students
in the Jurisdiction of Loei Education Service Area Office

Student's Name : Khwanchanok Sanmano

Department : Government

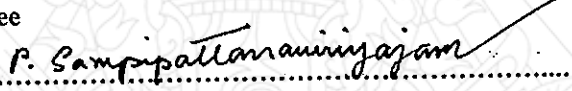
Advisor : Dr. Rapeeporn Thongtong

Co-Advisor : Phrakhrupariyattisaggayan

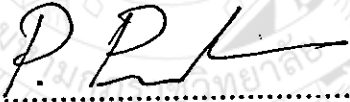
Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

..... Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

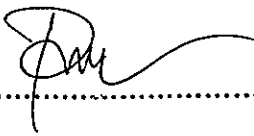
Thematic Committee

..... Chairman
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

..... Advisor
(Dr. Rapeeporn Thongtong)

..... Co-Advisor
(Phrakhrupariyattisaggayan)

..... Member
(Pramaha Viroj Kuttaveero (Dr.))

..... Member
(Asst. Prof. Dr. Phasakorn Pokchon)

หัวข้อสารนิพนธ์	: การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย
ชื่อนักศึกษา	: ขวัญชนก สารมโน
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร. รพีพร ธงทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: พระครูปริยัติสังฆญาณ
ปีการศึกษา	: 2553

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย 2) เพื่อเปรียบเทียบการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในเขตจังหวัดเลย ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อายุราชการประกอบวิชาชีพครู ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำนวน 121 คน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 92 ชุด ใช้สถิติการบรรยาย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านการสร้างสื่ออุปกรณ์หรือเครื่องมือ และความคิดเห็นน้อยที่สุด ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ
- 2) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะ พบว่า ข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุดคือ การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น รองลงมา คือ จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และข้อเสนอแนะที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ ใช้เครื่องฉายประกอบการเรียนที่นำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมาประกอบการเรียนการสอน

**Thematic Title : Democracy Promoting Media Creation of Secondary School Students
in the Jurisdiction of Loei Education Service Area Office**

Student's Name : Khwanchanok Sanmano

Department : Government

Advisor : Dr. Rapeeporn Thongtong

Co-Advisor : Phrakhrupariyattisaggayan

Academic Year : B.E. 2553 (2009)

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows : 1) to study the attitudes of teachers in social studies courses at upper secondary school. Effects of media awareness about democratic school students. In the Office area of all. 2) to compare Creating awareness about media and democracy in the province at all. The opinions of teachers, courses in social studies class at school age, years of work of different professional teachers. 3) to study suggestion concerning with the attitudes of teachers in social studies courses at upper secondary school. Effects of media awareness about democratic school students. In the Office area of all. The samples in this study were teachers in social studies courses as the numbers of 121 persons. Tools used for data collecting were 92 questionnaires. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, statistics used t-test One-Way ANOVA. If there were any difference, it was tested by means of Scheffe's Method and analyzed by computing

The results of research were found as follows :

1) Teachers who teach courses in social studies class at the school to create media awareness on democratic school students in the Office area of study by including all three aspects were considered in the supplement. Each side was. With the most comments. Of a media material In the medium, followed by the building materials or tools. And minimal feedback. Of a media techniques or methods.

2) Opinions of teachers in social studies courses at upper secondary school on the media to create awareness about the democracy of high school students in the Office area of study by all, including three by the age difference. difference statistically significant at the .05 level.

3) Recommendations of teachers in social studies courses at upper secondary school are to create awareness about the media's democratic school students in the Office area of all. Have offered suggestions about how to create media awareness on democratic school students in the Office area of all. Considering the recommendations were suggestions to have the highest frequency. To organize field trips help students get experience and knowledge in terms of greater democracy, followed by the preparation of documents containing images that are colorful. Help stimulate interest. And suggestions that were least frequently used class of projectors bring about the democracy content of teaching and learning.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีเพราะความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคณะอาจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ เสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์รวมทั้ง ตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้จัดทำ จนทำให้การศึกษาในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของคณาจารย์ และขอขอบพระคุณทุกท่าน เป็นอย่างสูงด้วยความจริงใจ

ขอขอบพระคุณ ดร. รพีพร ชงทอง อาจารย์ที่ปรึกษาและพระครูปริยัติสังฆญาณ อาจารย์ที่ ปรึกษา ร่วม ที่ได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำตลอดจนเสนอแนะข้อคิดเห็นต่างๆ จนทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกเขตวิทยาลัยทุกคนที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ เอื้อเฟื้อทั้งคำแนะนำและงานด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าด้วยดีตลอดตั้งแต่แรกเข้าจนจบ การศึกษา

ขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง รุ่นที่ 5 ทั้งที่เป็นบรรพชิต และคฤหัสถ์ทุกคนที่คอยให้กำลังใจคำปรึกษา ทั้งด้านการเรียนและการทำสารนิพนธ์จนสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์ใดๆที่อาจมีจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้จัดทำขอมอบเป็นเครื่องบูชา ผู้มี พระคุณ บิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด และเลี้ยงดู ให้การศึกษา ตลอดจนครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนในการวางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย และ โดยเฉพาะ สามเณรและบุตร ที่ให้ความอนุเคราะห์ และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

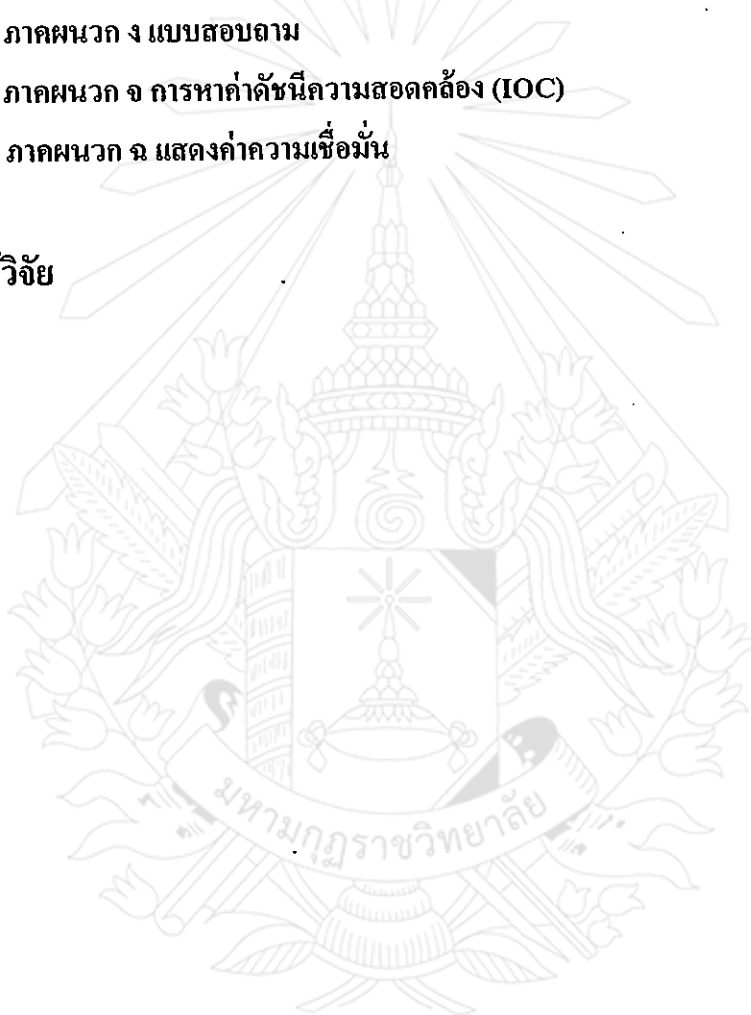
ขวัญชนก สารมโน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ต
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสื่อ	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย	23
2.3 การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน	33
2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	50
2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	55
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56

	๗
3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง	57
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	59
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	62
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	68
ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย	72
ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน	78
ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบบรรยาย	107
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
5.1 สรุปผล	112
5.2 อภิปรายผล	117
5.3 ข้อเสนอแนะ	125
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	125
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	127

บรรณานุกรม	128
ภาคผนวก	133
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	134
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	136
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	142
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	144
ภาคผนวก จ การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	152
ภาคผนวก ฉ แสดงค่าความเชื่อมั่น	156
ประวัติผู้วิจัย	160

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	57
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดัชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำแนกตามเพศ	68
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดัชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำแนกตามอายุ	69
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดัชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำแนกตามระดับการศึกษา	70
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนและร้อยละของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดัชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู	71
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดัชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน	72

- ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ 73
- ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์ และเครื่องมือ 75
- ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ 76
- ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามเพศ 78
- ตารางที่ 4.10 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามเพศ 79
- ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ 79

ตารางที่ 4.12	<p>แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริม ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ</p>	80
ตารางที่ 4.13	<p>แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอน รายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อ ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffe's Method)</p>	81
ตารางที่ 4.14	<p>แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อ การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา</p>	82
ตารางที่ 4.15	<p>แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้ เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา</p>	82
ตารางที่ 4.16	<p>แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อ การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน จำแนกอายุราชการประกอบวิชาชีพครู</p>	83
ตารางที่ 4.17	<p>แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริม ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ ราชการประกอบวิชาชีพครู</p>	84

- ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามเพศ 84
- ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามเพศ 85
- ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุ 85
- ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุ 86
- ตารางที่ 4.22 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) 87
- ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามการศึกษา 88

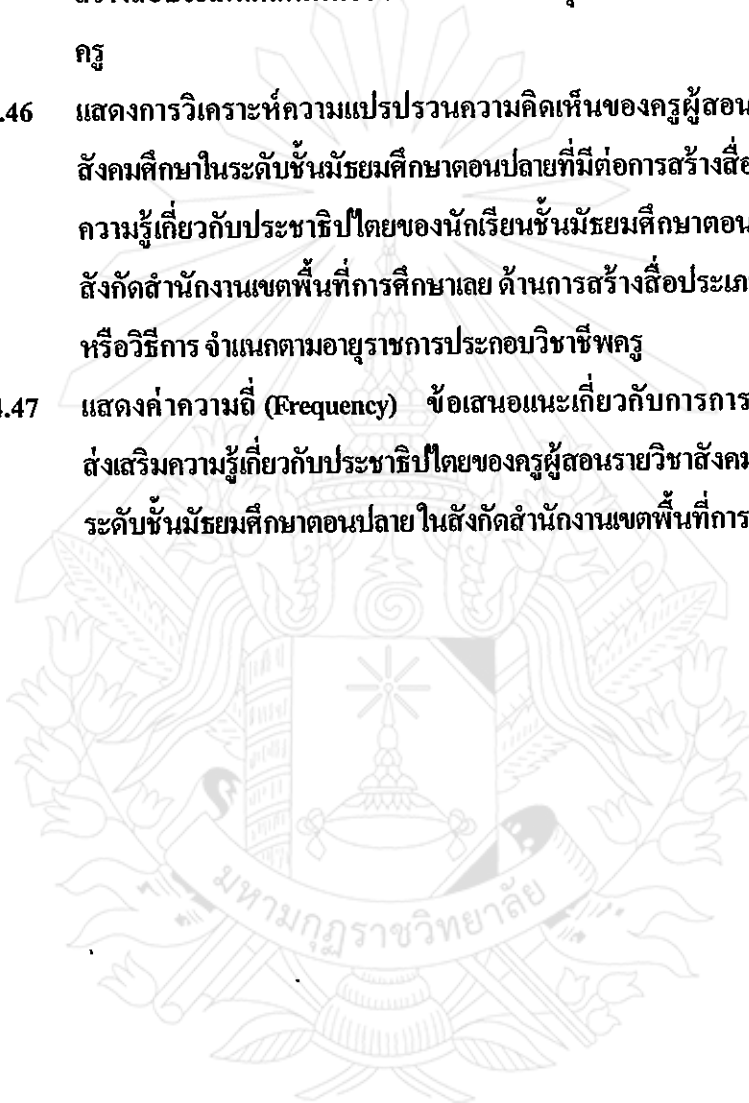
- ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามการศึกษา 88
- ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 89
- ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 90
- ตารางที่ 4.27 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครูด้วยวิธีการของชอฟฟ์ (Scheffe's Method) 91
- ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามเพศ 92
- ตารางที่ 4.29 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามเพศ 92

- ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุ 93
- ตารางที่ 4.31 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือจำแนกตามอายุ 94
- ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) 95
- ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามการศึกษา 96
- ตารางที่ 4.34 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามการศึกษา 96

- ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 97
- ตารางที่ 4.36 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 98
- ตารางที่ 4.37 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) 99
- ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามเพศ 100
- ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามเพศ 100

- ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุ 101
- ตารางที่ 4.41 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุ 102
- ตารางที่ 4.42 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) 103
- ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามการศึกษา 104
- ตารางที่ 4.44 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามการศึกษา 104

- ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 105
- ตารางที่ 4.46 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 106
- ตารางที่ 4.47 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย 107

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

หน้า

55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติ สร้างค่านิยม ก่อให้เกิดความรู้ ความคิดเห็น ความเชื่อต่างๆ ในการพัฒนาคนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตย อย่างมีความสุข โดยมีโรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้ความรู้และหล่อหลอมจิตใจนักเรียนให้เป็น ประชาธิปไตย การปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่เริ่มแรกเมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาใน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสมควรอย่างยิ่งที่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ พร้อมทั้งจะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนแล้วนั้น การศึกษาในฐานะกลไก พื้นฐานของการพัฒนาคนเป็นสิ่งที่สังคมหวังพึ่งพิงให้เป็นเครื่องมือในการเตรียมคนและสังคมให้ พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพราะคุณภาพของประชาธิปไตย ขึ้นต่อคุณภาพของประชาชน ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าประชาชนมีคุณภาพดี ประชาธิปไตยก็มีคุณภาพดีไปด้วย ถ้าประชาชนมีคุณภาพต่ำประชาธิปไตยก็จะเป็นประชาธิปไตยอย่าง เลวด้วย เพราะว่าคุณภาพประชาธิปไตยขึ้นต่อคุณภาพของประชาชน แล้วคุณภาพ ของประชาชนก็ต่อ การศึกษา” นอกจากนี้แนวนโยบายพื้นฐานของรัฐยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องเยาวชน โดยให้ได้รับ การดูแลเอาใจใส่ให้สอดคล้องกับระบบการปกครอง เพื่อให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองของประเทศ ในระบอบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนจะส่งเสริมการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยโดยฝึกให้เด็กทำงานร่วมกัน เป็นการส่งเสริมให้การทำงานเป็นไปด้วยความมุ่ง หมาย และอุดมคติร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนมีความสามัคคี มีเหตุผลมีความคิดริเริ่ม มีความ ขยันหมั่นเพียรในการประกอบหน้าที่ ทั้งนี้ มีความคิดริเริ่ม เพื่อสอนให้เยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตในฐานะ ของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย เยาวชนกับประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้

สมัค ชินบุตร, “การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณี สถานศึกษาในเขต อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย รามคำแหง), 2545, หน้า 7-8.

ขณะเดียวกันรัฐก็ให้ความคุ้มครองและพัฒนาเยาวชนพร้อมทั้งส่งเสริมความเสมอภาคเพื่อให้เป็นพลเมืองดีภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

ในปัจจุบันนี้การใช้สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะสื่อที่ทำได้ง่ายสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นได้ หรือสื่อบางประเภทมีราคาแพงแต่ก็ให้ความรู้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างดีสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างกว้างขวาง ดึงความสนใจได้มาก และสื่อการสอนลักษณะ โครงการจะต้องมีการวางแผนเป็นขั้นตอนอย่างดี จึงจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติได้² ซึ่งการจะจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนนั้นครูจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรการเรียนการสอน แต่ถ้าครูเน้นเรื่องเนื้อหามากเกินไปเด็กอาจไม่สนใจทำให้เด็กเมื่อจบทำให้คุณภาพด้านการเรียนการสอน ไม่มีประสิทธิภาพจนทำให้เกิดปัญหาทั้งครูและเด็ก

โรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเลย ทั้ง 30 โรงเรียน ที่เปิดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย มีภารกิจส่งเสริมการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่ให้มีความเจริญก้าวหน้า แต่จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในรายวิชาสังคมศึกษาของจังหวัดเลย พบว่า การเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2551 โดยเฉลี่ย 47.44 และ 2552 โดยเฉลี่ย 44.91 ทำให้ทราบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษาลดลง ซึ่งในรายวิชาสังคมศึกษามีกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องประชาธิปไตยอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งนี้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในเรื่องของการนำสื่อการเรียนมาประกอบสามารถทำให้นักเรียนสนใจ และเข้าใจในเนื้อหาได้มากขึ้น และโดยเฉพาะการสร้างสื่อและการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยจึงมีความสำคัญมากที่จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อูสูงขึ้น³

ดังนั้น ค่ายผู้วิจัยในฐานะบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ร่วมกันกับโรงเรียนในเขตบริการที่จะต้องจัดการศึกษาให้กับเยาวชนของชาติที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาใน

² ประครอง พลมัน, “การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), 2551, หน้า 12.

³ ศูนย์ประสานงานจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 18 จังหวัดเลย-หนองบัวลำภู, “รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน GPA และ O-Net ปีการศึกษา 2551 และ 2552 จังหวัดเลย”, (เลข : ศูนย์ประสานงานจัดการมัธยมศึกษาศูนย์ที่ 18, 2552), (เอกสารอัดสำเนา).

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย จากการสร้างสื่อประกอบการเรียนการสอนของครูว่าอยู่ในระดับใด ผลของการวิจัยจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจพัฒนาวิธีการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในเขตจังหวัดเลย ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อายุราชการประกอบวิชาชีพครู ต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ต่างกัน

1.3.2 ครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ต่างกัน

1.3.3 ครูที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ต่างกัน

1.3.4 ครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครูต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ต่างกัน

1.4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยเรื่องการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชากรที่ใช้ คือ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 58 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 44 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 จำนวน 19 รวมทั้งสิ้น จำนวน 121 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ได้แก่

- 1) ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ
- 2) ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ
- 3) ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเพศ อายุ การศึกษา อายุราชการประกอบวิชาชีพครู ต่างกัน เพื่อที่จะนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในสถานศึกษา เพื่อนำข้อความคิดเห็นมา ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการสร้างสื่อการเรียนการสอนส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของนักเรียนให้มากที่สุด

1.5.4 ผลจากการวิจัยนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนำข้อมูลที่ ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดเรียนการสอนต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย หมายถึง ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อการสร้างตัวกลางหรือช่องทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตยจากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ หมายถึง สื่อที่ทำได้ง่ายและช่วยถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น และเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องของการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมีความชัดเจนและเข้าใจทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เช่น แผ่นซีดี รูปภาพ แผนภูมิ เอกสาร หุ่นจำลอง เป็นต้น

2) ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ หมายถึง สื่อที่มีค่าใช้จ่ายสูงแต่ให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างกว้างขวาง ดึงความสนใจได้มาก เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์ที่ทันสมัยหลากหลายก้าวทันเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ วัสดุทัศน เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

3) ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ หมายถึง สื่อการสอนลักษณะ โครงการจะต้องมีการวางแผนเป็นขั้นตอนอย่างดี จึงจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการและขั้นตอน เรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบจากเทคนิคและวิธีการที่ครูผู้สอนสร้างขึ้น เช่น การแสดง การจัดทัศนศึกษา การสาธิต กลุ่มสัมพันธ์ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

เพศ หมายถึง เพศของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น เพศชาย เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็นช่วงอายุ ได้แก่ 1) 21-30 ปี, 2) 31-40 ปี, 3) 41-50 ปีและ 4) 51-60 ปี

การศึกษา หมายถึง วุฒิกการศึกษาสูงสุดของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1)ปริญญาตรีและ 2)ปริญญาโทขึ้นไป

อายุราชการในการประกอบวิชาชีพครู หมายถึง ระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่เข้ารับราชการจนถึงปัจจุบันของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็นช่วงอายุราชการ ได้แก่ 1) 1-5 ปี, 2) 6-10 ปี, 3) 11-15 ปีและ 4) 16 ปีขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่องการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสื่อ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย
- 2.3 การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน
- 2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสื่อ

สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางซึ่งมีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนมีหน้าที่เป็นตัวนำความต้องการของครู ไปสู่ตัวนักเรียนอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เป็นผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สื่อการสอนได้นำไปใช้ในการเรียนการสอนตลอด และยังได้รับการพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง นักการศึกษาเรียกสื่อการสอนด้วยชื่อต่างๆ เช่น อุปกรณ์การสอน โสตทัศนอุปกรณ์ เทคโนโลยีการศึกษา สื่อการศึกษา สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

2.1.1 ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นการนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้มีประสิทธิภาพทางด้านวิชาการ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนและเป็นตัวกระตุ้นความสนใจ ของนักเรียนช่วยสร้างสถานการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้นักวิชาการและนักเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้หลายท่าน พอสรุปได้ดังนี้

ไชยยศ เรืองสุวรรณ กล่าวว่า “สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียน และครูเป็นผู้ใช้ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”¹

ชม ภาคภูมิ กล่าวว่า “สื่อการเรียนการสอน เป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีการสอนที่ใช้เป็น พาหะที่จะนำสารหรือความรู้ไปยังผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้”²

มนตรี เข้มกลสิกร กล่าวว่า “สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำความรู้จากผู้สอน หรือแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมตามความต้องการ”³

เปรี๊ยะ กุมุท กล่าวว่า “สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่างๆที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทาง ที่ทำให้การสอนส่งไปถึงผู้เรียน และผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์”⁴

พิมพ์พรรณ เทพสุมาธานนท์ กล่าวว่า “สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สื่อต่างๆ ที่เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับการสอนของครูกับนักเรียนและทำให้การเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ที่ผู้สอนวางไว้เป็นอย่างดี”⁵

กิดานันท์ มลิทอง กล่าวว่า “สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดข้อมูล ความรู้จากครูผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์การ เรียนที่ตั้งไว้”⁶

¹ไชยยศ เรืองสุวรรณ, เทคโนโลยีทางการศึกษา : หลักการและแนวทางปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 4.

²ชม ภาคภูมิ, เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประสานมิตร, 2526), หน้า 5.

³มนตรี เข้มกลสิกร, การใช้เทคโนโลยีทางการสอนในห้องเรียน, (สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2526), หน้า 5.

⁴เปรี๊ยะ กุมุท, เทคนิคการฝึกอบรม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาน มิตร, 2529), หน้า 1.

⁵พิมพ์พรรณ เทพสุมาธานนท์, เทคโนโลยีทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531), หน้า 29.

⁶กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 19.

คุณณี โคตรมา กล่าวว่า “สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ เครื่องมือและเทคนิควิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ”⁷

ทวีภรณ์ วรชิน กล่าวว่า “สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคนิควิธีการต่างๆ ที่ผู้สอนนำมาใช้ประกอบในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด”⁸

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ กล่าวว่า “สื่อการสอน คือ วัสดุ (สิ่งสิ้นเปลือง) อุปกรณ์ (เครื่องมือที่ไม่ผุพังง่าย) และวิธีการ (กิจกรรม เกม) ที่ใช้เป็นสื่อกลางทำให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้เจตคติ (อารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม) และทักษะไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ”⁹

จริยา เหนียนเฉลย อ้างจาก เกอร์ลัชและอีลี (Gerlach and Ely) กล่าวว่า “สื่อการสอน หมายถึง ภูเขาสำคัญในการใช้วางแผนและการสอนเชิงระบบ สื่อเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมากไม่ว่าจะเป็นบุคคล วัสดุอุปกรณ์หรือเหตุการณ์ที่สร้างเงื่อนไข ซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ตลอดจนทัศนคติ และครู ตำรา และสิ่งแวดล้อมรอบๆ โรงเรียนต่างเป็นสื่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น”¹⁰

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์หรือเทคนิควิธีการต่างๆ ที่ใช้เป็นตัวกลางหรือแนวทางในการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร เนื้อหาสาระ ความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ จากครูผู้สอนไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามจุดประสงค์มากยิ่งขึ้น¹¹ ทั้งนี้ สื่อการเรียนการสอนสามารถช่วยการเรียนการสอนของครูได้ดีมากซึ่งเราจะเห็นว่าครูนั้นสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้มากทีเดียว แล้วยังช่วยให้ครูมี

⁷คุณณี โคตรมา, “สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม”, ปรินญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2544, หน้า 10.

⁸ทวีภรณ์ วรชิน, “การใช้สื่อการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาอำเภอกุสินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”, ปรินญานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2546, หน้า 12.

⁹ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542), หน้า 112.

¹⁰จริยา เหนียนเฉลย, เทคโนโลยีการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2549), หน้า 56.

¹¹ประครอง พลมัน, “การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2551, หน้า 8.

ความรู้มากขึ้นในการจัดแหล่งวิทยาการที่เป็นเนื้อหาเหมาะสมแก่การเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายในการสอน ช่วยครูในด้านการคุมพฤติกรรมการเรียนรู้และสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ได้มากที่สุดทีเดียว สื่อการสอนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลายๆ รูปแบบ เช่น การใช้ศูนย์การเรียนรู้ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสาธิต การแสดงนาฏการ เป็นต้น ช่วยให้ผู้สอนได้สอนตรงตามจุดมุ่งหมาย การเรียนการสอนและยังช่วยในการขยายเนื้อหาที่เรียนทำให้การสอนง่ายขึ้นและยังจะช่วยประหยัดเวลาในการสอน นักเรียนจะได้มีเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้นจากข้อมูลเราจะได้เห็นถึงประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน ซึ่งทำให้เรามองเห็นถึงความสำคัญของสื่อสารมีประโยชน์และมีความจำเป็น สามารถช่วยพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพปัจจุบันการเรียนการสอน ไม่จำกัดอยู่เพียงห้องเรียนเท่านั้น ยังมีความรู้ การศึกษา ที่สามารถหาได้จากแหล่ง ความรู้ต่างๆ ใน Internet ทุกๆ ที่ ทั่วทุกมุมโลก

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ที่จะนำความรู้ ที่มีอยู่ในห้องเรียน หรือในสถานศึกษาทำให้แนวทางบริหารการศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาให้ความรู้สังคมในทุกท้องถิ่น

ดังนั้นเพื่อให้ประโยชน์ในด้านการศึกษาของประเทศ จึงสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะเป็นการนำทักษะการเรียนรู้ โดยการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย

2.1.2 ลักษณะการสร้างสื่อการเรียนการสอน

- 1) ควรเป็นการสร้างสื่อแบบที่เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการนำไปใช้
- 2) ควรเป็นการสร้างสื่อที่มีลักษณะง่ายต่อการทำความเข้าใจการนำไปใช้งานและกระบวนการผลิต
- 3) ควรมีส่วนที่ดีและเหมาะสมตามสภาพการใช้งานของสื่อ
- 4) ควรมีความกลมกลืนของส่วนประกอบ ตลอดจนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของการใช้และการผลิตสื่อชนิดนั้นปัจจัยพื้นฐานของการสร้างสื่อการสอน
- 5) เป้าหมายของการเรียนการสอนพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย

แสดงว่าได้เกิดความรู้และสามารถอธิบายวิเคราะห์ได้พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย เป็นทักษะในการเคลื่อนไหวลงมือทำงาน หรือความว่องไวในการแก้ปัญหาพฤติกรรมด้านจิตพิสัย แสดงความรู้สึก อารมณ์ที่มีต่อสิ่งที่เรียนรู้และสภาพแวดล้อม

2.1.3 ประเภทการสร้างสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนนั้นมีมากมาย และได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่อยู่เสมอตามความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษาได้กำหนดและแบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้ เช่น

เป็รื่อง คุมุท ได้จัดแบ่งสื่อการเรียนการสอนไว้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. บุคคล

นอกจากครูบรรรณรักษ์และบุคคลอื่นที่โรงเรียนมีอยู่แล้วยัง หมายถึง ใครก็ได้ที่ไม่ได้ผลิตมาสำหรับโรงเรียนบุคคลเหล่านี้สามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ได้ เช่น วิทยากร เป็นต้น

2. วัสดุ

หมายถึง อุปกรณ์การสอนที่โรงเรียนมีอยู่ เช่น กระดาษ สี หนังสือ เป็นต้น

3. อุปกรณ์และเครื่องมือ

เช่น เครื่องสาย เครื่องเสียงต่างๆ เครื่องมือและวัสดุฝึกต่างๆ

4. สถานที่

หมายถึง อาคาร โรงฝึกงาน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและแหล่งวิทยาการอื่นๆ ในโรงเรียน

5. กิจกรรม

หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน เช่น การสาธิต นาฏการ การทดลอง การแสดง นิทรรศการ การแสดงบทบาทสมมุติ การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น¹²

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. วัสดุ

หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการผูกพันเปลี่ยนแปลง เช่น ซอด้ก ภาพถ่าย ฟิล์ม สไลด์ เป็นต้น

2. อุปกรณ์

หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายภาพ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์ เป็นต้น

3. กระบวนการและวิธีการ

ได้แก่ การจัดระบบการสาธิต ทดลอง เกมและกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นและมุ่งให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ¹³

ไทยศ เรืองสุวรรณ ได้แบ่งสื่อการสอนตามลักษณะรูปร่างของสื่อไว้ 4 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทเครื่องมือ

เป็นสื่อที่ได้จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ แขนงวิศวกรรมไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องฉายต่างๆ เครื่องเสียง วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

¹²เป็รื่อง คุมุท, เทคนิคการฝึกอบรม, อ้างแล้ว, หน้า 98.

¹³ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, อ้างแล้ว, หน้า 112.

2. สื่อประเภทวัสดุ

หมายถึง สื่อที่ได้จากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เป็นวัสดุที่มีการผู้พั่งสิ้นเปลืองได้ง่าย เช่น แผนที่ แผนภูมิ รูปภาพ หุ่นจำลอง เป็นต้น

3. สื่อประเภทวิธีการ

หมายถึง สื่อประเภทเทคนิค ระบบ กระบวนการต่างๆ เช่น การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การทดลอง การแสดงละคร นิทรรศการ เป็นต้น

4. สื่อประสม

หมายถึง การนำสื่อประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นเครื่องมือ วัสดุและวิธีการมาใช้ร่วมกันอย่างสัมพันธ์กันในลักษณะที่สื่อแต่ละอย่างส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน การจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน เป็นต้น¹⁴

เอดการ์ เดล (Edgar Dale) ได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 11 ประเภท โดยการพิจารณาจากลักษณะของประสบการณ์ที่ได้รับจากสื่อการสอน โดยยึดหลักของการเป็นรูปธรรมและนามธรรม (Concrete and Abstract) เป็นหลัก และได้ประเภทสื่อการสอนในรูปกรวยประสบการณ์ (The Cone of Experience) โดยให้สื่อที่มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุดไปไว้ที่ฐานกรวย และสื่อที่จัดเป็นนามธรรมน้อยที่สุดไปไว้ที่ยอดกรวย ดังนี้

1. ประสบการณ์ตรงที่มีความหมาย (Direct and Purposeful Experiences)

จัดให้เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียน ได้รับจากความเป็นจริง ผู้รับประสบการณ์ได้รับการผ่านทางประสาทสัมผัสของจริงในชีวิตคนและประสบการณ์เหล่านี้มีความหมายต่อผู้ได้รับประสบการณ์

2. ประสบการณ์จำลอง (Contrived Experiences)

เป็นประสบการณ์จำลองแบบจากของจริงเพราะของจริงอาจมีขนาดใหญ่หรือมีความซับซ้อนเกินไป ถ้าใช้ของจำลองอาจจะทำให้เข้าใจได้ง่ายกว่าประสบการณ์นี้ ได้แก่ ของตัวอย่าง หุ่นจำลอง เป็นต้น

3. ประสบการณ์นาฏการ (Dramatized Experiences)

เป็นการมีส่วนร่วมในการแสดงประสบการณ์ได้จากการศึกษาเนื้อเรื่องที่จะแสดง การจัดการ การแต่งบทละคร เป็นต้น

¹⁴ไชยยศ เรืองสุวรรณ, การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนส์ สโตร์, 2526), หน้า 147.

4. การสาธิต (Demonstrations)

เป็นการให้ดูตัวอย่างประกอบการอธิบาย การสาธิตที่ดีต้องมีอุปกรณ์ประกอบ ผู้สาธิตควรรู้จักการใช้อุปกรณ์นั้นด้วย เช่น การสาธิตการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การสาธิตท่ากายบริหารต่างๆ เป็นต้น

5. การศึกษานอกสถานที่ (Study Trips)

หมายถึง การพาผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์และความรู้กว้างขวางขึ้น เป็นเครื่องมือที่ช่วยผู้เรียนพบกับบางสิ่งโดยตรง ซึ่งไม่สามารถจัดได้ในชั้นเรียน

6. นิทรรศการ (Exhibitions)

หมายถึง การแสดงสิ่งของต่างๆ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ดูซึ่งอาจรวมเอาหุ่นจำลอง การสาธิต แผนภูมิไว้ด้วยกัน เพื่อให้ผู้ดูรับประสบการณ์ต่างๆ จากสิ่งเหล่านั้น

7. โทรทัศน์การศึกษา (Education Television)

รายการโทรทัศน์จะทำให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและได้ยินเสียง เหตุการณ์และความเป็นไปต่างๆ ในขณะที่เดียวกับที่มีการถ่ายทอดเหตุการณ์นั้นอยู่พร้อมกัน

8. ภาพยนตร์ (Motion Picture)

เป็นการจำลองเหตุการณ์ให้ผู้เรียนได้ดู ได้ฟังใกล้เคียงกับความเป็นจริงแม้จะไม่ใช้เวลาเดียวกันกับเหตุการณ์จริง และสามารถใช้ได้ดีในการประกอบการสาธิตเพราะเปิดโอกาสให้ผู้ดูได้เห็นเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด

9. ภาพนิ่ง (Recordings, Radio, and Still Pictures)

ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด สไลด์ แผ่นโปร่งใส การบันทึกเสียงต่างๆ และวิทยุสามารถใช้กับการเรียนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล ภาพสามารถจำลองความเป็นจริงมาให้เราได้ศึกษาส่วนวิद्यุและการบันทึกเสียงให้ความรู้แก่ผู้ฟังโดยไม่ต้องอ่าน

10. ทิศนสัญลักษณ์ (Visual Symbols)

ได้แก่ แผนภาพ แผนภูมิ แผนสถิติ การ์ตูนภาพโฆษณา ซึ่งมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์สำหรับการถ่ายทอดความหมาย นำมาใช้แทนความหมายที่เป็นข้อเท็จจริง

11. วจนสัญลักษณ์ (Verbal Symbols)

ได้แก่ คำพูด ตัวหนังสือ ตัวอักษร ผู้เข้าใจสัญลักษณ์นี้ก็ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานมากพอสมควร¹⁵

¹⁵Edgar Dale, *Audiovisual Method in Teaching*, อังโน กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษา และนวัตกรรม, อังแล้ว, หน้า 90.

เดอ คีฟเฟอร์ (Robert E. De Kieffer) ได้แบ่ง สื่อการเรียนการสอนออกเป็น 3 ประเภท

1. สื่อประเภทไม่ใช้กับเครื่องฉาย

ได้แก่ กระดานชอล์ก รูปภาพ แผนภูมิ แผนสถิติ ป้ายนิเทศ ลูกโลก แผนที่ การสาธิต การจัดนิทรรศการ และนาฏการ เป็นต้น

2. สื่อประเภทใช้กับเครื่องฉาย

ได้แก่ สไลด์ फिल्मสตริป ภาพยนตร์ เครื่องฉายภาพทึบแสง เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เป็นต้น

3. สื่อประเภทเครื่องเสียง

ได้แก่ วิทยุ เครื่องขยายเสียง เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น¹⁶

เกอร์ลัชและอีลี (Gerlach and Ely) ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนไปตามทรัพยากรการเรียนรู้ (Learning Resources) เป็น 5 รูปแบบ โดยได้แบ่งเป็นสื่อที่ออกแบบขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (by design) และสื่อที่มีอยู่ทั่วไปแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน (by utilization) ดังนี้

1. คน (People)

ในทางการศึกษาโดยตรงนั้น หมายถึง บุคลากรที่อยู่ในระบบโรงเรียน ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้แนะแนวทางการศึกษา หรือผู้ที่อำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเรียนรู้ ส่วนคนตามความหมายของการประยุกต์ใช้นั้น ได้แก่ คนที่ทำงานหรือมีความชำนาญงานในแต่ละสาขาซึ่งมีอยู่ในวงสังคมโดยทั่วไปและคนเหล่านี้นับเป็นผู้เชี่ยวชาญ ถึงแม้จะไม่ใช่นักการศึกษาให้ความรู้แต่ละด้าน เช่น นักการเมือง นายธนาคาร ช่างซ่อมรถยนต์ เป็นต้น

2. วัสดุ (Materials)

วัสดุในการศึกษาโดยตรงจะเป็นประเภทที่บรรจุเนื้อหาบทเรียน โดยรูปแบบของวัสดุไม่ใช่สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง เช่น หนังสือเรียน สไลด์ फिल्मสตริป แผนที่ เป็นต้นหรือสื่อต่างๆ ที่ใช้ร่วมกันซึ่งเป็นทรัพยากรทางการเรียนและได้รับการออกแบบเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียน ส่วนวัสดุที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนนั้น จะมีช่วยลักษณะเช่นเดียวกับวัสดุที่ใช้ในการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เพียงแต่เนื้อหาที่บรรจุในวัสดุนั้น ส่วนมากจะอยู่ในรูปของความบันเทิง เช่น การจัดนิทรรศการภาพเขียน หรือภาพยนตร์สารคดีชีวิตสัตว์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มักถูกมองไปในรูปของความบันเทิง แต่สามารถให้ความรู้ทางการศึกษาได้เช่นกัน

¹⁶Robert E. De Kieffer, *Instructional Media and the New Technologies Instruction*, อ้างใน ศิริพงษ์ พะยอมเยี่ยม, การเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียน สโตร์, 2533), หน้า 72.

3. อาคารสถานที่ (Settings)

หมายถึง ตัวตึก สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลเกี่ยวข้องกับทรัพยากรรูปแบบอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้วและกับผู้เรียนด้วย ซึ่งสถานที่สำคัญในการศึกษาได้แก่ ติวเตอร์และสถานที่อื่นๆ ที่ออกแบบมาเพื่อการเรียนการสอนโดยส่วนรวม เช่น ห้องสมุด หอประชุม สนามเด็กเล่น เป็นต้น ส่วนสถานที่ต่างๆ ในชุมชนก็สามารถใช้เป็นทรัพยากรเพื่อการเรียน ได้เช่น โรงเรียน ตลาด สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

4. เครื่องมือและอุปกรณ์ (Tool and Equipment)

เป็นทรัพยากรเรียนรู้ที่ใช้ในการผลิตหรือใช้ร่วมกับทรัพยากรอื่น ส่วนมากเป็นเครื่องมือทางด้าน โสตทัศนูปกรณ์ หรือเครื่องใช้ต่างๆ เช่น เครื่องฉายเอกสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่ ตะปู ไขควง เป็นต้น

5. กิจกรรม (Activities)

โดยทั่วไปแล้วกิจกรรมที่กล่าวถึงนี้มักเป็นการดำเนินงานที่จัดขึ้นเพื่อกระทำร่วมกับทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นเทคนิควิธีการพิเศษเพื่อการเรียนการสอน เช่น การสอนแบบโปรแกรม เกมและสถานการณ์จำลอง หรือการจัดทัศนศึกษา มีวัตถุประสงค์เฉพาะที่ตั้งขึ้น มีการใช้วัสดุการเรียนเฉพาะวิชาหรือมีวิธีการพิเศษในการเรียนการสอน¹⁷

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วสามารถแบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1. สื่อการสอนประเภทวัสดุ.

เป็นสื่อที่ทำได้ง่ายและใช้วัสดุในท้องถิ่น สามารถช่วยถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นได้ เช่น บัตรคำ แถบประโยค แผนภูมิ รูปภาพ ภาพถ่าย กระดานผ้าสาหลี่ หุ่นจำลอง เป็นต้น

2. สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ

เป็นสื่อที่มีราคาแพงแต่ให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างกว้างขวาง ดึงความสนใจ ได้มาก เช่น เครื่องฉายสไลด์ ฟลิ้มสตรีป เทปบันทึกเสียง เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพยนตร์ โทรทัศน์ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น

3. สื่อการสอนประเภทเทคนิคหรือวิธีการ

เป็นสื่อการสอนลักษณะ โครงการจะต้องมีการวางแผนเป็นขั้นตอนอย่างดี จึงจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติได้ เช่น การแสดง กลุ่มสัมพันธ์ การจัดป้ายนิเทศ การสาธิต นิทรรศการ การจัดทัศนศึกษา เป็นต้น

¹⁷Gerlach and Ely, *Teaching and Media*, อ้างในศิริพงศ์ พะยอมรัมย์, การเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอน, (กรุงเทพฯ: มหานคร : โอเคียนส์โตร์, 2533), หน้า 72.

2.1.4 คุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอน

ได้มีนักเทคโนโลยีการศึกษาที่สำคัญหลายท่านได้พยายามประมวลคุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอนต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนไว้ พอสรุปได้ดังนี้

ไชยยศ เรืองสุวรรณ ได้กล่าวถึง คุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอน ได้ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้เรียน
2. ทำให้เนื้อหาวิชาความรู้ที่สอนมีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น
3. เร้าความสนใจของผู้เรียน ทำให้ครูสามารถสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

4. เป็นเครื่องชี้แนะการตอบสนองของผู้เรียน

5. สามารถเอาชนะขีดจำกัดต่างๆ ทางกายภาพได้

6. ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น การแก้ปัญหา

7. เป็นเครื่องมือสำหรับครู ในการวิจัยผลการเรียนและช่วยสอนซ่อมเสริม

2.1.5 สื่อการเรียนการสอนกับผู้เรียน

1. เป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2. สื่อการเรียนสอน

โดยจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนทำให้มีความสุขสนุกสนานและไม่เบื่อหน่ายการเรียน

3. การใช้สื่อ

โดยจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ตรงกันและเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียนนั้น

4. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

โดยทำให้ผู้เรียนเกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

5. ช่วยสร้างเสริมลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้

โดยยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อการเรียนการสอนเหล่านั้น

6. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

โดยการจัดให้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนในการเรียนการสอนรายบุคคล

2.1.6 สื่อการเรียนการสอนกับครูผู้สอน

1. การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการเรียนการสอน

โดยสามารถช่วยให้บรรยากาศในการเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สอนมีความสุขสนุกสนานในการสอนมากกว่าวิธีการที่เคยใช้การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองมากยิ่งขึ้น

2. สื่อจะช่วยแบ่งเบาภาระของครูผู้สอนในด้านการเตรียมเนื้อหา เพราะบางครั้งอาจให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้เอง

3. เป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอในการเตรียม และผลิตวัสดุใหม่ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อการสอน ตลอดจนคิดค้นเทคนิค วิธีการต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้¹⁸

เกอร์ลัชและอีลี (Gerlach and Ely) ได้กล่าวถึง คุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนสามารถบันทึกเหตุการณ์ในอดีตตลอดจนปัจจุบันได้ และสามารถนำกลับมาใช้ได้อีก

2. สื่อการเรียนการสอนสามารถบันทึกเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถสังเกตเห็นหรือมองเห็นได้ เช่น การใช้ภาพยนตร์ฉายแสดงการงอกของต้นถั่ว การแสดงภาพนักกีฬากำลังวิ่งให้เคลื่อนไหวช้าลงหรือการถ่ายสไลด์จากกล้องจุลทรรศน์ เป็นต้น

3. สื่อการเรียนการสอนสามารถใช้กับคนกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยหรือเป็นรายบุคคลในสถานที่แตกต่างกันได้¹⁹

ปรื่อง กุมุท ได้กล่าวถึง คุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอนต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้นเพราะมีความหมายชัดเจนต่อผู้เรียน

2. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้

3. ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้

4. ช่วยให้ผู้เรียนจดจำและประทับใจความรู้ที่ศึกษา ทำอะไรเป็นเร็วและดีขึ้น

5. ช่วยเสริมสร้างการคิดและการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. ช่วยให้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ยากลำบาก โดยการแก้ไขปัญหาค้นคว้าหรือข้อจำกัดต่างๆ ใ้ดังนี้

¹⁸ ชาญยศ เรื่องสุวรรณ, เทคโนโลยีการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ, อ่างแล้ว, หน้า 140.

¹⁹ Gerlach and Ely, *Teaching and Media*, อ่างในศิริพงษ์ พะยอมเยี่ยม, การเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอน, อ่างแล้ว, หน้า 42.

- (1) ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
- (2) ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม
- (3) ทำสิ่งที่ใหญ่ให้มีขนาดเล็กหรือทำสิ่งที่มีขนาดเล็กให้มีขนาดใหญ่ขึ้น
- (4) นำเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตหรือสิ่งซึ่งอยู่ไกลหรือสิ่งที่ลึกลับมาศึกษาได้²⁰

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวถึง คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. การเพิ่มจำนวนผู้เรียน สื่อการสอนมีความสำคัญในการสื่อเพื่อประสิทธิภาพเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน

2. สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้สอนสอนได้ดีขึ้นและให้การสอนบรรลุเป้าหมาย

3. สื่อการสอนสำเร็จรูปช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพเสียเปรียบหรือผู้ยากไร้สามารถเรียนได้ทัดเทียมกับผู้ที่มีฐานะดีกว่า²¹

อิริคสัน (Erickson) ได้กล่าวถึง คุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนจะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เช่น ผู้เรียนที่ได้มีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศไกล แต่ถ้านำภาพยนตร์เกี่ยวกับประเทศนั้นมาฉายให้ผู้เรียนก็จะเกิดประสบการณ์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้บทเรียนจากวิทยุ โทรทัศน์ เครื่องฉายหรือบทเรียนสำเร็จรูปเข้าช่วยในการเรียนการสอน

3. สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตอบสนองความคาดหวังที่จะทำให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น การให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากบทเรียนสำเร็จรูป หรือศูนย์การเรียนเป็นต้น

4. สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้การสื่อความหมายระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

5. สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้การวินิจฉัยหรือการซ่อมเสริมผู้เรียนได้ เช่น การใช้แบบเรียนสำเร็จรูปสำหรับผู้เรียนที่เรียนช้ากว่าปกติ

ทวีภรณ์ วรชิน ได้กล่าวถึง คุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวที่ครูสอนได้ง่ายขึ้น แม้จะเป็นเรื่องของนามธรรมก็จะสามารถใช้สื่อการสอนแสดงให้เห็นรูปธรรมช่วยสร้างความเข้าใจให้ดีขึ้น

²⁰ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา, อ่างแก้ว, หน้า 109.

²¹ เป็รื่อง กุมุท, เทคนิคการฝึกอบรม, อ่างแก้ว, หน้า 98.

2. ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้กระตือรือร้นอยากจะศึกษายาบทเรียนต่างๆ เพิ่มขึ้นและทำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตนเองต่อไป

3. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ ได้รับรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองมี โอกาสแสดงออกเป็นผลให้นักเรียนเกิดความกล้า กล้าพูด กล้าทำ รู้จักคิดอย่างมีหลักเกณฑ์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกิดประโยชน์ที่สามารถนำไปเชื่อมประสานกับความรู้และประสบการณ์เดิมได้ดี

4. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความทรงจำอย่างถาวรสืบเนื่องจากได้เรียนรู้จากประสบการณ์หลายมิติ มีใช้ฟังเพียงคำบอก หรืออ่านจากตำราแล้วนี่ภาพที่ความเข้าใจตามคำและตัวหนังสือซึ่งมีเพียงมิติเดียว วิธีดังกล่าวจะทำให้เกิดความทรงจำเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น²²

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับคุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอนที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้นในเวลาที่กำหนด
2. สื่อการเรียนการสอนช่วยในการสื่อความหมายระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
3. สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้หลายรูปแบบทำให้ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงขึ้นและการประหยัดเวลา
4. สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนที่อยู่ในสภาพเสียเปรียบหรือยากไร้สามารถเรียนรู้ได้ทัดเทียมกับผู้มีความดีกว่า เช่น การเรียนรู้จากสื่อสำเร็จรูปต่างๆ

2.1.7 หลักการใช้สื่อการเรียนการสอน

การใช้สื่อการเรียนการสอน นับว่ามีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูและผู้เรียนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ถ้าการใช้สื่อการเรียนการสอน ไม่ถูกต้องย่อมได้ผลน้อยหรือมีค่าเท่ากับไม่ใช้เลย ฉะนั้นการใช้สื่อการเรียนการสอนแต่ละครั้งจึงควรพิจารณาให้ถี่ถ้วนและวางแผนการใช้ตัวอย่างรอบคอบและควรปฏิบัติตามหลักการใช้สื่อการเรียนการสอน ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้²³

1. หลักการเลือกสื่อการเรียนสอน
2. หลักการเตรียมสื่อการเรียนการสอน

²² ทวีภรณ์ วรรณ, "การใช้สื่อการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา อำเภอกุสินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์", ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, หน้า 17.

²³ คุณณี โคตรมา, "สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาล เมืองนครพนม จังหวัดนครพนม", ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, หน้า 22.

3. หลักการนำเสนอสื่อการเรียนการสอน

4. หลักการประเมินผลสื่อการเรียนการสอน

นักวิชาการและนักเทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ใช้หลักการในแต่ละขั้นตอนเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1) หลักการเลือกสื่อการเรียนการสอน

เอดการ์ เดล (Edgar Dale) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการเลือกสื่อการสอนไว้ดังนี้

- (1) สื่อการเรียนนั้นจะสามารถให้แนวคิดที่ถูกต้องมากเพียงใด
- (2) สื่อการเรียนนั้นจะสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในสิ่งที่เรียนได้ดีเพียงใด
- (3) สื่อการเรียนนั้นๆ เหมาะสมกับวัย สติปัญญาและประสบการณ์ต่างๆ ของผู้เรียนเพียงใด
- (4) สภาพแวดล้อมเหมาะที่จะใช้สื่อการเรียนนั้นๆ หรือไม่
- (5) มีข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการใช้สื่อการเรียนนั้นสำหรับครูหรือไม่
- (6) สื่อการเรียนนั้นสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาทางด้านความคิดได้หรือไม่
- (7) มีความคุ้มค่ากับเวลาและการลงทุนหรือไม่²⁴

จิริยา เหนียนเฉลย อ้างจาก อีริกสัน (Erickson) ได้แนะนำว่า ครูควรเลือกสื่อการสอนโดยพิจารณา ดังนี้

- (1) สื่อการเรียนนั้นเป็นประโยชน์ต่อหน่วยการสอนและเป็นกิจกรรมในการแก้ปัญหาหรือประสบการณ์เฉพาะหรือไม่
- (2) เนื้อหาที่ต้องใช้สื่อการเรียนในการสื่อความหมายนั้นเป็นประโยชน์และสำคัญแก่ผู้เรียนชุมชนและสังคมหรือไม่
- (3) สื่อการเรียนนั้นเหมาะกับจุดประสงค์การสอนหรือเป้าหมายของผู้เรียนหรือไม่
- (4) มีการตรวจระดับความยากของจุดประสงค์การสอน เกี่ยวกับความเข้าใจและความสามารถเจตคติและความนิยมหรือไม่
- (5) สื่อการเรียนนั้นให้ความสำคัญต่อประสบการณ์จากการคิด การโต้ตอบ การอภิปรายและการศึกษาหรือไม่
- (6) ตรงกับเนื้อหาที่สอนในรูปของปัญหาและกิจกรรมของผู้เรียนหรือไม่
- (7) สื่อการเรียนนั้นให้แนวคิดที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

²⁴Edgar Dale, *Audiovisual Method in Teaching*, อ้างในกิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม, อ่างแก้ว, หน้า 18.

(8) สื่อการสอนนั้นให้เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับขนาด อุณหภูมิ น้ำหนัก ความลึก ระยะทาง การกระทำ กลิ่นเสียง สี ความมีชีวิตชีวา อารมณ์หรือไม่

(9) สื่อการสอนนั้นให้ความแน่นอนหรือทันสมัยหรือไม่

(10) สื่อการสอนนั้นปรับให้เข้ากับจุดประสงค์ที่พึงปรารถนาได้หรือไม่

(11) สื่อการสอนนั้นมีรสนิยมหรือไม่

(12) สื่อการสอนนั้นใช้ในห้องเรียนธรรมดาได้หรือไม่

(13) เนื้อหาความรู้ของสื่อการสอนมีตัวอย่างให้มากได้หรือไม่²⁵

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ “กล่าวว่า การเลือกสื่อการสอนเพื่อนำมาเกื้อหนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากครูเลือกสื่อที่ไม่เหมาะสมเข้ามาใช้ในการเรียน การสอนแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น อาจจะไม่บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย” ดังนั้นครู ควรเลือกสื่อการสอน โดยยึดหลักดังนี้

1. สื่อต้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายและเรื่องที่จะสอน
2. สื่อต้องเหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
3. มีความเหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน
4. เนื้อหาและวิธีใช้ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนจนเกินไป
5. มีความน่าสนใจและทันสมัย
6. เนื้อหามีความถูกต้อง
7. เทคนิคการผลิตดี เช่น ขนาด สี เสียง ภาพ ความจริง เป็นต้น
8. สามารถนำเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี
9. ถ้ามีสื่อการสอนหลายอย่างในเรื่องเดียวกันให้กำหนดว่าสื่อใดเหมาะสมที่สุดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เรียน ได้ดีที่สุดในเวลาอันสั้น²⁶

พระราชภูมิ กล่าวว่า การเลือกสื่อการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสตร์ในการสั่งสอนปวงชน ของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นองค์ศาสดาแห่งพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ทรงมีหลักการในการเลือกใช้ สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจิตวาทยาการเรียนรู้ของบุคคลได้อย่างถูกต้องตรงกับธรรมชาติ นิสัยของแต่ละบุคคล สามารถชี้แนะบุคคล ให้เกิดความสว่างทางปัญญาพันอวิชาและบรรลุเป้าหมาย สูงสุดในการเรียนรู้ อันได้แก่ การบรรลุมรรคผลนิพพาน พระพุทธองค์จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นบรม ครูหรือครูผู้ที่ยิ่งใหญ่

²⁵ จริยา เหนียนเฉลย, “เทคโนโลยีการศึกษา”, อ้างแล้ว, หน้า 52.

²⁶ ไชยยศ เรื่องสุวรรณ, เทคโนโลยีทางการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ, อ้างแล้ว, หน้า 157.

หลักธรรมที่เป็นเครื่องแสดงถึงแนวทางในการเลือกสื่อการเรียนการสอนซึ่งพระองค์ทรงถือเป็นแนวปฏิบัติ ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ อันเป็นธรรมของสัตบุรุษหรือคนดี ได้แก่

1. ธัญญัญญา (ความจักเหตุ)

คือ การรู้หลักแห่งความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลรู้ว่าจะต้องทำเหตุอันนี้หรือกระทำตามหลักการข้อนี้จึงจะเกิดผลที่ต้องการนั้นๆ หมายถึง การเลือกใช้สื่อการสอนที่ดีจะต้องแก้ปัญหาของความรู้ตรงกับสาเหตุแห่งความรู้ที่นั่น

2. อัตถัญญา (ความรู้จักผล)

คือ รู้ความมุ่งหมายหรือประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำ หมายถึง การใช้สื่อเพื่อแสดงให้ผู้เรียนเห็นผลของการกระทำ

3. อัตถัญญา (ความรู้จักตน)

คือ รู้ว่าตัวของเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมเป็นอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับสภาพในการสั่งสอน

4. มัตถัญญา (ความรู้จักประมาณ)

คือ การใช้หลักความพอดี

5. กาลัญญา (ความรู้จักกาล)

คือ การรู้กาลเวลาอันเหมาะสมที่จะใช้สื่อการสอน

6. ปริสัจญญา (ความรู้จักชุมชน)

ได้แก่ การรู้จักบริษัทที่ประชุมว่าชุมชนนี้เมื่อเข้าไปสั่งสอนจะต้องทำอย่างไร

7. บุคคลัญญา (ความรู้จักบุคคล)

คือ รู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าโดยอรรถาศัยความสามารถและคุณธรรมว่าแตกต่างกันอย่างไร ควรจะปฏิบัติอย่างไร เป็นต้น นอกจากนี้พระองค์ได้ทรงจำแนกบุคคลตามความสามารถในการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

- (1) อุกมภูติญญา เป็นผู้ที่มีรู้โดยฉับพลัน
- (2) วิปจิตัญญา เป็นผู้ที่มีรู้ต่อเมื่อได้รับการขยายความ
- (3) เนยยะ เป็นผู้ที่มีพอจะแนะนำได้โดยการฝึกอบรม
- (4) ปทปรณะ เป็นผู้ที่มีปัญญาอ่อนไม่เข้าใจความลึกซึ้ง²⁷

²⁷ พระราชวรมูลนิธิ, พจนานุกรมพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2518),

2) หลักการเตรียมสื่อการเรียนการสอน

คุณฉวี โครตมา อ้างจาก อิริคสันและเคิร์ล (Erickson and Curl) ได้กล่าวถึง การเตรียมก่อนการใช้สื่อการสอนต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อน ดังนี้

1. พัฒนาการสร้างความพร้อมเฉพาะอย่าง เช่น จะให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนตอนไหนอย่างไร

2. แนะนำผู้เรียนเพื่อเป็นการเร้าให้เกิดความรู้ จากสื่อที่ครูเลือกมา

3. สร้างกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสื่อการสอน

4. เลือกหาวิธีที่เหมาะสม ที่จะนำไปสู่การใช้สื่อการสอนนั้นๆ

5. ใช้แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อสร้างความพร้อมให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน

นอกจากนั้นยังต้องเตรียมและควบคุมเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและจัดสถานการณ์ เพื่อให้การใช้สื่อการสอนนั้นคุ้มค่ากับเวลาและทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนครูควรมีความสามารถและทักษะพื้นฐาน ดังนี้

1. สามารถใช้เครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษาได้

2. สามารถป้องกันและแก้ไขข้อขัดข้องของเครื่องมือต่างๆ ได้

3. สามารถจัดสภาพห้องเรียนได้ดี ถ้าเป็นการฉายก็สามารถจัดสภาพการฉายได้ดี

4. สามารถติดตั้งเครื่องมือต่างๆ ได้ดี

5. ติดตั้งอุปกรณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สะดวกต่อการใช้และติดตามและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี

6. สามารถวางแผนกำหนดช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม²⁸

กล่าวโดยสรุป สื่อการเรียนการสอนที่เราจะนำมาใช้จะต้องให้ตรงหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิชาของผู้เรียน ความต้องการ ระยะเวลาและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ทั้งนี้ สื่อทุกองค์ประกอบที่จะนำมาใช้ต้องทดลอง ตรวจสอบถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยด้วย

²⁸คุณฉวี โครตมา, “สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม”, ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, หน้า 20.

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือได้ว่าเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมและดีที่สุดในปัจจุบัน เป็นการปกครองที่สนองความต้องการพื้นฐานของธรรมชาติของมนุษย์ คือ การยอมรับ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจปกครองประเทศอย่างทั่วถึง และมีกลไกอย่างมีประสิทธิภาพในการป้องกันการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อย่างไม่รู้ก็ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะไม่สามารถสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้ ถ้าประชาชนในประเทศขาดวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในวิถีทางสังคมประชาธิปไตย²⁹

การที่โลกมนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกันหลายเผ่าพันธุ์และหลากหลายวัฒนธรรมเช่นนี้ ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิด ความเชื่อ ตลอดจนวิถีการจักระเบียบทางสังคม เพื่อที่จะทำให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

โดยธรรมชาตินั้นการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ สิ่งที่เกิดเคียงไม่ได้ นั่นคือ ความไม่เข้าใจกัน การกระทบกระทั่งกัน การขัดแย้ง ได้เคียงกันตามความคิดเห็นของแต่ละคน ที่เชื่อว่าตนถูกต้อง

ความขัดแย้งการ ได้เคียง และการหาข้อยุติต่างๆ ระหว่างมนุษย์เป็นเรื่องละเอียดอ่อนในระยะแรกก่อนที่สังคมจะมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเช่นปัจจุบันนี้ การจักระเบียบทางสังคมเกิดจากคำสั่งสอนของศาสดาทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่

เมื่อสังคมมนุษย์เริ่มมีจำนวนมากขึ้นปัญหาความขัดแย้งต่างๆ เริ่มปรากฏในหลายๆลักษณะ บางครั้งคำสั่งสอนทางศาสนาก็ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้ทุกคน ดังนั้น จึงมีเริ่มสร้างกฎเกณฑ์ภายนอกจิตใจขึ้นมาควบคุมมนุษย์ด้วยกันเอง ทั้งนี้ก็เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยความเรียบร้อยและมีสันติสุข ระบบที่ประเทศทั้งหลายในโลก ได้คิดค้นขึ้นมาควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ เช่นนี้ก็คือรูปแบบการปกครองที่เรียกว่าระบบการเมือง³⁰

ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองที่เสนอรูปแบบในการปกครองที่หลายประเทศในโลกเห็นว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดระบอบหนึ่งเพราะว่าเป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองกันเอง ซึ่งเรียกว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งที่มาของประชาธิปไตยนั้น มีผู้ศึกษาและนำเสนอไว้คือ

²⁹ คำนำ ชัยสุวรรณ์รักษ์และธีรพล บุญสร้าง, ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย, (กรุงเทพมหานคร : หจก. วีเจ พรินติ้ง, 2546), หน้า 7.

³⁰ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า 1-2.

อมร รักษาสัตย์ กล่าวว่า การที่ประชาชนมีส่วนในการตัดสินใจปัญหาทางการเมืองในชุมชนของตนนั้นเป็นวิธีการที่สังคมของคนโบราณหลายแห่งได้ปฏิบัติ กันมาตั้งแต่สมัยก่อน ประวัติศาสตร์ ในสังคมอินเดียโบราณปรากฏว่าประชาชนในวรรณะสูงๆ ได้มีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรงหากพิจารณาอย่างผิวเผินอาจจะดูไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ธรรมเนียมการปกครองของชมพูทวีปนั้นเราไม่ได้ศึกษากันมาก่อนจึงไม่ทราบว่าวิญญูณของประชาธิปไตยในซีกโลกตะวันออกว่าเป็นอย่างไร การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยที่ทุกคนอยู่ทุกวันนี้มาจากธรรมเนียมของชาติตะวันตก ซึ่งได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาจากสมัยกรีกโบราณอีกทอดหนึ่ง³¹

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ

หมายถึงการมีศรัทธา และความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล และความสามารถของมนุษย์ เทิดทูนอิสรภาพ และเสรีภาพของมนุษย์

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองและวิธีการจัดระเบียบการปกครอง

หมายถึง ระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจเป็นของประชาชนหรือมาจากประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้ได้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชนเท่านั้น และประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนตนได้ โดยการเลือกตั้งที่มีกำหนดวาระ ถือว่าเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน

หมายถึง การร่วมกันปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ทั้งกายและวาจา ไม่ก้าวก่าในสิทธิของผู้อื่นเคารพกฎเกณฑ์ของสังคมร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ตลอดจนการใช้สติปัญญา และความเฉลียวฉลาดในการแก้ไขปัญหาทั้งมวล³²

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีความรู้ความสามารถและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เป็นตัวแทนเข้าไปบริหารประเทศ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีจุดเด่นที่สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ส่วนใหญ่โดยการยึดหลักต้องการพื้นฐานสำคัญในการปกครองด้วยหลักที่ว่า

1. มนุษย์มีความเท่าเทียมกัน
2. มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลสามารถที่จะปกครองตนเองได้

³¹อมร รักษาสัตย์, “ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : การันต์การพิมพ์, 2542), หน้า 12-13.

³²สาโรช บัวศรี, ความหมายของประชาธิปไตยในแง่ของการศึกษา พื้นฐานการเมืองและการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : กรมฝึกหัดครู, 2520), หน้า 66.

3. มนุษย์มีสิทธิ เสรีภาพ และต้องการมีหลักประกันในการใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดยสมบูรณ์ นอกจากนี้ประเทศที่จะเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ประชาชนต้องมีลักษณะดังนี้ คือ

1. การพัฒนาตนเอง
2. รู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพในเชิงสร้างสรรค์
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีวินัยในตนเอง
5. เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
6. การใช้สติปัญญาและเหตุผล

และในการที่จะช่วยส่งเสริมประชาธิปไตย กระทำได้หลายแนวทาง เช่น การใช้สิทธิ เสรีภาพ ด้วยความเป็นธรรม การจัดตั้งกลุ่มพลังมวลชน การจัดตั้งหรือการมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง การใช้สติปัญญาในการเลือกตั้ง และการส่งเสริมกระบวนการเลือกตั้ง เป็นต้น³³

2.2.1 แนวคิดประชาธิปไตย

แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยกรีก โดยเพลโตและอริสโตเติล ซึ่งในยุคนี้มักจะทำให้ความสำคัญกับผู้ปกครองและบทบาทของผู้ปกครอง เช่น เพลโต ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับผู้นำไว้ว่า รัฐจะต้องอาศัยการนำของชนชั้นนำผู้ทรงความรู้และคุณธรรม ซึ่งเพลโตเรียกผู้ปกครองลักษณะนี้ว่า ราชาปราชญ์ (Philosopher King) อริสโตเติล ได้เสนอให้รูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญ ของรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน

เกรียงศักดิ์ สุเมธอมรัตน์ ได้ตั้งข้อสังเกตถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตยว่า ควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง
ซึ่งถือว่าเป็นหลักพื้นฐาน โดยมี หลักอยู่ว่าประชาชนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจทางการเมืองไม่มากก็น้อย ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม
2. การมีความเสมอภาคในระดับหนึ่ง
คือ จะต้องมีความเสมอภาคทางการเมือง เสมอภาคทางกฎหมาย เสมอภาคในโอกาส เสมอภาคทางเศรษฐกิจ และเสมอภาคทางสังคม

³³กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, **ประชาธิปไตย**, อ้างแล้ว, หน้า 13.

3. การมีเสรีภาพในระดับหนึ่ง

คือ จะต้องมีเสรีภาพพื้นฐาน เช่น เสรีภาพในการลงคะแนนเสียง เสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การโฆษณา เสรีภาพในการที่จะไม่ถูกผู้อื่นใช้อำนาจตามใจชอบต่อคน เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการเคลื่อนไหว และเสรีภาพในการประชุม

4. การมีระบบตัวแทน

ประชาชนจะต้องมีตัวแทนซึ่งจะใช้อำนาจในการปกครองและบริหารประเทศ รวมถึงเสรีภาพในการตั้งและดำเนินการพรรคการเมือง

5. การมีระบบการเลือกตั้ง

ซึ่งถือหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพสิทธิของเสียงข้างน้อยเป็นสำคัญ และเป็น การเลือกตั้งที่เป็นสิทธิเลือกตั้งทั่วไป (Universal Suffrage)³⁴

ลิจิต ซีรเวคิน ได้ให้ความหมายของผู้ที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยว่าเป็นผู้มี ความโน้มเอียง ดังนี้

1. ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือยอมรับสิ่งใหม่ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม
2. ยอมรับในความเท่าเทียมกันของมนุษย์
3. อดทนอดกลั้น ต่อพฤติกรรมหรือความคิดที่แตกต่าง³⁵

กนก วงษ์ตระหง่าน ได้ให้ความหมายของ ประชาธิปไตยว่า หมายถึง การปกครอง ซึ่งประกอบด้วย หลักการสำคัญ คือ การให้ประโยชน์สูงสุดแก่ปัจเจกบุคคลและการให้อำนาจมากที่สุดแก่ปัจเจกบุคคล ซึ่งหลักการทั้งสองประการนี้ตั้งอยู่บนความสำคัญที่ให้กับค่านิยม (Value) ในเรื่องเสรีภาพของการเลือก (Freedom of Choice) คือ ปัจเจกชนมีเสรีภาพตามธรรมชาติในการที่จะเลือกสิ่งต่างๆ ตามที่ตนต้องการ³⁶

อรุณ เหมทานนท์ ได้ให้ความหมายประชาธิปไตยว่า หมายถึง กระบวนการทางการเมืองที่ ประชาชนสามารถควบคุมผู้นำได้มาก กล่าวคือ ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมผู้นำของเขามากกว่าจะ ถูกผู้นำควบคุม แต่การควบคุมดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับ การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์หรือไม่เพียงใด โดยวิธีการของประชาธิปไตยและในทางตรงกันข้าม ในระบอบประชาธิปไตย ผู้นำไม่สามารถจะใช้

³⁴ลิจิต ซีรเวคิน, การพัฒนาระบบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 56.

³⁵เกรียงศักดิ์ สุเมธอมรรัดน์, “ระดับทัศนคติทางการเมืองของปลัดเทศบาล”, สารนิพนธ์รัฐศาสตร มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2537, หน้า 17.

³⁶กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 47.

อิทธิพลครอบงำประชาชนซึ่งมีความระมัดระวัง และความสามารถในการใช้วิธีการของประชาธิปไตย³⁷

ซัช กิจกรรม ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยว่าเป็นรูปแบบการเมือง ซึ่งส่งเสริมและประสานผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคม โดยเสมอภาคกัน และผลประโยชน์เหล่านั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับความต้องการอีกด้วย ความเสมอภาคในทัศนะของ War มีลักษณะดังนี้

1. ในระบอบประชาธิปไตย สมาชิกในสังคมจะต้องเป็นผู้กำหนดผลประโยชน์ของตนเองโดยอาศัยเสรีภาพพื้นฐานต่างๆ เช่น เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เสรีภาพในการรวมตัว เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง
2. ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนในระยะยาวหรือคนรุ่นต่อๆ ไป ไม่ใช่ผลประโยชน์เฉพาะหน้าในปัจจุบัน และต้องให้ความสำคัญกับปัญหาทั้ง 2 อย่างเท่าเทียมกัน
3. ในการส่งเสริมผลประโยชน์ของประชาชน ทุกคนได้รับการปฏิบัติโดยเสมอภาคกันไม่ให้ความสำคัญเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง³⁸

สัญญา ขจรเวทาศน์ ได้แสดงถึง ทัศนะเกี่ยวกับการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นทั้งในแง่ของรูปแบบการปกครองและการดำเนินชีวิตว่า ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีการเลือกตั้งแบบเสรี (Free Election)
เพื่อโปรดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง โดยผ่านตัวแทนที่ตนเลือก และต้องเป็นการเลือกตั้งแบบทั่วไป (Universal suffrage) คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตัวแทนของตน
2. การใช้สิทธิคัดค้าน (The Right to oppose)
รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม การมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเป็นเรื่องปกติธรรมดา การแก้ไขข้อขัดแย้งต้องกระทำด้วยหลักของเหตุผล และใช้วิธีการแบบสันติ
3. การยอมรับความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย (Rule of Law)
เนื่องจากกฎหมายคือข้อตกลงร่วมกันระหว่างคนในสังคม กฎเกณฑ์ กติกาต่างๆ ของสังคมจึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

³⁷อรุณ เหมทานนท์, “บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของปลัดอำเภอส่งเสริมการปกครอง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) 2547, หน้า 30.

³⁸ซัช กิจกรรม, ประชาธิปไตยและสังคมนิยม : วิวัฒนาการของเอกภาพแห่งหลักการมนุษยนิยม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 148.

4. การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้น เพื่อให้รัฐบาลได้ทราบถึงปัญหา ความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ

5. การตัดสินใจโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่ขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อย (Majority rule, Minority right)

6. การปกครองโดยมีกฎหมายโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลัก³⁹

Fred R.Harris ได้ขยายความของประชาธิปไตยจากการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนว่า “ในสังคมประชาธิปไตยนั้นจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระของสังคมอย่างแท้จริง เช่น ความเท่าเทียมกันของคนในสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา มากกว่าให้ความสำคัญกับสถาบันทางการเมืองที่เป็นทางการ ให้คำนึงถึงคนส่วนน้อยภายใต้การปกครองของคนส่วนใหญ่และให้คำนึงถึงคนทั้งโลกมากกว่าภายใต้ขอบเขตประเทศ”

Zinn ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับสังคมประชาธิปไตยไว้ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขา แต่ไหน โดยเฉพาะกระบวนการทางการเมืองและเศรษฐกิจ
2. ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจข้างต้น
3. ประชาชนได้รับการคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สินอย่างเสมอภาคกันหรือไม่
4. ประชาชนมีความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย ดำรง ศาล กระบวนการยุติธรรมและสถาบันใช้กระบวนการยุติธรรม เพื่อปกป้องปัจเจกบุคคลและเสรีภาพของเขาจากผู้อื่นและรัฐ
5. ความเท่าเทียมกันในการได้รับการกระจายทรัพยากร ซึ่งมีความจำเป็นในขั้นพื้นฐาน
6. ความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาหาความรู้และฝึกฝนทักษะ เพื่อให้มีชีวิตที่ดีในสังคมเท่าที่โอกาสจะเปิดให้
7. ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออก และมีความเท่าเทียมกันในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกภายในสังคม
8. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ครอบครัวและสิทธิในความเป็นปัจเจกชน

³⁹ สัญชัย ขจรเวหาศน์, “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีปลัดอำเภอที่รับราชการในจังหวัดฉะเชิงเทรา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537, หน้า 31.

9. กฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ควรจะมีอย่างพอเหมาะ โดยใช้การศึกษาและวัฒนธรรมสร้างความปรองดองระหว่างสมาชิกในสังคม

10. ประชาชนมีสิทธิที่จะต่อต้าน และไม่เชื่อฟังกฎหมาย ถ้าหากกฎเกณฑ์เหล่านั้น ไม่ได้นำชีวิตเขาเข้าสู่เป้าหมายที่ต้องการ⁴⁰

Gabriel A. Almond and Sidney Verba ได้กล่าวถึงรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อระบบประชาธิปไตยว่าเป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมือง (Civic Culture) ซึ่งผู้ที่จะมีวัฒนธรรมรูปแบบดังกล่าวต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นผู้มีเหตุผล
2. ต้องการเข้าร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น
3. เป็นผู้ฝึกฝนและรอบรู้ทางการเมือง
4. การตัดสินใจต้องกระทำอย่างรอบคอบ ใช้ข้อมูลเป็นหลักฐานประกอบและฟังมติของเสียงส่วนใหญ่⁴¹

ชยอนันต์ สมุทรวณิช ได้สรุปพื้นฐานสำคัญของแนวคิดประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งมีความเชื่อและความศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ที่จะให้เหตุผลการมองโลกในแง่ดี มีการสนับสนุนในเรื่องเสรีภาพ ความคิดพื้นฐานของประชาธิปไตยสมัยใหม่ จึงมีลักษณะดังนี้

1. การมีความศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ มีความศรัทธาในสติปัญญาของมนุษย์ การมีเหตุผล
2. ความเชื่อในสิทธิเสรีภาพของมนุษย์
3. การยอมรับความเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย⁴²

2.2.2 การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

จุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถเลือกแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาท และหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือก และตัดสินใจประกอบ

⁴⁰Fred R. Harris, America's Democracy, อ้างใน ชูวงศ์ ฉายะบุตร, ดร., 64 ปี กรมการปกครองกับการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539), หน้า 23.

⁴¹Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The Civic Culture: Political Attitude and Democracy in Five Nations, อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

⁴²ชยอนันต์ สมุทรวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บรรณกิจ), 2523, หน้า 1.

อาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงาน ปรับปรุงตนเองและสังคม รวมทั้งสังคมอนามัย ชุมชนและครอบครัว โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะประชาธิปไตย จึงกำหนดจุดประสงค์ไว้ชัดเจน ดังนี้

1. ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. ให้มีความยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทยเทิดทูนในสถาบัน พระมหากษัตริย์
3. ให้สามารถปฏิบัติเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอนแบบต่างๆ เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การอภิปราย การแสดง บทบาทสมมติ การสร้างสถานการณ์จำลอง เป็นต้น เป็นวิธีการสอนแบบบูรณาการให้เกิดคุณลักษณะ ประชาธิปไตยได้เช่นเดียวกัน

หลักสูตรมัธยมศึกษาที่ใช้ในปัจจุบัน ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ได้กำหนดจุดหมาย หลักการและ โครงสร้างที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว แม้แต่แนว การใช้หลักสูตร หรือระเบียบการประเมินผลที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เช่น การจัดการเรียน การ สอน โดยเน้นทักษะกระบวนการ หรือการประเมินผลกระบวนการ เป็นต้น

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามหลักการประชาธิปไตย จึง กำหนดแนวทางด้านดำเนินการไว้ ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ได้แก่

1) การจัดรายวิชาเลือกที่หลากหลาย

เพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน ตลอดจนส่งเสริมให้ โรงเรียนสร้างหลักสูตรท้องถิ่นใช้อย่างกว้างขวางให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมและความต้องการ ของแต่ละท้องถิ่น

2) การมุ่งเน้น การสอนตามเนื้อหาประชาธิปไตย

ซึ่งหลักสูตรกำหนดไว้ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ทั้งในรายวิชาบังคับ วิชาเลือก และวิชา เลือกเสรี เป็นต้น การเปิดสอนรายวิชาที่มีเนื้อหา

ประชาธิปไตยในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาในรายวิชาบังคับ โรงเรียนต้องจัดให้นักเรียนทุกคน ได้เรียนอยู่แล้ว แต่ในรายวิชาบังคับเลือก และในรายวิชาเลือกนั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวาง

2. การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

ครูผู้สอนทุกรายวิชาควรตระหนักถึงบทบาทในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ที่ส่งเสริม ประชาธิปไตย แม้ว่าจะสอนในรายวิชาที่ไม่มีเนื้อหาประชาธิปไตยก็ตาม โดยคำนึงถึงการสร้างเสริม

พฤติกรรมของนักเรียนตามหลักประชาธิปไตยในเรื่อง หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการยึดถือเสียงข้างมาก หลักเหตุผล และหลักภราดรภาพ เช่น

1) ดูแลให้คำปรึกษานักเรียนในการทำงานเป็นกลุ่ม

ให้สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ เช่น เมื่อนักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นประธานเลขานุการ หรือสมาชิกกลุ่ม ครูก็ดูแลให้นักเรียนทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน และผลักดันหนุนเสริมให้นักเรียนได้ทำหน้าที่ประธาน เลขานุการ และสมาชิกกลุ่มอย่างทั่วถึง

2) มีการตัดสินใจโดยยึดหลักเหตุผล

เช่น เมื่อเกิดกรณีความเห็นไม่ตรงกัน ระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน หรือนักเรียนกับบุคคลอื่น ก่อนการตัดสินใจดำเนินการใดๆ ครูควรรับฟังเหตุผล หรือความคิดเห็นของคู่กรณีก่อนเสมอ

3) มีการตัดสินใจโดยยึดถือเสียงข้างมาก

เช่น เมื่อกลุ่มมีการอภิปรายในประเด็นที่เป็นข้อคิดเห็น ซึ่งยังไม่มีข้อยุติและได้มีการอภิปรายแสดงเหตุผลอย่างรอบคอบ ก็สามารถใช้มติเสียงข้างมากตัดสินใจ แต่หากได้มีการอภิปราย

จนเกิด ข้างเกิด ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างประชาธิปไตยในวิถีชีวิตให้เกิดขึ้นในโรงเรียนควรกระทำพร้อมกันทุกจุด คือ

1. การจัดการการบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย

แม้ผู้บริหารโรงเรียนจะมีอำนาจสั่งการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในฐานะ เป็นผู้บังคับบัญชาก็ตาม แต่ควรใช้บทบาทในฐานะผู้จัดการ และผู้ร่วมงานที่เปิด โอกาสคอยกระตุ้นให้บุคลากร ได้ร่วมคิด ร่วมทำร่วมแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบด้วยการให้องค์กรในโรงเรียน มีลักษณะยึดหยุ่นกระจายงาน มอบหมายงานให้บุคลากร ได้ทำตามความรู้ ความสามารถ ทั้งในรูปแบบกรรมการ คณะทำงาน หรือกลุ่ม เป็นต้น

2. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการและ โครงสร้างที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว เพียงแต่โรงเรียนใช้ศิลปะในการบริหารหลักสูตร โดยแปลงหลักสูตรแต่ละรายวิชาไปสู่การสอนให้บรรลุผล ก็ จะเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ โดยมีได้มุ่งสอนเนื้อหาความรู้อย่างเดียว แต่พยายามจัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและสอนโดยใช้ กระบวนการทั้ง 9 ขั้นตอนตามที่หลักสูตรมุ่งหวังอย่างจริงจัง โดยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยกระบวนการสร้างความตระหนักวิเคราะห์ทางเลือก กำหนดทางเลือก เลือกทางเลือกที่เหมาะสม ลงมือปฏิบัติประเมินผล

การปฏิบัติ ปรับปรุง และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้ นักเรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหา อย่างมีเหตุผล

3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียนมีมากมายหลายกิจกรรม ทั้งกิจกรรมตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมวันสำคัญ และกิจกรรมพิเศษต่างๆ กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยที่เห็นชัดและให้ โรงเรียนดำเนินการอย่างจริงจัง คือ กิจกรรมอิสระเพื่อ การมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้ร่วมสนุกทำโครงการและดำเนินงานจนครบ กระบวนการนำความรู้จากวิชาต่างๆ มาบูรณาการใช้ในการทำกิจกรรม อย่างกลมกลืน กิจกรรมดังกล่าว นอกจากจะทำให้ นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้ นักเรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ อันเป็นการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อ ชาติบ้านเมืองทางหนึ่งด้วย

4. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

บรรยากาศสภาพแวดล้อมที่สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม ที่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจในการ สร้างขึ้น โดยนักเรียน ครู อาจารย์ และบุคลากร ที่เกี่ยวข้องใน โรงเรียน จะเป็นครูที่พูดไม่ได้ที่มีอิทธิพล ต่อการเสริมสร้างความรู้สึกรักใคร่ และจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยแก่บุคลากรใน โรงเรียนได้เป็นอย่างดี⁴³

การจัดการศึกษาต้องให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม สำหรับ ด้านการเมืองนั้น ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องสอนให้นักเรียนใน ชั้นประถมศึกษาที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย การเรียนการสอนจึงควรเน้นการปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน การปลูกฝังประชาธิปไตยนั้น เป็นสิ่งที่ต้องการ ใช้เวลานานและการปลูกฝังมิใช่การสอนหรือ บอก แต่เป็นการให้นักเรียนเห็นแบบอย่างและปฏิบัติตามจนกลายเป็นนิสัย

การฝึกฝนวิถีชีวิตประชาธิปไตยในห้องเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องให้สอดคล้อง กับชีวิตประจำวัน โดยนำมาสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ตามปกติ การบูรณาการกระบวนการกลุ่มเข้าไปในการสอนเนื้อหาวิชาต่างๆ จะช่วยให้การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้มากขึ้น กิจกรรมการ ทำงานกลุ่มที่จะช่วยฝึกฝนวิถีชีวิตประชาธิปไตย และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่สามารถนำไป บูรณาการหรือเลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ มีดังต่อไปนี้

⁴³ ธเนศ ขำเกิด, “ประชาธิปไตยในวิถีชีวิต”, วารสารพัฒนาหลักสูตร, (13-15 มิถุนายน-กันยายน 2535) : 69.

1. การแบ่งกลุ่ม
2. การเลือกหัวหน้ากลุ่มและตำแหน่งอื่นๆ
3. การอภิปรายและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
4. การพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น
5. การประสานความคิดเห็นของผู้อื่น
6. การตัดสินใจโดยใช้เหตุผล
7. การวางแผน
8. การแบ่งงานและมอบหมายงาน
9. การปฏิบัติตามข้อตกลงหรือการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
10. การติดตาม กำกับ และให้ข้อติชม
11. การร่วมมือและช่วยเหลือกัน
12. การแก้ปัญหาาร่วมกัน
13. การประเมินผลทั้งด้านเนื้อหาและพฤติกรรมประชาธิปไตย
14. การรายงานผลงานทั้งกลุ่ม⁴⁴

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยนอกจากกิจกรรมที่ครูจัดตามหลักสูตรการศึกษาแล้ว ถ้ามีกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือวิชาต่างๆ และเน้นถึงความสามัคคี การทำงานหรือกิจกรรมร่วมกันจะช่วยให้ นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่เป็นประชาธิปไตย สนใจที่จะเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ โดยไม่เบื่อหน่าย และทั้งนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2.3 การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน

การสร้างเสริมประชาธิปไตยหรือเผยแพร่ความรู้และการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้กว้างขวางและได้ผลดีวิธีหนึ่ง คือ การใช้โรงเรียนเป็นสื่อกลางดังที่มีผู้ศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ชวรัตน์ ศันสยะวิสัย กล่าวว่า โรงเรียนมีความสำคัญรองจากสถาบัน ครอบครัว โรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้ความรู้หล่อหลอมชีวิตจิตใจของนักเรียนและนักเรียนจะฟังครูมากกว่าบิดามารดาเสียอีก

⁴⁴ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, แผนการจัดการกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนและชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537), หน้า 27-28.

โอกาสเช่นนี้เป็นโอกาสที่โรงเรียนจะฝึกสอนถ่ายทอดความรู้ด้านประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการปกครอง อุดมการณ์ หรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย⁴⁵

ขวิวัฒน์ ฌม้งลาภ กล่าวถึง บทบาทสถาบันทางการศึกษา โดยเฉพาะ โรงเรียนว่าเป็นสถาบันซึ่งมีบทบาทอย่างมากต่อการกล่อมเกลาการเรียนรู้ทางการเมือง เพราะการกล่อมเกลานักเรียนเกิดความเจริญงอกงามในด้านความรู้และเห็นคุณค่าของการจัดตั้ง การดำรงรักษา การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของสถาบันเหล่านั้น ซึ่งจากภาระหน้าที่ของ โรงเรียนดังกล่าวมานี้ การที่จะปฏิบัติภาระหน้าที่นี้ให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีและได้ผลสมบูรณ์ ครูทุกคนจะจำเป็นต้องทำการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจต่อไป⁴⁶

ทินพันธุ์ นาคะตะ กล่าวถึง สถาบันการศึกษาว่าเป็นสถาบันสำคัญที่ทำให้ทั้งความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ และการอบรมกล่อมเกลาจิตใจแก่นักเรียน นิสิต โรงเรียนได้กระทำอย่างตั้งใจและมีขั้นตอนมีจุดประสงค์อย่างแน่แน นอกจากโรงเรียนจะให้ความรู้ในด้านทักษะเบื้องต้นแล้วโรงเรียนยังอยู่ในฐานะที่เป็นกลไกรัฐด้านอุดมการณ์ ไปโดยปริยายอีกด้วย ไม่ว่าคนส่วนใหญ่จะรู้หรือไม่ก็ตาม⁴⁷

วรรณ ช่องคารากุล ได้กล่าวถึง บทบาทของ โรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกประชาธิปไตย เนื่องจากหน้าที่ของโรงเรียนจะให้ความรู้ทางวิชาการแล้วยังต้องช่วยพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว โรงเรียนยังมีส่วนเสริมสร้างบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย ได้โดยอาศัยลักษณะการจัดกิจกรรม 4 แบบ คือ การแนะนำเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย สร้างบรรยากาศประชาธิปไตย กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย⁴⁸

สรุปได้ว่า การที่สนับสนุนให้โรงเรียนทั่วประเทศจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยก็เท่ากับ ได้พยายามสร้างคนในชาติให้เป็นประชาธิปไตยด้วย

⁴⁵ขวิวัฒน์ ศันสยะวิสัย, "ประชาธิปไตย", มิตรครู, ปีที่ 3 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2525) : 15.

⁴⁶ขวิวัฒน์ ฌม้งลาภ, สังคมประกิตทางการเมืองจากหนังสือ : ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533), วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2540, หน้า 41.

⁴⁷ทินพันธุ์ นาคะตะ, "ประชาธิปไตยไทย", พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์, 2543), หน้า 63.

⁴⁸วรรณ ช่องคารากุล, "บทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย", วารสารแนะนำ, ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2537) : 15.

เช่นเดียวกัน บทบาทของ โรงเรียน ในการพัฒนาประชาธิปไตยโดยผู้ชุมชนได้เรียนรู้พฤติกรรมประชาธิปไตยและระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ทั้งนี้บทบาทของโรงเรียนในด้านการปลูกฝังประชาธิปไตยนั้นจะต้องอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำชาติไทย โดยเฉพาะเนติธรรม คติธรรม และสทธรรม นักเรียนจะต้องตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของแต่ละบุคคลเข้าใจในหลักเสรีธรรม และเห็นพ้องตามหลักดังกล่าว ซึ่งความเจริญงอกงามในด้านเหล่านี้จะทำให้ให้นักเรียนรู้จักยอมรับนับถือปัจเจกชน และทำให้สามารถดำรงตนในสังคมเยี่ยงปัจเจกชนตามอุดมคติของประชาธิปไตยได้

ประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นแก่นักเรียนได้ โรงเรียนจะต้องดำเนินการปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนนั้น ควรยึดหลักประชาธิปไตย 5 หลัก ได้แก่

1. หลักเสรีภาพ
2. หลักความเสมอภาค
3. หลักการยึดถือเสียงข้างมาก
4. หลักเหตุผล
5. หลักภราดรภาพ

“ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งให้สิทธิแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางในการมีส่วนร่วมทั้งกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองประเทศ อีกนัยหนึ่งประชาธิปไตย เป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ ในสังคมซึ่งยึดถืออุดมคติและหลักการบางประการเป็นเครื่องมือกำหนดแบบแผนพฤติกรรมระหว่างกันในการดำเนินการทางการเมือง ก็มุ่งสร้างนิยมและแบบแผน ประเพณีที่ยึดถือการประนีประนอม การใช้เหตุผล การยอมรับนับถือคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ความเข้าใจ และเห็นประโยชน์ในการร่วมมือกันประกอบกิจการงานเพื่อส่วนรวม ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่คิดที่จะกอบ โภยผลประโยชน์เพื่อส่วนตัวฝ่ายเดียว การยึดถือการประนีประนอม การใช้เหตุผล การยอมรับนับถือคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ความเข้าใจ และเห็นประโยชน์ในการร่วมมือกันประกอบกิจการงานเพื่อส่วนรวม ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่คิดที่จะกอบ โภยผลประโยชน์เพื่อส่วนตัวฝ่ายเดียว การยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ชอบธรรม และเหมาะสมกับกาลสมัย ตลอดจนการดำรงชีวิตในลักษณะที่ยอมรับความสำคัญของบรรดาสมาชิกที่อยู่ในสังคมเดียวกัน”⁴⁹

⁴⁹ จรูญ สุภาพ, “หลักรัฐศาสตร์ภาคพิสดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์”, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 321.

2.3.1 การเสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียน

ส่วนในด้านการจัดการศึกษานั้น ถือว่าเป็นความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับการปกครองประเทศ เมื่อประเทศของเรามีการปกครองแบบประชาธิปไตยก็จำเป็นที่จะต้องสอนประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน ตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียน โดยเฉพาะ ในระดับประถมศึกษา เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ศาสตราจารย์ ได้สรุปความหมายของคำว่า ประชาธิปไตยในแง่ของกระบวนการศึกษาว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนยึดมั่น ในคาวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม โดยที่ทุกๆ คนร่วมกันรับผิดชอบ นับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ใช้ปัญญาเป็นหลักในการทำงาน และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ไม่ให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ให้หลงนับถือในเรื่องที่เสียหาย ทุกคนร่วมมือกันแบ่งปันกันและประสานงานกันเพื่อการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ และทำให้ทุกคนได้เจริญเติบโตและก้าวหน้าไปตามอัธภาพ ซึ่งอาจจะแยกแยะความหมายของประชาธิปไตยในแง่นี้ออกเป็น 3 คุณลักษณะ คือ

1. มีความเคารพซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง (คารวธรรม)

คือ ทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา และความคิด ทุกคนยอมเคารพในความคิดของผู้อื่น ทุกคนยอมแสดงความคิดเห็นออกมาโดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น ให้โอกาสและเคารพความคิดเห็นของทุกคน รวมถึงการเคารพในสถาบันสำคัญของประเทศ เช่น ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2. มีการแบ่งปันกัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน (สามัคคีธรรม)

ได้แก่ การทำงานร่วมกัน โดยใครถนัดทางไหนก็แบ่งงานนั้นไปทำโดยไม่บ่าเบียดหรือหลีกเลี่ยงร่วมมือกันทำตามอัธภาพและประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันตามแผนที่วางให้ลุล่วงไปด้วยดี

3. มีความเชื่อมั่นในวิธีการการแห่งปัญญา (ปัญญาธรรม)

คือ การมีเหตุผลในการทำงาน การค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่ถูกต้องมาใช้ในการทำงาน

จากความหมายและแนวทางการปลูกฝังประชาธิปไตยทั้งหมดนี้ เห็นว่าลักษณะของประชาธิปไตย ส่วนใหญ่ตรงกับหลักการทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในสังคมไทยก็ยึดถือพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอยู่แล้ว ดังนั้น เรื่องของประชาธิปไตยจึงเป็นเรื่องที่พุทธศาสนิกชน ได้ปฏิบัติเป็นประจำเพียงแต่นำเอาหลักการไปดัดแปลงใช้ในการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษาและสังคมเท่านั้น ดังนั้น การนำประชาธิปไตยไปใช้ในโรงเรียนจึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากเพราะในชีวิตจริงและในสังคมของนักเรียนก็อยู่ในสังคมประชาธิปไตยอยู่แล้ว⁵⁰

⁵⁰รศ.ดร.ชง เอื้อเพื่อและรศ.สังคม ลาภเจริญ, เอกสารประกอบการบรรยาย กระบวนการวิชา EA 765 การศึกษากับการพัฒนาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดี โอ, 2549), หน้า 324.

เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า ประชาธิปไตยที่แบ่งออกเป็น 3 สถานะ คือ ในแง่ของอุดมคติ ระบบการเมืองหรือวิธีการจัดระเบียบการปกครอง และวิถีชีวิตประชาธิปไตยแล้ว จะเห็นว่าเมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า ประชาธิปไตยที่แบ่งออกเป็น 3 สถานะ คือ ในแง่ของอุดมคติ ระบบการเมืองหรือวิธีการจัดระเบียบการปกครอง และวิถีชีวิตประชาธิปไตยแล้ว

โดยจะเห็นว่าโรงเรียนสามารถสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนในเรื่องระบบการเมืองหรือวิธีการจัดระเบียบการปกครอง และวิถีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่งโรงเรียนจะต้องใช้กิจกรรมในการฝึกจากกิจกรรมที่จัดอยู่ในโรงเรียน

ส่วนที่สำคัญและถือว่าเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนมากที่สุดในเรื่องประชาธิปไตย คือ วิถีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่งนักเรียนสามารถรับรู้ได้จากชีวิตประจำวันจากครอบครัว กลุ่มเพื่อนและโรงเรียนสิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องวิถีประชาธิปไตยมากที่สุด คือ การเรียนในห้องเรียนซึ่งได้แก่ การสอดแทรกการสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยในการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ

1. วิถีประชาธิปไตย

วิถีชีวิตประชาธิปไตย เป็นการนำเอาหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในชีวิตประจำวันจนเป็นนิสัยในชีวิตหรือวิถีทางแห่งชีวิต (a way of life) ดังนั้น ครูจึงควรย้าให้นักเรียนทราบว่านอกจากจะยึดถือประชาธิปไตยเป็นแบบของการปกครองแล้ว ยังจำเป็นจะต้องยึดถือเอาประชาธิปไตยไว้ในฐานะที่เป็นวิถีทางแห่งชีวิตประจำวัน (Democracy as a way of life) อีกด้วย และเมื่อยึดมั่นว่าวิถีชีวิตประชาธิปไตยประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญ 3 อย่าง คือ การวชิธรรม สามัคคีธรรมและปัญญาธรรมแล้ว ก็สามารถที่จะขยายวงกว้างออกไปทางด้านการปกครอง การเศรษฐกิจ และสังคมทั่วไป รวมทั้งการศึกษา ซึ่งมีแนวปฏิบัติหรือมีรากฐานที่จะวิวัฒนาการไปอย่างเป็นประชาธิปไตย

2. พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย

จากการวิเคราะห์ความหมายของวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพื่อให้เหมาะกับจิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียน เห็นว่าพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนควรประกอบด้วยคุณลักษณะ

1. การวชิธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

1) เคารพในสถาบันกษัตริย์

ได้แก่ การแสดงความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส การร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส การร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ในโอกาสวันสำคัญต่างๆ การไปรับเสด็จเมื่อพระมหากษัตริย์หรือบรมวงศานุวงศ์ไปในถิ่นที่อยู่หรือบริเวณใกล้เคียง

การปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ เพลงสรรเสริญพระบารมี ฯลฯ ด้วยความเคารพ เมื่อได้ยินหรือเห็นบุคคลใดแสดงกิริยา วาจา

หรือการกระทำอันไม่สมควรต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ต้องกล่าวตักเตือนและห้ามไม่ให้ปฏิบัติ เช่นนั้นอีก

2) เคารพซึ่งกันและกันทางกาย

ได้แก่ การแสดงการเคารพซึ่งกันและกัน เช่น การทักทาย การให้เกียรติแก่ผู้อื่น การแสดงความเคารพแก่บุคคลซึ่งอาวุโสกว่า การให้การต้อนรับแก่บุคคล และการแสดงความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

3) เคารพกันทางวาจา

ได้แก่ การรู้จักพูดจาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้คำพูดเหมาะสมตามฐานะของบุคคล พูดจาสุภาพไม่ก้าวร้าวส่อเสียด ไม่พูดในสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นๆ เกิดความเดือดร้อน ไม่นำความลับของบุคคลอื่นๆ ไปเปิดเผยและไม่พูดนินทาหรือโกหกหลอกลวง

4) เคารพในสิทธิของผู้อื่น

ได้แก่ การไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทั้งทางกายหรือวาจา รู้จักเคารพในสิทธิของคนที่มาก่อนหลัง เคารพในความเป็นเจ้าของสิ่งของเครื่องใช้ และต้องรู้จักขออนุญาตเมื่อล่วงล้ำเข้าไปในที่อยู่อาศัยของบุคคลอื่น

5) เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น

ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เมื่อมีผู้เสนอความคิดเห็นควรฟังด้วยความตั้งใจ และใคร่ครวญด้วยวิจรรณญาณ หากเห็นว่าเป็นการเสนอแนวคิดที่ดีมีประโยชน์มากกว่าความคิดเห็นของตนเองก็ควรยอมรับและปฏิบัติตาม

6) เคารพในกฎระเบียบของสังคม

ได้แก่ การยึดมั่นในกรอบระเบียบของสังคม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี กฎเกณฑ์ทางสังคม และกฎหมายของประเทศ

7) มีเสรีภาพและใช้เสรีภาพในขอบเขตของกฎหมาย และขนบธรรมเนียมประเพณี⁵¹

2. สามัคคีธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

1) การรู้จักประสานประโยชน์

โดยถือประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติเป็นที่ตั้งได้แก่การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักประนีประนอม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีการเสียสละความสุขส่วนตนหรือหมู่คณะเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติ

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 325.

2) ร่วมมือกันในการทำงาน หรือทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน

โดยมีบุคคลผู้ร่วมงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการร่วมกันทำงานนี้ จะต้องมีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน และทำร่วมกัน เมื่อถึงขั้นตอนของการทำงานก็ช่วยเหลือกันอย่างตั้งใจ จริงจัง ไม่หลีกเลี่ยงหรือทำแบบเอาเปรียบผู้อื่น

3) เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

4) รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวม และหน้าที่ต่อสังคม

5) ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในกลุ่ม ในหน่วยงาน และในสังคม⁵²

3. ปัญญาธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออกดังนี้

1) การไม่ถือตนเป็นใหญ่

คือ การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นๆ การยอมรับฟังและปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนมากในที่ประชุมหรือในการทำงานต่าง และการรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตาม

2) เน้นการใช้ปัญญา

ใช้เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจ ปัญหาที่ปวงไม่ใช้ใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจเสมอไป

3) เมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้น

เมื่อมีเรื่องที่จะต้องตัดสินใจ ทุกคนต้องร่วมกันคิดและช่วยในการตัดสินใจ โดยใช้เหตุผล

4) ในกรณีที่มีปัญหาโต้แย้งในหมู่คณะ

จะต้องพยายามอธิบายจนกระทั่งสามารถชักจูงให้ทุกคนเห็นคล้อยตาม เมื่อเกิดกรณีต่างก็มีเหตุผลที่ดีด้วยกัน และไม่อาจชักจูงให้กลุ่มหันไปทางใดทางหนึ่ง เท่านั้นจึงจะใช้วิธีการออกเสียง

3. ระบบประชาธิปไตย

ระบบประชาธิปไตย คือ รูปแบบหรือกระบวนการในการทำงาน โดยใช้กระบวนการ กลุ่มในการวางแผนการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกัน ประเมินผลการทำงานร่วมกัน และรับผลแห่งการทำงานร่วมกัน โดยทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน เมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้น ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน การศึกษาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อสร้างความผาสุกร่วมกัน

⁵²เรื่องเดียวกัน, หน้า 326.

2.3.2 ประชาธิปไตยในโรงเรียน

1) นโยบายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้และจากการปฏิบัติการเรียนรู้และการฝึกฝนปฏิบัติต้องเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กซึ่งเป็นวัยที่มีความคิดที่บริสุทธิ์ สามารถซึมซาบสิ่งที่ได้รับการสั่งสอนและอบรมได้ง่าย

ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั่วประเทศ จึงเป็นกลุ่มบุคคลและสถาบันที่เหมาะสมที่สุดในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติเรื่องประชาธิปไตย

การเรียนการสอนเรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียนที่ทางกระทรวงศึกษาได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป แต่เดิมนั้นเป็นเพียงการเรียนรู้เกี่ยวกับสถาบันและรูปแบบต่างๆ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ในปัจจุบันเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าไปมีบทบาทประพฤติดำเนินการตามแนวทางการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบจริง

นโยบาย

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทุกระดับชั้นและการสื่อสารมวลชนภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และความศรัทธาในวิถีการและเนื้อหาสาระของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ไม่ว่าในด้านภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ

2. ส่งเสริมและเร่งอบรมปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนนั้น ไม่ว่าในด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เน้นประโยชน์ส่วนร่วม โดยเน้นความร่วมมืออย่างจริงจังและใกล้ชิดของสถาบันการศึกษา ศาสนา สังคม และครอบครัว⁵³

2.3.3 แนวคิดการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน

การสร้างเสริมประชาธิปไตยหรือเผยแพร่ความรู้และการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้กว้างขวางและได้ผลดีวิธีหนึ่ง คือ การใช้โรงเรียนเป็นสื่อกลางดังที่มีผู้ศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ทินพันธ์ นาละตะ ได้กล่าวถึง สถาบันการศึกษาว่า “เป็นสถาบันสำคัญที่ให้ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และการอบรมกล่อมเกลาจิตใจแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา การที่คนเราจะมีจิตใจประชาธิปไตยได้ ย่อมต้องอาศัยการถ่ายทอดความรู้และการปลูกฝังจากสถาบันการศึกษาด้วยกล่าวแน้น

⁵³ คำนี้ ชัยสุวรรณรักษ์และธีระพล บุญสร้าง, ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย, อ่างแล้ว, หน้า 28.

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้น นอกจากครูจะมีหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับ หลักการ วิธีการ และวัตถุประสงค์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามหลักสูตรแล้วประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตส่วนหนึ่งน่าจะได้รับการส่งเสริมให้มาก⁵⁴

วรรณ ช่องดารากุล ได้กล่าวถึง บทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย ว่า “เนื่องจากหน้าที่ของโรงเรียนจะให้ความรู้ทางวิชาการแล้ว ยังต้องช่วยพัฒนาเด็กให้เจริญอกงาม มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว โรงเรียนจะมีส่วนเสริมสร้างบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยได้โดยอาศัยลักษณะการจัดกิจกรรม 4 แบบ คือ

1. การแนะแนวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย
2. สร้างบรรยากาศประชาธิปไตย
3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย
4. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย⁵⁵

กรมวิชาการ ได้เสนอแนวคิด การจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อประชาธิปไตย ควรดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาต้องให้เด็กซึมซับเนื้อหาที่เป็นหลักฐาน (Basic rules) จะได้ใช้ได้กับทุกสังคมโลก (Universal)
2. การศึกษาต้องให้เด็กเป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์ (Legislative Function) โดยใช้ฝึกฝนให้เป็นผู้มีเหตุมีผล
3. การศึกษาต้องให้เด็กได้ปฏิบัติตนในการพิจารณากฎเกณฑ์ การกระทำในสถานการณ์ต่างๆ
4. การศึกษาต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของเจตนา โดยการให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองเป็นตัวของตัวเอง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน⁵⁶

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึง บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนว่า “โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งที่พยายามสร้างคนในชาติ ให้เป็นคนที่มีคุณภาพให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสงบสุข ฉะนั้นการที่สนับสนุนให้โรงเรียนทั่วประเทศจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยก็

⁵⁴ทินพันธุ์ นาคะตะ, “ประชาธิปไตยไทย”, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบ่ตอกและการพิมพ์, 2543), หน้า 63.

⁵⁵วรรณ ช่องดารากุล, “บทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย”, วารสารแนะแนว, ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2537) : 23.

⁵⁶กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, สื่อการเรียนรู้กระบวนการเลือกตั้งและการเรียนรู้ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า 66.

เท่ากับได้พยายามสร้างคนในชาติให้เป็นประชาธิปไตยด้วยเช่นเดียวกันบทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยสู่ชุมชนกระทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเหมาะสมกับโรงเรียนแต่ละแห่ง แนวทางที่ดำเนินการอาจแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง คือ

1. การขยายผลทางอ้อม

โดยที่โรงเรียนจะให้ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ตามที่หลักสูตรกำหนดโดยฝึกฝนประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน จนกระทั่งเข้าสู่สังคม

2. การขยายผลทางตรง

* เป็นการขยายผลการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยสู่ชุมชน โดยมีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เพื่อต้องการให้บุคลากรในชุมชนได้เรียนรู้พฤติกรรมประชาธิปไตยและระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

3. การศึกษาต้องให้เด็กได้ปฏิบัติตนในการพิจารณาคุณค่าของการกระทำในสถานการณ์ต่างๆ

4. การศึกษาต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของเจตนา

โดยการให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองเป็นตัวของตัวเองเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน⁵⁷

การสร้างเสริมหรือเผยแพร่ความรู้และปฏิบัติตามระบบประชาธิปไตยและวิถีชีวิตประชาธิปไตยและวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้กว้างขวางและได้ผลดีนั้น วิธีหนึ่งที่คาดหวังจะประสบความสำเร็จ คือ การให้นักเรียนเป็นสื่อกลางในการพัฒนาประชาธิปไตย เพราะปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนักเรียนอยู่ตามโรงเรียนทุกพื้นที่ของประเทศไทยกว่าสามหมื่นโรงเรียน ซึ่งถ้าสร้างเสริมให้นักเรียนมีความรู้ และเข้าใจวิถีประชาธิปไตย และระบบประชาธิปไตยตั้งอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแล้ว การสร้างเสริมประชาธิปไตยก็คงเป็นไปได้ด้วยดี และถูกต้องตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การที่โรงเรียนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีวิถีประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. ด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย เน้นคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ

1. ด้านคารวะธรรม
2. ด้านสามัคคีธรรม
3. ด้านปัญญาธรรม

⁵⁷สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาเล่มที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2531), หน้า 181.

2. ด้านระบบประชาธิปไตย

เน้นรูปแบบการทำงานร่วมกัน โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม การที่ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมั่นในการวาทกรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม โดยที่ทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ นับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ใช้ปัญญาเป็นหลักในการทำงาน และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวไม่ให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือมิให้หลงนับถือในเรื่องที่เสียหาย ทุกคนร่วมมือกันแบ่งปันกัน และประสานงานกันเพื่อการแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ และทำให้ทุกคนได้เจริญเติบโตก้าวหน้าไปตามอัธภาค ซึ่งอาจแยกแยะความหมาย หลักการ และแนวปฏิบัติของประชาธิปไตยในแง่นี้ ออกเป็นสามคุณลักษณะ คือ

2.1 คารวธรรม

ความหมายของคารวธรรม หมายถึง การที่ทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งกาย วาจา และความคิด โดยให้โอกาสและเคารพความคิดเห็นของทุกคน แสดงความคิดเห็นของตนออกมาโดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น รวมทั้งมีความเคารพอย่างยิ่งในสถาบันสำคัญของประเทศ เป็นต้นว่า ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์⁵⁸ จะต้องเคารพต่อสิทธิของบุคคลต่างๆ ในโรงเรียน สิทธินั้นจะเป็นสิทธิที่สถานศึกษามอบหมายให้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนนักเรียนและสิทธิอื่นๆ ที่พึงมีในฐานะที่เป็นนักเรียน⁵⁹

หลักการของคารวธรรม คือ หลักแห่งเสรีภาพในการคิด การพูด การกระทำ โดยอยู่ในขอบเขตแห่งระเบียบของสังคม ต้องตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น หลักการด้านความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันโดยกฎหมาย หลักการด้านการยึดถือเสียงข้างมาก ซึ่งเป็นการแสดงออกไม่เอาัดเอาเปรียบกดขี่ หรือละเมิดสิทธิคนส่วนน้อย⁶⁰

แนวการปฏิบัติด้านคารวธรรม คือ แนวทางที่จะประพฤติปฏิบัติและเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น

⁵⁸ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2540), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540), หน้า 10.

⁵⁹ กรมวิชาการ, แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2538), หน้า 19.

⁶⁰ ธเนศ ขำเกิด, รายงานผลโครงการส่งเสริมการนิเทศตามสื่อแนวทางการนิเทศการสร้างเสริมประชาธิปไตยมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2537), หน้า 16.

(1) เคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์

ได้แก่ การแสดงความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส การร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในโอกาสวันสำคัญต่างๆ การไปรับเสด็จเมื่อพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จไปในถิ่นที่อยู่หรือบริเวณใกล้เคียง การปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จไปในถิ่นที่อยู่หรือบริเวณใกล้เคียง การปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติพระบรมฉายาลักษณ์ เพลงสรรเสริญพระบารมี ฯลฯ ด้วยความเคารพ เมื่อได้ยินหรือเห็นบุคคลในการแสดงกิริยา วาจา หรือมีการกระทำอันไม่ควรต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ต้องว่ากล่าวตักเตือน และห้ามมิให้ปฏิบัติเช่นนั้นอีก

(2) เคารพซึ่งกันและกันทางกาย

ได้แก่ การแสดงการเคารพซึ่งกันและกัน เช่น ทักทาย การให้เกียรติแก่ผู้อื่น การแสดงความเคารพแก่บุคคลซึ่งอาวุโสกว่า การให้การต้อนรับบุคคลและการแสดงความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

(3) เคารพกันทางวาจา

ได้แก่ การรู้จักพูดจาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้คำพูดเหมาะสมกับฐานะของบุคคล พูดจาสุภาพไม่ก้าวร้าว ส่อเสียด ไม่พูดในสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดความเคียดแค้น ไม่นำความลับของบุคคลอื่นไปเปิดเผย และไม่พูดนินทาหรือโกหกหลอกลวง

(4) เคารพในสิทธิของผู้อื่น

ได้แก่ การไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นทั้งทางกายหรือวาจา รู้จักเคารพสิทธิของคนที่มา ก่อนหลัง เคารพในความเป็นเจ้าของสิ่งของเครื่องใช้และรู้จักขออนุญาต เมื่อล่วงล้ำเข้าไปในที่อยู่อาศัยของบุคคลอื่น

(5) เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น

ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เมื่อมีผู้เสนอความคิดเห็น ควรฟังด้วยความตั้งใจ และใคร่ครวญด้วยวิจรรณญาณ หากเห็นว่าเป็นการเสนอแนวคิดที่ดีและมีประโยชน์มากกว่าความคิดเห็นของตนเอง ก็ควรยอมรับและปฏิบัติตาม

(6) เคารพในกฎระเบียบของสังคม

ได้แก่ การยึดมั่นในกรอบระเบียบของสังคม เช่น วัฒนธรรมประเพณี กฎเกณฑ์ทางสังคม และกฎหมายของประเทศ มีเสรีภาพและใช้เสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณี

สรุปได้ว่า คารวธรรม เป็นพฤติกรรมที่จะต้องเกิดในการเคารพต่อสิทธิของบุคคลต่างๆ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม โดยใช้เสรีภาพ ภายในขอบเขตที่กำหนด จนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2.2 สามัคคีธรรม

ความหมายของสามัคคีธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมแบ่งปัน ร่วมงานกันและประสานงานกัน การทำงานร่วมกัน โดยใครคนหนึ่งทางไหน ก็แบ่งงานนั้นไปทำโดยไม่บ้ายเบียงหรือหักเอียง ร่วมมือกันทำตามอัธยาศัยและประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้โดยตกลงกันไว้ให้ลุล่วงไปด้วยดี⁶¹

อยู่ร่วมกันด้วยความรักความผูกพัน สามัคคีต่อกัน เป็นสมาชิกของกลุ่ม ตามความต้องการและความคิดอันเป็นอิสระของแต่ละคน เป็นสมาชิกที่ดีและทำคุณประโยชน์กับกลุ่ม รู้จักใช้เสียงของตนเพื่อเลือกตั้งสมาชิกในกลุ่ม เพื่อรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ที่กลุ่มมอบหมาย⁶¹

หลักการของสามัคคีธรรม คือ หลักแห่งการยึดถือเสียงข้างมาก มีความไม่เอาใจเอาเปรียบ กตัญญู หรือละเมิดสิทธิคนส่วนน้อย และหลักการด้านภราดรภาพที่ทุกคนปฏิบัติต่อกันด้วยความเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความผูกพันกันที่พี่น้อง โดยไม่แบ่งเชื้อชาติ เพศ ศิวัพรธรรมหรือลัทธิความเชื่อ⁶²

แนวการปฏิบัติด้านสามัคคีธรรม คือ แนวทางที่ประพฤติปฏิบัติและเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น

(1) การรู้จักประสานประโยชน์

โดยถือประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติเป็นตั้ง ได้แก่ การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีความเสียสละความสุขส่วนตนหรือหมู่คณะเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติ

(2) ร่วมมือกันในการทำงาน

ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยมีผู้ร่วมงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการร่วมกันทำงาน จะต้องมีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน เมื่อถึงขั้นตอนของการทำงานก็ช่วยเหลือกันอย่างตั้งใจจริง ไม่หักเอียงหรือเอาเปรียบผู้อื่น

(3) เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

(4) รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและหน้าที่ต่อสังคม

(5) ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในกลุ่มในหน่วยงานและในสังคม

สรุปได้ว่าสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากรักความผูกพัน และความสามัคคีต่อกันและกัน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มเป็นสมาชิกของกลุ่มตามความต้องการ และความคิดอันเป็น

⁶¹สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2540), อ่างแก้ว, หน้า 10.

⁶²กรมวิชาการ, แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย, อ่างแก้ว, หน้า 19.

อิสระของตน สามารถเป็นสมาชิกที่ดีและทำคุณประโยชน์ให้แก่กลุ่ม รู้จักใช้สิทธิใช้เสียงของตน เพื่อเลือกตั้งสมาชิกในกลุ่มเข้ารับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ตามที่กลุ่มมอบหมาย

3) ปัญญาธรรม

ความหมายของปัญญาธรรม หมายถึง ความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา ความมีเหตุผล มีผลในการค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่ถูกต้อง มาใช้ประกอบในการทำงาน⁶³ เป็นเรื่องกลั่นกรองและตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งตัดสินใจกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมให้เกิดมีสันติสุขและเกิดมีเสรีภาพ⁶⁴

หลักการของปัญญาธรรม คือ หลักการแห่งความมีเหตุผล ความเชื่อมั่นในเหตุผล ให้ความสำคัญแก่กระบวนการหรือวิธีการ ค้นหาคำตอบที่ถูกต้องหรือเหมาะสมซึ่งเป็นหลักเชิงวิทยาศาสตร์⁶⁵

การอาศัยหลักความเชื่อที่ว่ามนุษย์มีความสามารถและสติปัญญาในการดูแลปกครองตนเอง สามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาและกำหนดแนวทางในการดำเนินชีวิต ไม่ใช่กำลังหรือความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหา⁶⁶

แนวปฏิบัติด้านปัญญาธรรม คือ แนวทางที่ประพฤติปฏิบัติและเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกดังต่อไปนี้

(1) การไม่ถือตนเป็นใหญ่

คือ การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับฟังและปฏิบัติตามมติของเสียส่วนมากในที่ประชุมหรือในการทำงานต่างๆ และการรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

(2) เน้นการใช้ปัญญา

ใช้เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจ ทุกคนต้องร่วมกัน ช่วยคิด และช่วยกันตัดสินใจโดยใช้เหตุผล

(3) เมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้น

เมื่อมีเรื่องที่จะต้องตัดสินใจทุกคนต้องร่วมกันช่วยคิดและช่วยกันตัดสินใจโดยใช้เหตุผล

⁶³ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2540), อ่างแล้ว, หน้า 10.

⁶⁴ กรมวิชาการ, แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย, อ่างแล้ว, หน้า 19.

⁶⁵ ธเนศ ขำเกิด, รายงานผลโครงการส่งเสริมการนิเทศตามสื่อแนวทางการนิเทศการส่งเสริมประชาธิปไตยมัธยมศึกษา, อ่างแล้ว, หน้า 16.

⁶⁶ กรมวิชาการ, แนวทางโรงเรียนประชาธิปไตยวัดกระโงนทอง, วารสารวิชาการ, 1(1), 7-11.

(4) ในกรณีที่มีปัญหาโต้แย้งในหมู่คณะ

โดยจะต้องพยายามอภิปรายจนกระทั่งสามารถชักจูงให้ทุกคนเห็นคล้อยตาม เมื่อเกิดกรณีต่างก็มีเหตุผลที่ดีด้วยกัน และไม่อาจชักจูงให้กลุ่มหันไปในทางใดทางหนึ่งได้เท่า นั้น จึงจะใช้วิธีการออกเสียง

(5) เมื่อได้รับข่าวสารข้อมูลแล้ว

โดยที่สามารถวิเคราะห์และประมวลเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยสติปัญญา

สรุปได้ว่าปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมที่อยู่ในตนเอง เป็นเครื่องถ่วงถ่วงและตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งตัดสินการกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้เกิดมีสันติภาพ สันติสุข และเกิดมีเสรีภาพ ดังนั้นปัญญาธรรมจึงเป็นจุดรวมของทุกสิ่งทุกอย่างที่จะสร้างสังคมประชาธิปไตย โดยใช้ความเชื่อมั่นในวิถีทางแห่งปัญญา

พฤติกรรมด้านระบบประชาธิปไตย ระบบประชาธิปไตย เป็นรูปแบบหรือกระบวนการในการทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมทำงานทุกขั้นตอน เมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้นต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกดังนี้

1. รู้จักเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถ และมีความรับผิดชอบเข้าทำงานแทนหมู่คณะ
2. รู้ขั้นตอนในการดำเนินงาน โดยมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่อไปนี้
 - 1) การวางแผนงาน
 - 2) การปฏิบัติงานตามแผน
 - 3) การประเมินผลงาน

3. สามารถปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทุกคนร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มและร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน

แนวทางสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนควรทำทุกจุด ได้กล่าวไว้คือ

1. จัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย

ซึ่งสรุปได้ว่า แม้ผู้บริหารจะมีอำนาจสั่งการได้ตามกฎหมายกำหนดไว้ แต่ควรแสดงบทบาทในฐานะเป็นผู้จัดการและผู้ร่วมงานควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้บังคับบัญชา ได้ร่วมคิดร่วมแก้ไข ปัญหาและร่วมรับผิดชอบการจัดองค์กร ควรมีลักษณะยืดหยุ่น กระจายงานให้ทั่วถึงตามความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน

2. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

ซึ่งสรุปได้ว่า หลักสูตรปรับปรุงทั้งสามระดับ เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตยในเด็กอยู่แล้ว การจัดการเรียนการสอนนอกจากจะเปิดโอกาสให้แปลงหลักสูตรแต่ละรายวิชา ไปสู่ความ

เป็นประชาธิปไตยได้ ยังสามารถจัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการทักษะ 9 ชั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาตามหลักประชาธิปไตยได้

3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

สรุปได้ว่า โรงเรียนสามารถใช้กิจกรรมต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยให้นักเรียนร่วมกันทำงานในลักษณะการรวมกลุ่มกัน ตามหลักการประชาธิปไตย

ฉะนั้น โรงเรียนจึงเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญ ในการส่งเสริมให้เด็กมีจิตวิญญาณ ในความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มเติมให้มากขึ้นและลึกซึ้งขึ้น นอกจากนี้ที่ได้รับมาจากครอบครัว ทั้งนี้เพราะ เด็กใช้เวลาเป็นจำนวนมากคลุกคลีอยู่กับสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา แห่งชาติ ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ให้สามารถ จัดสนับสนุนนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีความรู้และทักษะด้านประชาธิปไตย⁶⁷

รณรงค์ ขำเกิด ได้กล่าวว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในวิถีชีวิตให้เกิดขึ้นใน โรงเรียนควร กระทำพร้อมกันทุกจุด คือ

1. การจัดการบริหาร

ให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย แม้ผู้บริหาร โรงเรียนจะมีอำนาจสั่งการตามที่กฎหมายกำหนด ไว้ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาก็ตาม แต่ก็ควร ใช้บทบาทในฐานะผู้จัดการและผู้ร่วมงานที่เปิดโอกาสและ คอยกระตุ้นให้บุคลากรได้ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบด้วยการให้องค์กรใน โรงเรียน มีลักษณะยืดหยุ่นและกระจายงาน มอบหมายงานให้บุคลากรได้ทำตามความรู้ ความสามารถ ทั้งในรูปคณะกรรมการ คณะทำงานหรือกลุ่มเป็นต้น

2. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันก็กำหนดจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว เพียงแต่ โรงเรียนใช้ศิลปะในการบริหารหลักสูตร โดยแปลงหลักสูตรแต่ละรายวิชาไปสู่การสอนให้บรรลุผล ก็จะเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ โดยมีได้มุ่งสอนเนื้อหาความรู้อย่างเดียว แต่พยายามจัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นหัวใจของการจัด การศึกษาและสอน โดยใช้ กระบวนการทั้ง 9 ขั้นตอน ตามที่หลักสูตรมุ่งหวังอย่างจริงจัง

โดยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการสร้างความตระหนัก วิเคราะห์ ทางเลือก กำหนดทางเลือก เลือกทางเลือกที่เหมาะสม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการปฏิบัติ ปรับปรุง และ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

⁶⁷รณรงค์ ขำเกิด, รายงานผลโครงการส่งเสริมการนิเทศตามสื่อแนวทางการนิเทศการสร้างเสริม ประชาธิปไตยมัธยมศึกษา, อ้างแล้ว, หน้า 17-19.

3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมีมากมายหลายกิจกรรม ทั้งกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมวันสำคัญ และกิจกรรมพิเศษต่างๆ กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยที่เห็นเด่นชัด และให้โรงเรียนดำเนินการอย่างจริงจัง คือ กิจกรรมอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้ร่วมกลุ่มทำโครงการและดำเนินงานจนครบกระบวนการนำความรู้จากวิชาต่างๆ มาบูรณาการใช้ในการทำกิจกรรมอย่างกลมกลืน กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะทำให้นักเรียนเกิดมา คุณลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ อันเป็นการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อชาติบ้านเมืองทางหนึ่งด้วย

4. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม ที่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจกันสร้างขึ้น โดยนักเรียน ครู อาจารย์และบุคลากร ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนจะเป็นครูที่พูดไม่ได้ที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความรู้สึกรักคิดและจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยแก่บุคลากรในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี⁶⁸

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การที่จะสร้างเสริมและปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับนักเรียนนั้นผู้บริหารและครูทุกคนมีบทบาทสำคัญยิ่ง จำเป็นที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจประชาธิปไตยอย่างลึกซึ้ง เข้าใจหลักการในการดำเนินชีวิตและดำรงตนแบบประชาธิปไตย และต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงลักษณะประชาธิปไตยหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนก็เช่นกัน ต้องทำให้เกิดเป็นบรรยากาศเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมประชาธิปไตยแก่นักเรียนได้ในที่สุด

บรรจง ชูสกุลชาติ ได้กล่าวถึง การที่สร้างเสริมและปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียนได้หรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมรอบๆ โรงเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ปัจจัยใหญ่ๆ คือ ประการแรก สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ ระบบวัฒนธรรม รวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประการที่สอง สิ่งแวดล้อมทางจิตตานุภาพ ได้แก่ ความเชื่อ ความคิดเห็น ค่านิยม และวิถีชีวิตแบบไทย⁶⁹

การจัดการสอนในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมและปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน จึงควรจะดำเนินดังนี้

1. การเรียนการสอนทุกกิจกรรม ครูและนักเรียนพิจารณาหาทางเลือก มีการประเมินผลงานร่วมกัน และร่วมกันปรับปรุงแก้ไขผลงานให้ดียิ่งขึ้น และสำเร็จตามเป้าหมาย

⁶⁸ ทัศนศ จำเกิด, “ประชาธิปไตยในวิถีชีวิต”, สารพัฒนาหลักสูตร, อ่างแล้ว, หน้า 23.

⁶⁹ บรรจง ชูสกุลชาติ, “ประชาธิปไตยในโรงเรียน” วิทยากรย์, (กรกฎาคม 2534) : 8-11.

2. ครูต้องตั้งใจไว้เสมอว่า ในการฝึกอบรมนักเรียนนั้นต้องมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนฝึกฝนอบรมตนเองให้ด้วยตนเองในที่สุด เพื่อให้นักเรียนพึ่งตนเองได้
3. ในกระบวนการเรียนการสอนนั้นครูต้องถือว่าครูกับเด็กร่วมกันฝึกอบรมตนเองทั้งสองฝ่าย
4. ทุกกิจกรรมก่อนที่จะร่วมกันกระทำ ครูต้องชี้แนะให้ร่วมกันกระทำ ครูต้องชี้แนะให้ร่วมกันคิดไปในแนวทางที่มีประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเสมอ วัตถุประสงค์ผลงานของหมู่คณะมากกว่าผลงานของบุคคล
5. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนพูดมากกว่าที่ครูจะพูดให้ฟัง เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความกล้าและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. ต้องส่งเสริมให้นักเรียนพูดแต่ความจริง ในสิ่งที่พิสูจน์ได้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และทุกคนยอมรับได้ อันเป็นการพูดเพื่อประชาธิปไตย โดยแท้
7. ทุกกิจกรรมควรให้นักเรียนได้กระทำร่วมกันกับครู ให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ผลงานของตนด้วยความคิดความเข้าใจของตน

จากเอกสารที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด อาจสรุปได้ว่า การมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยนั้น ตัวครูจะมีบทบาทมากในการส่งเสริมและปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับนักเรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ โดยต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ข้อ คือ 1. การวางธรรม 2. สามัคคีธรรมและ 3. ปัญญาธรรม อาจพิจารณาได้จาก การให้ความเคารพนับถือบุคคลอื่นเสมอตน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนร่วม การกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งการรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น คำนึงถึงเหตุผลในการตัดสินใจทำงานอย่างถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย และยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตด้วยนอกจากนี้ครูยังต้องพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยและเกิดความเจริญก้าวหน้าต่อประเทศชาติต่อไป

2.4 พื้นที่ที่ศึกษา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เกิดความรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาดำกว่าระดับปริญญาให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากรและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายพงษ์พล อคิเรกสาร) ได้ประกาศตั้งเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 175 เขต พื้นที่การศึกษาของจังหวัดเลย แบ่งเป็น 2 เขตพื้นที่การศึกษาดังนี้

เขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย อำเภอเมือง เชียงคาน ปากชม ด่านซ้าย ภูเรือ ท่าลี่ นาแห้วและนาด้วง เขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ประกอบด้วย อำเภอวังสะพุง ภูหลวง ผาขาว ภูกระดึง กิ่งอำเภอเอราวัณและกิ่งอำเภอหนองหิน อาคารสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแบบสมทบ⁷⁰

ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องประกาศปรับปรุงแก้ไขการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาและกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2551 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2551 ซึ่งได้แยกออกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ตั้งอยู่บริเวณ โรงเรียนชุมชนบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีเขตบริหารครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดเลย ประกอบด้วย อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือและอำเภอหนองหาน⁷¹ สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ทำการศึกษาวิจัยเฉพาะครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมี โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ทั้งหมด 30 โรงเรียน

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานศึกษาเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีความสำคัญและความจำเป็นต่อสังคม เพราะว่ามีบุคลากรที่ถือว่าเป็นแม่พิมพ์อยู่ในอยู่ในทุกแห่ง บุคคลเหล่านี้เป็นภาพสะท้อนของการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยไปสู่เยาวชนอันเป็นทรัพยากรที่มีค่ามีความสำคัญของชาติในอนาคต ดังนั้นจึงได้นำเอาการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษามาเชื่อมโยงดังนี้

ประการอง พลมัน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูตรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเลือกสื่อการเรียนการสอน ด้านการเตรียมสื่อการเรียนการสอน ด้านการนำเสนอสื่อการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน⁷²

⁷⁰สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย, สรุปลงมูลพื้นฐานทางการศึกษาในสังกัดสพฐ., (เลย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย, 2552), (อัครสำเนา).

⁷¹สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3, All Right Reserved, (สงวนลิขสิทธิ์โดย ©) ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552.

⁷²ประการอง พลมัน, “การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด” สารนิพนธ์หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), 2551, 106 หน้า.

พงษ์สุโชติ สุวะโจ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ครูผู้สอนมีความเห็นว่ามีผลกระทบต่อการใช้สื่อการสอนในระดับมาก ได้แก่ 1) ขาดเอกสารคู่มือประกอบการใช้สื่อการสอนบางชนิด 2) ขาดการศึกษาเทคนิคและวิธีการใช้สื่อก่อนทำการสอน 3) ขาดบรรยากาศส่งเสริมการใช้สื่อการสอน 4) โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่แนะนำเกี่ยวกับการผลิตสื่อ 5) ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อ 6) ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีการสำรวจความต้องการสื่อของผู้สอน หน่วยงานที่ให้บริการสื่อบริการล่าช้าอยู่ห่างไกล และไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสื่อที่สามารถให้บริการได้ ระเบียบและขั้นตอนขอใช้สื่อยุ่งยากและซับซ้อน ระยะเวลาให้ยืม ไม่สอดคล้องกับตารางเรียน ผู้สอนขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตและการใช้สื่อ ไม่มีเวลาผลิตสื่อเพราะคาบสอนมาก มีความยากลำบากในการจัดหาวัสดุที่ต้องการ ไม่มีโอกาสเสนอความคิดเห็นในด้านการผลิตสื่อการสอน ไม่เห็นความสำคัญและละเลยในการผลิตสื่อ ไม่ทราบแหล่งบริการสื่อการสอนผู้บริหาร ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุน⁷³

ศรีทูล ธารัญญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า “การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแบ่งเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน คือ กิจกรรมกลุ่มปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ กำหนด กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน ส่วนกิจกรรมอื่น นักเรียนมีส่วนร่วม คือ กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมในห้องเรียน คือ การปกครอง การเสนอข่าวเหตุการณ์ และการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ พฤติกรรมของนักเรียน ด้านการवास ธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม อยู่ในระดับดีมาก ปัญหาในการจัดกิจกรรมคือ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ผู้บริหาร ครูและนักเรียน ปัญหาด้านงบประมาณ⁷⁴

⁷³ พงษ์สุโชติ สุวะโจ, “สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : บัณฑิตวิทยาลัย), 2546, 124 หน้า.

⁷⁴ ศรีทูล ธารัญญ, “กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2536, 162 หน้า.

สมัคร ชินบุตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ในด้านอุดมการณ์หรืออุดมคติของประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง⁷⁷

วนิดา แก้วกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนฉลองรัฐราษฎร์อุทิศ อำเภอสิงหนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนมีการสร้างเสริมประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนในด้าน การจัดการองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย และการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย โดยรวมนักเรียนชายมีความเห็นว่า โรงเรียนมีการสร้างเสริมประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนหญิงและนักเรียนทุกชั้นปี อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาและแนวทางแก้ไข 1) การจัดการองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยปัญหาที่นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน ไม่มีกล่องรับความคิดเห็น แนวทางแก้ไข คือ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินและติดตั้งกล่องรับความคิดเห็น 2) การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ปัญหาคือ วิชาเลือกเสรีมีน้อย ครูตัดสินใจเอง ไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน แนวทางแก้ไขของนักเรียน แนวทางแก้ไข คือ การเพิ่มวิชาเลือกเสรี สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน 3) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ปัญหาคือ กิจกรรมมีน้อย ไม่ต่อเนื่อง ขาดอุปกรณ์ ในการจัดแนวทางแก้ไข คือ จัดกิจกรรมให้เล็กลง จัดต่อเนื่อง และจัดหาอุปกรณ์ให้เพียงพอและ 4) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ปัญหาคือ นักเรียนไม่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น โรงเรียนมีอาคารอื่น ไม่ร่มรื่น แนวทางแก้ไขคือ ให้โอกาสนักเรียนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมปลูกต้นไม้ เพื่อสร้างความร่มรื่นให้มากขึ้น⁷⁸

⁷⁷สมัคร ชินบุตร, “การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2545, 139 หน้า.

⁷⁸วนิดา แก้วกุล, “การศึกษาการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนฉลองรับราษฎร์อุทิศ อำเภอสิงหนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช”, สารนิพนธ์หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 123 หน้า.

สนั่น บำรุง ได้ศึกษา การดำเนินงานและปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 ผู้บริหาร โรงเรียนและครูที่ปรึกษาโครงการได้ใช้กระบวนการ ประชาธิปไตยในการดำเนินงานด้านการวางแผน โดยมีการประชุมชี้แจงนโยบาย วิเคราะห์สภาพ ปัจจุบันปัญหาและความต้องการของครูที่ปรึกษาในการกำหนดทางเลือกในการจัดกิจกรรมด้านการ จัดสรรทรัพยากร ผู้บริหารได้มอบหมายให้ครูที่ปรึกษามีบทบาทในการกำหนดในการใช้ทรัพยากร ด้านการส่งเสริมกระตุ้นการปฏิบัติงาน ผู้บริหารโรงเรียนคอยให้กำลังใจแก่กรรมการนักเรียนและครูที่ ปรึกษา ด้านการประสานงานให้มีการรายงานด้วยวาจาเป็นหลักในการให้ข้อมูล และการประเมินผลงาน ให้มีการประเมินเป็นระยะ พร้อมทั้งสรุปปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

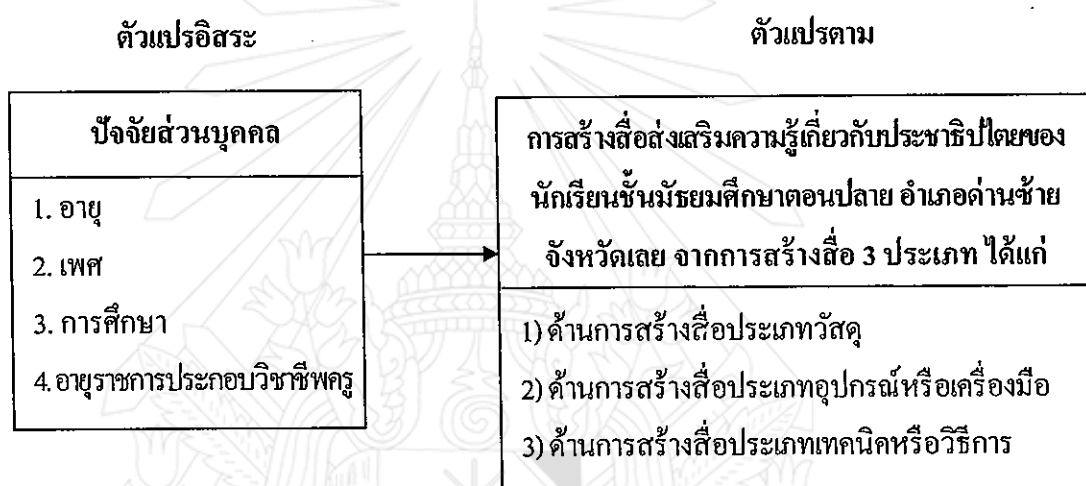
2. ปัญหาการดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 พบว่า ด้านการวางแผน มีปัญหาการจัดหาข้อมูล พื้นฐานเนื่องจากขาดการสรุปผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา การจัดสรรทรัพยากร ครูที่ปรึกษาส่วนใหญ่ไม่มีเวลาปฏิบัติงานกิจกรรม การกระตุ้นส่งเสริมให้ปฏิบัติงาน มีปัญหาเรื่องผู้บริหารและครูที่ ปรึกษากิจกรรมไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร ด้านการประสานงาน มีปัญหาเรื่องนักเรียนยังไม่รู้จัก บทบาทหน้าที่ของตน ด้านการประเมินผลงาน มีปัญหา คือ ไม่นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และ บุคลากรขาดความรู้ด้านการประเมินงานกิจกรรม⁷⁹

กล่าวโดยสรุป จากแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องเยาวชน โดยให้ ได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้สอดคล้องกับระบบการปกครอง เพื่อให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองของ ประเทศในระบอบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนจะส่งเสริมการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการฝึกให้เด็กทำงานร่วมกันซึ่งทำให้เห็นว่าเยาวชนกับประชาธิปไตยจึง เป็นสิ่งที่แยกกัน ไม่ได้ ทั้งนี้ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างที่จะช่วยให้การพัฒนาประชาธิปไตยอย่างมี เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้การมีส่วนร่วมให้กับนักเรียนและ ต้องเร่งให้ความรู้ ความเข้าใจ ปลุกฝังเจตคติในเรื่องของประชาธิปไตย เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนที่มีสื่อการเรียนรู้เป็นตัวกลางในการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ทันสมัย เป็นต้น

⁷⁹สนั่น บำรุง, “การดำเนินงานและปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12”, *ปริญญาานิพนธ์การศึกษา มหาลัยเทคโนโลยี*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2539, 184 หน้า.

2.6 สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและได้นำเอาหลักการใช้สื่อการเรียนการสอนงานวิจัยประกอบ พลมัน^{๖๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

^{๖๐}ประกอบ พลมัน, “การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด” สารนิพนธ์หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแก้ว, หน้า 51.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย” นี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 58 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 44 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 จำนวน 19 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 121 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำนวน 92 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการใช้สูตรตารางของเครซีและมอร์แกน (R.V. Krejcie & D.W. Morgan) ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำนวน 121 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง 92 คน แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ โรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเลย เป็นเกณฑ์ ตามสูตรนี้

$$n_i = \frac{N_i}{N} \times n$$

เมื่อ

n_i = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N_i = จำนวนประชากร

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมดของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1	58	45
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2	44	34
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3	19	13
รวม	121	92

จากตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 45 คน มีประชากรมากที่สุด รองลงมา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

เขต 2 จำนวน 34 คน และเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 จำนวน 13 คน

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คนแล้ว ใช้วิธีการสุ่มโดยวิธีเจาะจง โดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามไปเรื่อยๆ จนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ โดยผู้ที่ถูกเลือกมีคุณสมบัติในการตอบแบบสอบถามไม่แตกต่างกัน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยจัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสอบถามการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อายุราชการประกอบวิชาชีพครู ลักษณะคำถามเป็นเชิงสำรวจรายการ (Check-list) จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ศึกษาการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย มีจำนวน 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำนวน 10 ข้อ
- 2) ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำนวน 10 ข้อ
- 3) ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำนวน 10 ข้อ

ในตอนที่ 2 นี้มีจำนวน 30 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าดังนี้²

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5
มาก	มีค่าเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1

²ลิขิต ธีรเวทิน, การพัฒนาระบบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 56.

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบ
ปลายเปิด

3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา หลักสูตร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
กับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วพิจารณา
สร้างเป็นคำถาม จำนวน 30 ข้อ ภายใต้องค์ประกอบของการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย
ประกอบด้วย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือและด้านการ
สร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์แก้ไข ปรับปรุงให้
ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระการใช้ทั้งถ้อยคำภาษาและการวัดผลประเมินผลแล้วนำมาจัดทำ
เป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงในเชิง
เนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน คือ

1) พระวรราช สีลาวุธ, ดร.

ตำแหน่ง รักษาการ ผอ.วิทยาลัยศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชิมณพงศ์ ศรีจันทร์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

3) นาย สมพบ อุกประโคน

ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

4) นางสาว กรรณิกา ไวโสภ

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

5) นาย วีระพงษ์ คุณประทุม

ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

3.4.5 นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)

ของแบบสอบถาม ดังสูตร

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าค่าดัชนี IOC ที่คำนวณ ได้มากกว่าหรือเท่ากับ .5 ข้อคำถามนั้นก็เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรมนั้น ข้อคำถามใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า .5 ข้อคำถามนั้นควรตัดออกไปหรือนำไปปรับปรุงแก้ไข³

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .5 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 30 ข้อ ใช้ได้จำนวน 30 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.06-1.00

3.4.6 ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง

3.4.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบใช้ (Try Out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) หาค่าความเที่ยงตรงของข้อคำถามของแต่ละด้าน โดยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับทุกข้อ (Item-total Correlation) เลือกข้อที่มีค่า r มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ทั้งสิ้น 30 ข้อ ได้ (0.20 <-> 0.71)

³สังศรี ชมภูวงศ์, “เอกสารการเรียนรู้การสอนวิชาวิจัย”, (นครศรีธรรมราช : บัณฑิตวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย, 2548), (อัครสำเนา).

2) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ดังสูตร

สูตร

$$R_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - S_1^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ

k = จำนวนข้อแบบสอบถามทั้งฉบับ

S_1^2 = ผลรวมของค่า ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม⁴

ผลจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.79

3.4.8 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในปี พ.ศ. 2553 ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ผู้วิจัยมีหนังสือถึงรองอธิการบดีวิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขอให้มีหนังสือขอความร่วมมือถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 30 โรงเรียนในจังหวัดเลย เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

3.5.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากผู้อำนวยการ โรงเรียนแต่ละ โรงเรียน พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลาที่จะนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

3.5.3 จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2553 ถึงวันที่ 22 เมษายน 2553 ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 92 ชุด

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

3.5.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในแต่ละโรงเรียน โดยการนำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเอง จำนวน 60 วัน ในการตอบแบบสอบถามทั้งหมด 92 ชุด ได้คืน 92 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 92 ชุด

3.6.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ให้ไว้ จัดระบบข้อมูล ตรวจสอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปและแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert) ตามสูตร ดังนี้

ระดับ	ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลผล
5	4.51 – 5.00	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
4	3.51 – 4.50	ระดับความคิดเห็นมาก
3	2.51 – 3.50	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
2	1.51 – 2.50	ระดับความคิดเห็นน้อย
1	1.00 – 1.50	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

3.6.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐานคือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยที่มีเพศอายุ การศึกษา อายุราชการประกอบวิชาชีพครูต่างกันกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านเพศและการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่า (t-test) ส่วนอายุ อายุราชการประกอบวิชาชีพครู ใช้การทดสอบ

ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยใช้การสรุปประเด็นแล้วให้ความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตาราง

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1 สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ

- 1) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้ Item-total Correlation
- 2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตร

$$\alpha = \left(\frac{K}{K-1} \right) \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right)$$

เมื่อ

α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
K	แทน	จำนวนข้อสอบ
s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
s^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

3.7.2 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การแจกแจงความถี่ (Frequency)
- 2) หาค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f \times 100}{N}$$

เมื่อ

P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด⁷

3) หาค่าเฉลี่ย (mean)

โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ

 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย $\sum X$ แทน ผลรวมของความถี่ทั้งหมดN แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม⁸

4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน ความถี่แต่ละตัว

N แทน จำนวนคนทั้งหมด

 \sum แทน ผลรวม⁹⁷เรื่องเดียวกัน.⁸เรื่องเดียวกัน.

⁹นิพนธ์ ทองเกิด, “การศึกษาพัฒนาการตนเองของข้าราชการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช), 2541, หน้า 53.

3.7.3 สถิติที่ใช้ในการอนุมาน

1) การทดสอบสมมติฐาน (t-test)

โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ

t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาหรือค่าแจกแจงความถี่

D แทน ความแตกต่างระหว่างค่าความถี่

$\sum D$ แทน ผลรวมของความความถี่

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของความถี่ยกกำลังสอง

$(\sum D)^2$ แทน การนำผลต่างความถี่ยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคนทั้งหมด

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE-WAY ANOVA) หรือ (F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง “การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย” นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ 3 ประการคือ

1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย ที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

2) เพื่อเปรียบเทียบการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในเขตจังหวัดเลยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อายุราชการประกอบวิชาชีพครู ต่างกัน

3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสำรวจ และใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง 92 คน แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – distribution)
df.	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
S.S.	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
M.S.	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Squares)
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และอายุราชการประกอบวิชาชีพครู ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ การบรรยาย

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ การบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำนวน 92 คน คือ เพศ อายุ การศึกษา อายุราชการ ประกอบวิชาชีพครู ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปากกวดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของครูผู้สอนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ชาย	29	31.50
หญิง	63	68.50
รวม	92	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ครูผู้สอนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย พบว่า ส่วนมากเป็น เพศหญิง มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 68.50 และเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
21 – 30 ปี	14	15.20
31 – 40 ปี	45	48.90
41 – 50 ปี	23	25.00
51 – 60 ปี	10	10.90
รวม	92	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าส่วนมากมีอายุ 31-40 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 48.90 รองลงมา คือ อายุ 41-50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และน้อยที่สุด คือ อายุ 51-60 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 10.90

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของครูผู้สอนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ปริญญาตรี	63	68.50
ปริญญาโท	29	31.50
รวม	92	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ครูผู้สอนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย พบว่าครูส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 98.50 น้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาโท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของครูผู้สอนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู

อายุราชการประกอบวิชาชีพครู	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1-5 ปี	13	14.10
6-10 ปี	18	19.60
11-15 ปี	22	23.90
16 ปีขึ้นไป	39	42.40
รวม	92	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ครูผู้สอนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย พบว่าส่วนมากมีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 รองลงมา คือ อายุราชการประกอบวิชาชีพครู 11-15 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 และน้อยที่สุด คือ อายุราชการประกอบวิชาชีพครู 1-5 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.10

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

การศึกษาวเคราะห์ ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่ามาตรฐานเบี่ยงเบน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปრაกฏดังตาราง

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน

ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ	3.00	1.27	ปานกลาง
2. ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ	2.95	1.30	ปานกลาง
3. ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ	2.62	1.05	ปานกลาง
รวม	2.86	1.21	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการสร้างสื่ออุปกรณ์หรือเครื่องมือ และความคิดเห็นน้อยที่สุด ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ

ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จัดทำสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	3.02	1.30	ปานกลาง
2. การสร้างสื่อที่ใช้ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยทำจากวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น	2.79	1.23	ปานกลาง
3. สร้างสื่อประเภทแผนภูมิที่ทำได้ง่ายเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	3.11	1.16	ปานกลาง
4. สร้างสื่อประเภทแผ่นพับที่มีรูปภาพพร้อมข้อมูลชัดเจนและง่ายต่อการเก็บรักษา	3.08	1.14	ปานกลาง
5. สร้างสื่อภาพวาดพร้อมคำอธิบายประกอบเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	2.63	1.26	ปานกลาง
6. สร้างสื่อประเภทซีดีที่ทำได้ง่ายและมีความคงทนเพื่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	3.37	1.19	ปานกลาง
7. จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ	3.39	1.15	ปานกลาง
8. จัดทำแผนภูมิเกี่ยวกับคุณค่า ขั้นตอนและความสำคัญเกี่ยวกับประชาธิปไตย	2.93	1.35	ปานกลาง
9. สื่อการเรียนที่สร้างขึ้นมีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเป็นแนวทางการปรับปรุงการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตย	2.84	1.46	ปานกลาง
10. สร้างหุ่นจำลองประกอบการสนทนาในเรื่องประชาธิปไตยในห้องเรียน	2.83	1.43	ปานกลาง
รวม	3.00	1.27	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสันช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ รองลงมา คือ สร้างสื่อประเภทซีดีที่ทำได้ง่ายและมีความคงทนเพื่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ คือ สร้างสื่อภาพวาดพร้อมคำอธิบายประกอบเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์ และเครื่องมือ

ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์ และเครื่องมือ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สร้างบทเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ประกอบการเรียนการสอนประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	2.99	1.37	ปานกลาง
2. สื่อประเภทอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์มีความหลากหลายในการนำมาประกอบการเรียนการสอน	2.52	1.38	ปานกลาง
3. สร้างสื่อโดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น เครื่องที่ผลิตโดยทางวิทยาศาสตร์	3.13	1.29	ปานกลาง
4. ใช้เครื่องฉายประกอบการเรียนที่นำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมาประกอบการเรียนการสอน	2.78	1.38	ปานกลาง
5. นำแผ่นซีดีรอมมาใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน	3.02	1.43	ปานกลาง
6. นำวีดิทัศน์มาประกอบการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย	2.54	1.26	ปานกลาง
7. นำวิทยุเทปบันทึกเสียงประกอบการเรียนรู้ประชาธิปไตย	2.93	1.26	ปานกลาง
8. สืบค้นข้อมูลเรื่องประชาธิปไตยทางอินเทอร์เน็ต	3.14	1.22	ปานกลาง
9. ผลิตสื่อเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์	3.24	1.30	ปานกลาง
10. สื่อประเภทเครื่องมือมีความคงทนหลากหลายในการส่งเสริมกิจกรรม	3.18	1.16	ปานกลาง
รวม	2.95	1.30	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์ และเครื่องมือโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลิตสื่อเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ รองลงมา คือ สื่อประเภทเครื่องมือมีความคงทนหลากหลายในการส่งเสริมกิจกรรมและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สื่อประเภทอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์มีความหลากหลายในการนำมาประกอบการเรียนการสอน

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ

ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สื่อที่เป็นระบบและกระบวนการสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	2.74	0.84	ปานกลาง
2. การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้และส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	2.63	0.90	ปานกลาง
3. การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน เช่น ทำความสะอาด วัด ทาสีรั้วริมถนนในชุมชน เป็นต้น	2.71	1.15	ปานกลาง
4. จำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง	2.73	1.21	ปานกลาง
5. จัดกลุ่มสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองร่วมกับผู้อื่น	2.57	1.08	ปานกลาง
6. สาธิตและปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยให้เกิดประสบการณ์ตรง	2.63	1.17	ปานกลาง
7. จัดนิทรรศการเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่หลากหลายแปลกใหม่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	2.70	1.17	ปานกลาง
8. ใช้วิธีการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยการแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น	2.63	1.11	ปานกลาง
9. การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น	2.39	0.98	น้อย
10. การนำวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยมาบรรยายช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	2.43	0.89	น้อย
รวม	2.62	1.05	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลอย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สื่อที่เป็นระบบและกระบวนการสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา รองลงมาจำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดการจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า เปรียบเทียบการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในเขตจังหวัดเลยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อายุราชการประกอบวิชาชีพครู ต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	29	2.79	1.18	ปานกลาง
หญิง	63	2.88	1.21	ปานกลาง
รวม	92	2.84	1.20	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีเพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.10 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ชาย	29	2.79	1.18	- 1.74	0.87
หญิง	63	2.88	1.21		
รวม	92	2.84	1.20		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	14	2.82	1.16	ปานกลาง
31-40 ปี	45	2.86	1.21	ปานกลาง
41-50 ปี	23	2.86	1.23	ปานกลาง
51-60 ปี	10	2.84	1.12	ปานกลาง
รวม	92	2.85	1.18	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อแยกตามอายุ มีรายละเอียดดังในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.02	3	0.01	0.10	0.04*
ภายในกลุ่ม	5.06	88	0.06		
รวม	5.07	91			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

อายุ	21 – 30 ปี ($\bar{X} = 2.82$)	31 – 40 ปี ($\bar{X} = 2.86$)	41 – 50 ปี ($\bar{X} = 2.86$)	51 – 60 ปี ($\bar{X} = 2.84$)
21 – 30 ปี ($\bar{X} = 2.82$)	-	-0.04*	-0.04*	-0.02*
31 – 40 ปี ($\bar{X} = 2.86$)		-	-	0.02*
41 – 50 ปี ($\bar{X} = 2.86$)			-	0.02*
51 – 60 ปี ($\bar{X} = 2.84$)				-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุ 21-30 ปี กับอายุ 31-40 ปี อายุ 41-50 ปี และ ครูที่มีอายุ 51-60 ปี คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 31-40 ปี กับครูที่มีอายุ 51-60 ปี และคู่สาม ได้แก่ ครูที่มีอายุ 41-50 ปี กับ ครูที่มีอายุ 51-60 ปี

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	63	2.87	0.26	ปานกลาง
ปริญญาโทขึ้นไป	29	2.82	0.17	ปานกลาง
รวม	92	2.85	0.22	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการศึกษาในระดับ ปริญญาตรีและการศึกษาปริญญาโท

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ปริญญาตรี	29	2.87	0.26	0.81	0.01*
ปริญญาโทขึ้นไป	63	2.82	0.17		
รวม	92	2.85	0.22		

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคม ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา
 สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ
 ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกอายุราชการประกอบวิชาชีพครู

อายุราชการประกอบวิชาชีพครู	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1-5 ปี	13	2.84	0.25	ปานกลาง
6-10 ปี	18	2.81	0.22	ปานกลาง
11-15 ปี	22	2.91	0.28	ปานกลาง
16 ปีขึ้นไป	39	2.85	0.22	ปานกลาง
รวม	92	2.85	0.24	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน
 ปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อแยก
 ตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู มีรายละเอียดดังในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.11	3	0.04	0.65	0.59
ภายในกลุ่ม	4.96	88	0.06		
รวม	5.07	91			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	29	2.95	0.36	ปานกลาง
หญิง	63	3.02	0.42	ปานกลาง
รวม	92	2.99	0.39	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ชาย	29	2.95	0.36	-0.82	0.33
หญิง	63	3.02	0.42		
รวม	92	2.99	0.39		

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
21 – 30 ปี	14	3.06	0.43	ปานกลาง
31 – 40 ปี	45	3.01	0.43	ปานกลาง
41 – 50 ปี	23	2.97	0.39	ปานกลาง
51 - 60 ปี	10	2.95	0.30	ปานกลาง
รวม	92	3.00	0.39	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามอายุ มีรายละเอียดดังในตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.10	3	0.03	0.20	0.03*
ภายในกลุ่ม	14.69	88	0.17		
รวม	14.79	91			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

อายุ	21 – 30 ปี ($\bar{X} = 3.06$)	31 – 40 ปี ($\bar{X} = 3.01$)	41 – 50 ปี ($\bar{X} = 2.97$)	51 – 60 ปี ($\bar{X} = 2.95$)
21 – 30 ปี ($\bar{X} = 3.06$)	-	0.05*	0.09	0.11
31 – 40 ปี ($\bar{X} = 3.01$)		-	0.04*	0.06
41 – 50 ปี ($\bar{X} = 2.97$)			-	0.02*
51 – 60 ปี ($\bar{X} = 2.95$)				-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี จำนวน 3 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุ 21-30 ปี กับอายุ 31-40 ปี คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 31-40 ปี กับ 41-50 ปี และคู่สาม ได้แก่ ครูที่มีอายุ 41-50 ปี กับ ครูที่มีอายุ 51-60 ปี

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	63	3.02	0.41	ปานกลาง
ปริญญาโทขึ้นไป	29	2.95	0.40	ปานกลาง
รวม	92	2.99	0.41	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ อยู่ในระดับปานกลาง โดยการศึกษาระดับปริญญาตรีและการศึกษาปริญญาโท

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้าง สื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ปริญญาตรี	29	3.02	0.41	0.82	0.38
ปริญญาโทขึ้นไป	63	2.95	0.40		
รวม	92	2.99	0.41		

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของครูผู้สอน รายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา
 สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ
 ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกอายุราชการประกอบวิชาชีพครู

อายุราชการประกอบวิชาชีพครู	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1-5 ปี	13	3.02	0.59	ปานกลาง
6-10 ปี	18	3.01	0.40	ปานกลาง
11-15 ปี	22	2.92	0.39	ปานกลาง
16 ปีขึ้นไป	39	3.03	0.35	ปานกลาง
รวม	92	3.00	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน
 ปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ อยู่ในระดับปานกลาง
 และเมื่อแยกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู มีรายละเอียดดังในตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.20	3	0.07	0.40	0.02*
ภายในกลุ่ม	14.59	88	0.17		
รวม	14.79	91			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

อายุราชการ ประกอบวิชาชีพครู	1 – 5 ปี ($\bar{X} = 3.02$)	6 – 10 ปี ($\bar{X} = 3.01$)	11 – 15 ปี ($\bar{X} = 2.92$)	16 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.03$)
1 – 5 ปี ($\bar{X} = 3.02$)	-	0.01*	0.10	-0.01*
6 – 10 ปี ($\bar{X} = 3.01$)		-	0.09	-0.02*
11 – 15 ปี ($\bar{X} = 2.92$)			-	-0.11*
16 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.03$)				-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.27 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครูที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี จำนวน 3 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 1-5 ปี กับครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 6-10 ปี และครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 6-10 ปี กับครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไปและ คู่สาม ได้แก่ ครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพ 11-15 ปี กับ ครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	29	2.90	0.46	ปานกลาง
หญิง	63	2.97	0.44	ปานกลาง
รวม	92	2.94	0.45	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.29 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ชาย	29	2.90	0.46	-0.72	0.46
หญิง	63	2.97	0.44		
รวม	92	2.94	0.45		

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา
 สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ
 ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 เลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
21 – 30 ปี	14	2.77	0.30	ปานกลาง
31 – 40 ปี	45	2.98	0.43	ปานกลาง
41 – 50 ปี	23	3.01	0.54	ปานกลาง
51 - 60 ปี	10	2.91	0.42	ปานกลาง
รวม	92	2.92	0.42	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ อยู่ใน
 ระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามอายุ มีรายละเอียดดังในตารางที่ 4.31

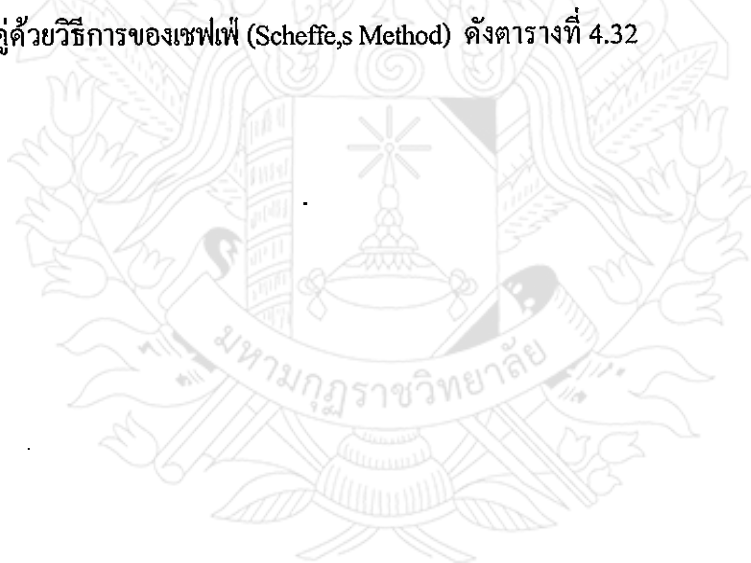

ตารางที่ 4.31 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.59	3	0.20	1.00	0.04*
ภายในกลุ่ม	17.36	88	0.20		
รวม	17.95	91			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe,s Method) ดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

อายุ	21 – 30 ปี ($\bar{X} = 2.77$)	31 – 40 ปี ($\bar{X} = 2.98$)	41 – 50 ปี ($\bar{X} = 3.01$)	51 – 60 ปี ($\bar{X} = 2.91$)
21 – 30 ปี ($\bar{X} = 2.77$)	-	-0.21*	-0.24*	-0.14*
31 – 40 ปี ($\bar{X} = 2.98$)		-	-0.03*	0.07
41 – 50 ปี ($\bar{X} = 3.01$)			-	0.10
51 – 60 ปี ($\bar{X} = 2.91$)				-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.32 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุ 21-30 ปี กับครูที่มีอายุ 31-40 ปี อายุ 4-50 ปี และครูที่มีอายุ 51-60 ปี คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 31-40 ปี กับครูที่มีอายุ 41-50 ปี

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	63	2.97	0.49	ปานกลาง
ปริญญาโทขึ้นไป	29	2.91	0.32	ปานกลาง
รวม	92	2.94	0.40	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ อยู่ในระดับปานกลาง โดยการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 2.97 และการศึกษาปริญญาโท มีค่าเฉลี่ย 2.91

ตารางที่ 4.34 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ปริญญาตรี	29	2.97	0.49	0.61	0.03*
ปริญญาโทขึ้นไป	63	2.91	0.32		
รวม	92	2.94	0.40		

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เฉพาะ ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกอายุราชการประกอบวิชาชีพครู

อายุราชการประกอบวิชาชีพครู	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 – 5 ปี	13	2.95	0.31	ปานกลาง
6 – 10 ปี	18	2.79	0.34	ปานกลาง
11 – 15 ปี	22	3.15	0.45	ปานกลาง
16 ปีขึ้นไป	39	2.90	0.49	ปานกลาง
รวม	92	2.95	0.40	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เฉพาะ ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ อยู่ใน ระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู มีรายละเอียดดังในตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.44	3	0.48	2.57	0.03*
ภายในกลุ่ม	16.51	88	0.19		
รวม	17.95	91			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.37

ตารางที่ 4.37 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

อายุราชการประกอบวิชาชีพครู	1 – 5 ปี ($\bar{X} = 2.95$)	6 – 10 ปี ($\bar{X} = 2.79$)	11 – 15 ปี ($\bar{X} = 3.15$)	16 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 2.90$)
1 – 5 ปี ($\bar{X} = 2.95$)	-	0.16	-0.20*	0.05*
6 – 10 ปี ($\bar{X} = 2.79$)		-	-0.36*	-0.11*
11 – 15 ปี ($\bar{X} = 3.15$)			-	0.25
16 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 2.90$)				-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.37 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครูที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 1-5 ปี กับครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 11-15 ปี และครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 6-10 ปี กับครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 11-15 ปี และครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	29	2.52	0.30	ปานกลาง
หญิง	63	2.66	0.29	ปานกลาง
รวม	92	2.59	0.29	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ชาย	29	2.52	0.30	-2.04	0.53
หญิง	63	2.66	0.29		
รวม	92	2.59	0.29		

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
21 – 30 ปี	14	2.64	0.27	ปานกลาง
31 – 40 ปี	45	2.60	0.32	ปานกลาง
41 – 50 ปี	23	2.61	0.30	ปานกลาง
51 - 60 ปี	10	2.67	0.24	ปานกลาง
รวม	92	2.63	0.28	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามอายุ มีรายละเอียดดังในตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.41 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df.	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.06	3	0.02	0.21	0.01*
ภายในกลุ่ม	7.88	88	0.09		
รวม	7.94	91			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.41 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.42 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

อายุ	21 – 30 ปี ($\bar{X} = 2.64$)	31 – 40 ปี ($\bar{X} = 2.60$)	41 – 50 ปี ($\bar{X} = 2.61$)	51 – 60 ปี ($\bar{X} = 2.67$)
21 – 30 ปี ($\bar{X} = 2.64$)	-	0.04*	0.03*	-0.03*
31 – 40 ปี ($\bar{X} = 2.60$)		-	-0.01*	-0.07
41 – 50 ปี ($\bar{X} = 2.61$)			-	-0.06
51 – 60 ปี ($\bar{X} = 2.67$)				-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.42 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุ 21-30 ปี กับครูที่มีอายุ 31-40 ปี อายุ 41-50 ปี และครูที่มีอายุ 51-60 ปี คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 31-40 ปี กับ 41-50 ปี

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	63	2.61	0.30	ปานกลาง
ปริญญาโทขึ้นไป	29	2.62	0.30	ปานกลาง
รวม	92	2.62	0.30	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ อยู่ในระดับปาน กลาง โดยการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 2.61 และการศึกษาปริญญาโท มีค่าเฉลี่ย 2.62

ตารางที่ 4.44 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้าง สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ปริญญาตรี	29	2.61	0.30	-0.44	0.73
ปริญญาโทขึ้นไป	63	2.62	0.30		
รวม	92	2.62	0.30		

จากตารางที่ 4.44 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคม ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกอายุราชการประกอบวิชาชีพครู

อายุราชการประกอบวิชาชีพครู	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 – 5 ปี	13	2.55	0.21	ปานกลาง
6 – 10 ปี	18	2.62	0.29	ปานกลาง
11 – 15 ปี	22	2.65	0.36	ปานกลาง
16 ปีขึ้นไป	39	2.61	0.29	ปานกลาง
รวม	92	2.61	0.29	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.45 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู มีรายละเอียดดังในตารางที่ 4.46

ตารางที่ 4.46 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครู

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df.	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.10	3	0.03	0.36	0.78
ภายในกลุ่ม	7.84	88	0.09		
รวม	7.94	91			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.46 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ จำแนกตามอายุราชการประกอบวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษาเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบการบรรยาย

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอแนะเกี่ยวกับ การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้ เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ของประชาธิปไตยมากขึ้น	25
2. สร้างสื่อภาพวาดพร้อมคำอธิบายประกอบเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	23
3. จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ	22
4. สาธิตและปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยให้เกิดประสบการณ์ตรง	20
5. นำแผ่นซีดีรอมมาใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน	18
6. สื่อประเภทเครื่องมือมีความคงทนหลากหลายในการส่งเสริมกิจกรรม	14
7. สร้างสื่อประเภทซีดีที่ทำได้ง่ายและมีความคงทนเพื่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	13
8. นำวีดิทัศน์มาประกอบการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย	12
9. การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน เช่น ทำความสะอาดวัด ทาสีรั้วริมถนน ในชุมชน เป็นต้น	12
10. สื่อประเภทอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์มีความหลากหลายในการนำมาประกอบการเรียนการ สอน	12
11. จัดทำสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	10

ตารางที่ 4.47 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
12. สื่อการเรียนที่สร้างขึ้นมีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเป็นแนวทางการปรับปรุงการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตย	6
13. สร้างหุ่นจำลองประกอบการสนทนาในเรื่องประชาธิปไตยในห้องเรียน	8
14. สร้างสื่อโดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัยเช่นเครื่องที่ผลิตโดยทางวิทยาศาสตร์	8
15. จัดกลุ่มสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองร่วมกับผู้อื่น	6
16. สืบค้นข้อมูลเรื่องประชาธิปไตยทางอินเทอร์เน็ต	6
17. การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้และส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	5
18. จำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น โดยให้นักเรียน ได้ปฏิบัติจริง	5
19. สร้างบทเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ประกอบการเรียนการสอนประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	4
20. จัดทำแผนภูมิเกี่ยวกับคุณค่า ขั้นตอนและความสำคัญเกี่ยวกับประชาธิปไตย	4
21. นำวิทยุเทปบันทึกเสียงประกอบการเรียนรู้ประชาธิปไตย	3
22. ผลิตสื่อเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์	2
23. สื่อที่เป็นระบบและกระบวนการสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	2
24. จัดนิทรรศการเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่หลากหลายแปลกใหม่ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	2
25. ใช้วิธีการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยการแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น	2
26. การนำวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยมาบรรยายช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	2
27. ใช้เครื่องฉายประกอบการเรียนที่นำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมาประกอบการเรียนการสอน	1
รวม	254

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ข้อเสนอแนะของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะพบว่าข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น รองลงมา คือ จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และข้อเสนอแนะที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ ใช้เครื่องฉายประกอบการเรียนที่นำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมาประกอบการเรียนการสอน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษาและอายุราชการประกอบวิชาชีพครู การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติ สร้างค่านิยมก่อให้เกิดความรู้ ความคิดเห็น ความเชื่อต่างๆ ในการพัฒนาคนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยอย่างมีความสุข โดยมี โรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้ความรู้และหล่อหลอมจิตใจนักเรียนให้เป็นประชาธิปไตย การปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่เริ่มแรกเมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสมควรอย่างยิ่งที่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนแล้วนั้น การศึกษาในฐานะกลไกพื้นฐานของการพัฒนาคนเป็นสิ่งที่สังคมหวังพึ่งพิงให้เป็นเครื่องมือในการเตรียมคนและสังคมให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพราะคุณภาพของประชาธิปไตยขึ้นต่อคุณภาพของประชาชน ดังที่พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต) (2543 ข,4) ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าประชาชนมีคุณภาพดี ประชาธิปไตยก็มีคุณภาพดีไปด้วย ถ้าประชาชนมีคุณภาพต่ำประชาธิปไตยก็จะเป็ประชาธิปไตยอย่างเลวด้วย เพราะว่าคุณภาพประชาธิปไตยขึ้นต่อคุณภาพของประชาชน แล้วคุณภาพของประชาชนก็ต่อการศึกษา” นอกจากนี้แนวนโยบายพื้นฐานของรัฐยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องเยาวชน โดยให้ได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้สอดคล้องกับระบบการปกครอง เพื่อให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองของประเทศในระบอบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนจะส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยฝึกให้เด็กทำงานร่วมกัน เป็นการส่งเสริมให้การทำงานเป็นไปด้วยความมุ่งหมาย และอุดมคติร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนมีความสามัคคี มีเหตุผลมีความคิดริเริ่ม มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบหน้าที่ ทั้งนี้ มีความคิดริเริ่ม เพื่อสอนให้เยาวชนรู้ถึงการใช้ชีวิตในฐานะของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย เยาวชนกับประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ขณะเดียวกันรัฐก็ให้ความคุ้มครองและพัฒนาเยาวชนพร้อมทั้งส่งเสริมความเสมอภาคเพื่อให้เป็นพลเมืองดีภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

ในปัจจุบันนี้การใช้สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะสื่อที่ทำได้ง่ายสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นได้ หรือสื่อบางประเภท มีราคาแพงแต่ก็ให้ความรู้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างดีสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างกว้างขวาง ดึงความสนใจ ได้มาก และสื่อการสอนลักษณะ โครงการจะต้องมีการวางแผนเป็นขั้นตอนอย่างดี จึงจะสามารถ ถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติได้ ซึ่งการจะจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนนั้นครูจัดการเรียน การสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรการเรียนการสอน แต่ถ้าครูเน้นเรื่องเนื้อหามากเกินไปเด็กลองไม่สนใจทำ ให้เด็กเบื่อจนทำให้คุณภาพด้านการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพจนทำให้เกิดปัญหาทั้งครูและเด็ก

โรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเลย ทั้ง 30 โรงเรียน ที่มีเปิดการเรียน การสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็น โรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลย มีภารกิจส่งเสริมการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่ให้มีความเจริญ ก้าวหน้า แต่จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน รายวิชาสังคมศึกษาของจังหวัดเลย พบว่า การเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2551 โดยเฉลี่ย 47.44 และ 2552 โดยเฉลี่ย 44.91 ทำให้ทราบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษาลดลง ซึ่งใ รายวิชาสังคมศึกษามีกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องประชาธิปไตยอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งนี้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในเรื่องของการนำสื่อการเรียนมาประกอบสามารถทำ ให้ นักเรียนสนใจ และเข้าใจในเนื้อหาได้มากขึ้น และ โดยเฉพาะการสร้างสื่อและการใช้สื่อประกอบการ เรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยจึงมีความสำคัญมากที่จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ สูงขึ้น

ดังนั้น ด้วยผู้วิจัยในฐานะบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ร่วมกันกับ โรงเรียนในเขตบริการที่จะต้องจัดการศึกษาให้กับเยาวชนของชาติที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจระบบการปกครองในระบบอบ ประชาธิปไตย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย จากการสร้าง สื่อประกอบการเรียนการสอนของครูว่าอยู่ในระดับใด ผลของการวิจัยจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการตัดสินใจพัฒนาวิธีการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คือ ครูผู้สอน รายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 58 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 44 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 จำนวน 19 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 121 คน ได้ขนาดกลุ่ม

ตัวอย่าง 92 คน โดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) และใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิด และปลายเปิด ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาสรุปผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และอายุราชการ ประกอบวิชาชีพครู

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผล

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้สอนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีแนวคิดต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย พบว่าส่วนมากเป็น เพศหญิง มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็น ร้อยละ 68.50 และเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 ส่วนมากมีอายุ 31-40 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 48.90 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และน้อยที่สุด คือ อายุ 51-60 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 10.90 ส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 98.50 น้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 และส่วนมากมี อายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 รองลงมา คือ อายุราชการประกอบวิชาชีพครู 11-15 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 และน้อยที่สุด คือ อายุราชการ ประกอบวิชาชีพครู 1-5 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.10

5.1.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ รองลงมาคือ ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเทคนิคหรือวิธีการ จำนวนในแต่ละด้าน ได้ผลดังต่อไปนี้

1) ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ รองลงมา คือ สร้างสื่อประเภชิตีที่ทำได้ง่ายและมีความคงทนเพื่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ คือ สร้างสื่อภาพวาดพร้อมคำอธิบายประกอบเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

2) ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์ และเครื่องมือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ สื่อประเภทเครื่องมือมีความคงทนหลากหลายในการส่งเสริมกิจกรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สื่อประเภทอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์มีความหลากหลายในการนำมาประกอบการเรียนการสอน

3) ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือวิธีการ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สื่อที่เป็นระบบและกระบวนการสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา รองลงมา คือ จำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดการจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น

5.1.3 การทดสอบสมมติฐาน คือ ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอายุราชการ ประกอบวิชาชีพ ต่างกัน จะมีความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน โดยจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษาและอายุราชการประกอบวิชาชีพครู พบว่าครูผู้สอนที่มีเพศ และอายุราชการประกอบวิชาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่ครูผู้สอนที่มีอายุและการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) พบว่า ในด้านอายุต่างกันจำนวน 3 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุ 21-30 ปี กับอายุ 31-40 ปี อายุ 41-50 ปี และ อายุ 51-60 ปี คู่สอง

ได้แก่ ครูที่มีอายุ 31-40 ปี กับครูที่มีอายุ 51-60 ปี และคู่สาม ได้แก่ ครูที่มีอายุ 41-50 ปี กับ ครูที่มีอายุ 51-60 ปี ในด้านการศึกษา เมื่อจำแนกในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีเพศ และการศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ในด้านอายุ พบว่ามี จำนวน 3 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุ 21-30 ปี กับอายุ 31-40 ปี คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 31-40 ปี กับ 41-50 ปี และคู่สาม ได้แก่ ครูที่มีอายุ 41-50 ปี กับ ครูที่มีอายุ 51-60 ปี และในด้านอายุราชการประกอบวิชาชีพครูพบว่ามี จำนวน 3 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 1-5 ปี กับครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 6-10 ปี และครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 6-10 ปี กับครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป และคู่สาม ได้แก่ ครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพ 11-15 ปี กับ ครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป

2) ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีเพศ ต่างกัน ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีอายุ การศึกษา และอายุราชการประกอบวิชาชีพครูต่างกัน มีความ

คิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ในด้านอายุ มี จำนวน 2 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุ 21-30 ปี กับครูที่มีอายุ 31-40 ปี อายุ 41-50 ปี และครูที่มีอายุ 51-60 ปี คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 31-40 ปี กับ 41 - 50 ปี และในด้านอายุราชการประกอบวิชาชีพครู พบว่ามี จำนวน 2 คู่ คู่แรกได้แก่ครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 1-5 ปี กับครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 11-15 ปี และครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 6-10 ปี กับครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 11-15 และครูที่มีอายุราชการประกอบวิชาชีพครู 16 ปีขึ้นไป

3) ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีเพศ การศึกษา และอายุราชการประกอบวิชาชีพต่างกัน ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) พบว่า มี จำนวน 2 คู่ คู่แรก ได้แก่ ครูที่มีอายุ 21-30 ปี กับครูที่มีอายุ 31-40 ปี อายุ 41-50 ปี และครูที่มีอายุ 51-60 ปี คู่สอง ได้แก่ ครูที่มีอายุ 31-40 ปี กับ 41-50 ปี

5.1.4 ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

ข้อเสนอแนะของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เมื่อพิจารณา

ข้อเสนอแนะพบว่าข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น รองลงมาคือ จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และข้อเสนอแนะที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ ใช้เครื่องฉายประกอบการเรียนที่นำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมาประกอบการเรียนการสอน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจประชาธิปไตยไม่ลึกซึ้งเท่าที่ควร โดยครูผู้สอนต้องเข้าใจหลักการในการดำเนินชีวิตและดำรงตนแบบประชาธิปไตย และต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงลักษณะประชาธิปไตยหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนก็เช่นกัน ต้องทำให้เกิดเป็นบรรยากาศเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมประชาธิปไตยแก่นักเรียนได้ในที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ ธนศ ขำเกิด ที่กล่าวว่า การสร้างเสริมประชาธิปไตยในวิถีชีวิตให้เกิดขึ้นในโรงเรียนควรกระทำพร้อมกันทุกจุด คือ

1. การจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย แม้ผู้บริหารโรงเรียนจะมีอำนาจสั่งการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาก็ตาม แต่ก็ควรใช้บทบาทในฐานะผู้จัดการและผู้ร่วมงานที่เปิดโอกาสและคอยกระตุ้นให้บุคลากรได้ร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบด้วยการให้อำนาจในโรงเรียน มีลักษณะยืดหยุ่นและกระจายงาน มอบหมายงานให้บุคลากรได้ทำตามความรู้ ความสามารถ ทั้งในรูปคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือกลุ่มเป็นต้น
2. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันก็กำหนดจุดหมาย หลักการและโครงสร้างที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว เพียงแต่โรงเรียนใช้ศิลปะในการบริหารหลักสูตร โดยแปลงหลักสูตรแต่ละรายวิชาไปสู่การสอนให้บรรลุผล ก็จะเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ โดยมีได้มุ่งสอนเนื้อหาความรู้อย่างเดียว แต่พยายามจัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและสอนโดยใช้กระบวนการทั้ง 9 ขั้นตอน ตามที่หลักสูตรมุ่งหวังอย่างจริงจัง โดยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการสร้างความตระหนัก วิเคราะห์ทางเลือก กำหนดทางเลือก เลือกทางเลือกที่เหมาะสม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการปฏิบัติ ปรับปรุง และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้ให้นักเรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมีมากมายหลายกิจกรรม ทั้งกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมวันสำคัญ และกิจกรรมพิเศษต่างๆ กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยที่เห็นเด่นชัด และให้โรงเรียนดำเนินการอย่างจริงจัง คือ กิจกรรมอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้ร่วมกลุ่มทำโครงการและดำเนินงานจนครบกระบวนการนำความรู้จากวิชาต่างๆ มาบูรณาการใช้ในการทำกิจกรรมอย่างกลมกลืน กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะทำให้นักเรียนเกิดมา คุณลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ อันเป็นการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อชาติบ้านเมืองทางหนึ่งด้วย

4. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม ที่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจกันสร้างขึ้นโดยนักเรียน ครู อาจารย์ และบุคลากร ที่เกี่ยวข้องใน โรงเรียนจะเป็นครูที่พูดไม่ได้ที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความรู้สึกรักใคร่และจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยแก่บุคลากรใน โรงเรียนได้เป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนขาดเอกสารคู่มือประกอบการใช้สื่อการสอนบางชนิด ขาดการศึกษาเทคนิคและวิธีการใช้สื่อก่อนทำการสอน ขาดบรรยากาศส่งเสริมการใช้สื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พงษ์สุโชติ สุวะโจ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้สื่อการสอนของครู ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ครูผู้สอนมีความเห็นว่ามีผลกระทบต่อการใช้สื่อการสอนในระดับมาก ได้แก่ ขาดเอกสารคู่มือประกอบการใช้สื่อการสอนบางชนิด ขาดการศึกษาเทคนิคและวิธีการใช้สื่อก่อนทำการสอน ขาดบรรยากาศส่งเสริมการใช้สื่อการสอน โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่แนะนำเกี่ยวกับการผลิตสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีการสำรวจความต้องการสื่อของผู้สอน หน่วยงานที่ให้บริการสื่อบริการล่าช้า อยู่ห่างไกล และไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสื่อที่สามารถให้บริการได้ ระเบียบและขั้นตอนขอใช้สื่อยุ่งยากและซับซ้อน ระยะเวลาให้ยืมไม่สอดคล้องกับตารางเรียน ผู้สอนขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตและการใช้สื่อ ไม่มีเวลาผลิตสื่อเพราะคาบสอนมาก มีความยากลำบากในการจัดหาวัสดุที่ต้องการ ไม่มีโอกาสเสนอความคิดเห็นในด้านการผลิตสื่อการสอน ไม่เห็นความสำคัญและละเอียดในการผลิตสื่อ ไม่ทราบแหล่งบริการสื่อการสอนผู้บริหาร ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุน

และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีความมุ่งหมายที่จะให้การจัดการศึกษา

พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ในการจัดการศึกษา จึงต้องถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การที่ การศึกษาจะสามารถพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพตามความคาดหวังดังกล่าว กระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องดำเนินการดังนี้ มีความสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ เพื่อให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา รักการอ่าน มีความใฝ่รู้ การจัดการเรียนการสอนต้องผสมผสานความรู้ ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน เพื่อเอื้ออำนวย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ต้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เมื่อการจัดการศึกษา จะต้องปฏิรูปการเรียนรู้ให้เป็นไปในลักษณะดังที่กล่าวมาแล้ว สื่อการเรียนที่นำมาใช้จึงต้องมีความ หลากหลาย ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวสามารถนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นาดอนงค์ สัมฤทธิ์يارรณ์ ที่ได้ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและ พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดฝึกจาก สถานการณ์กับการสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยชุดฝึกจากสถานการณ์กับ นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยชุดฝึกจาก สถานการณ์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล เป็นรายด้านได้ผลดังนี้

1) ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อ การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วย กระตุ้นให้เกิดความสนใจ รองลงมา คือ สร้างสื่อประเภทซีดีที่ทำได้ง่ายและมีความคงทนเพื่อการ ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สร้างสื่อภาพวาดพร้อมคำอธิบาย ประกอบเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีทักษะในการสร้างสื่อ

ประเภทวัสดุอันเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริม ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เป้าหมาย กุมุท ได้กล่าวถึงคุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอนต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ไว้ดังนี้ (1) ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความหมายชัดเจนต่อผู้เรียน (2) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้ (3) ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้ (4) ช่วยให้ผู้เรียนจดจำและประทับใจความรู้ที่ศึกษา ทาอะไรเป็นเร็วและดีขึ้น (5) ช่วยเสริมสร้างการคิดและการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน (6) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ยากลำบาก โดยการแก้ไขปัญหาหรือข้อจำกัดต่างๆ ได้ดังนี้ (1) ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น (2) ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม (3) ทำสิ่งที่ใหญ่ให้มีขนาดเล็กหรือทำสิ่งที่ขนาดเล็กให้มีขนาดใหญ่ขึ้น (4) นำเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตหรือสิ่งซึ่งอยู่ไกลหรือสิ่งที่กลับมาศึกษาได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประครอง พลม้น ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูตรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเลือกสื่อการเรียนการสอน ด้านการเตรียมสื่อการเรียนการสอน ด้านการนำเสนอสื่อการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

2) ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์ และเครื่องมือโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนเลือกสื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประครอง พลม้น ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูตรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเลือกสื่อการเรียนการสอน ด้านการเตรียมสื่อการเรียนการสอน ด้านการนำเสนอสื่อการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผลผลิตสื่อเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการผลิตสื่อประเภทนี้ต้องอาศัยเทคนิคและมีความชำนาญเพื่อจะให้ได้อะไรที่มีความทันสมัย และสร้างสื่อที่น่าสนใจแก่ผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นสื่อที่มีราคาแพง ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของพงษ์สุโชติ สุวะโจ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ครูผู้สอนมีความเห็นว่ามีผลกระทบต่อการใช้สื่อการสอนในระดับมาก ได้แก่ ขาดเอกสารคู่มือประกอบการใช้สื่อการสอนบางชนิด ขาดการศึกษาเทคนิคและวิธีการใช้สื่อก่อนทำการสอน ขาดบรรยากาศส่งเสริมการใช้สื่อการสอน โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่แนะนำเกี่ยวกับการผลิตสื่อ ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีการสำรวจความต้องการสื่อของผู้สอน หน่วยงานที่ให้บริการสื่อบริการล่าช้าอยู่ห่างไกล และไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสื่อที่สามารถให้บริการได้ ระเบียบและขั้นตอนขอใช้สื่อยุ่งยากและซับซ้อน ระยะเวลาให้ยืมไม่สอดคล้องกับตารางเรียน ผู้สอนขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตและการใช้สื่อ ไม่มีเวลาผลิตสื่อเพราะคาบสอนมาก มีความยากลำบากในการจัดหาวัสดุที่ต้องการ ไม่มีโอกาสเสนอความคิดเห็นในด้านการผลิตสื่อการสอน ไม่เห็นความสำคัญและละเลยในการผลิตสื่อ ไม่ทราบแหล่งบริการสื่อการสอนผู้บริหาร ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุน

และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สื่อประเภทอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์มีความหลากหลายในการนำมาประกอบการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอุปกรณ์ที่จะนำมาสร้างเป็นสื่อการสอนเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่นักเรียน ครูผู้สอนยังไม่มี ความชำนาญเท่าที่ควรและอาจจะมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่ส่งผลต่อการผลิตสื่อ การเพิ่มจำนวนผู้เรียน สื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้สอนสอนได้ดีขึ้นและให้การสอนบรรลุเป้าหมาย สื่อการสอนสำเร็จรูปช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพเสียเปรียบหรือผู้ยากไร้สามารถเรียนได้ทัดเทียมกับผู้มีความดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ อิริคสัน (Erickson) ได้กล่าวถึงคุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้ (1) สื่อการเรียนการสอนจะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เช่น ผู้เรียนที่ได้มีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศไกล แต่ได้นำภาพยนตร์เกี่ยวกับประเทศนั้นมาฉายให้ผู้เรียนก็จะเกิดประสบการณ์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น (2) สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้บทเรียนจากวิทยุ โทรทัศน์ เครื่องฉายหรือบทเรียนสำเร็จรูปเข้าช่วยในการเรียนการสอน (3) สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตอบสนองความคาดหวังที่จะทำให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น การให้ผู้เรียน ได้ศึกษาด้วยตัวเองจากบทเรียนสำเร็จรูป หรือศูนย์การเรียนเป็นต้น (4) สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้การสื่อความหมายระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น (5) สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้การวินิจฉัยหรือการซ่อมเสริมผู้เรียนได้ เช่น การใช้แบบเรียนสำเร็จรูปสำหรับผู้เรียนที่เรียนช้ากว่าปกติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์สุโชติ สุวะโจ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อ

การเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ครูผู้สอนมีความเห็นว่ามีผลกระทบต่อการใช้สื่อการสอนในระดับมาก ได้แก่ ขาดเอกสารคู่มือประกอบการใช้สื่อการสอนบางชนิด ขาดการศึกษาเทคนิคและวิธีการใช้สื่อก่อนทำการสอน ขาดบรรยากาศส่งเสริมการใช้สื่อการสอน โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่แนะนำเกี่ยวกับการผลิตสื่อ ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีการสำรวจความต้องการสื่อของผู้สอน หน่วยงานที่ให้บริการสื่อบริการล่าช้าอยู่ห่างไกล และไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสื่อที่สามารถให้บริการได้ ระเบียบและขั้นตอนขอใช้สื่อยุ่งยากและซับซ้อน ระยะเวลาให้ยืมไม่สอดคล้องกับตารางเรียน ผู้สอนขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตและการใช้สื่อ ไม่มีเวลาผลิตสื่อเพราะคาบสอนมาก มีความยากลำบากในการจัดหาวัสดุที่ต้องการ ไม่มีโอกาสเสนอความคิดเห็นในด้านการผลิตสื่อการสอน ไม่เห็นความสำคัญและละเลยในการผลิตสื่อ ไม่ทราบแหล่งบริการสื่อการสอนผู้บริหาร ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุน

3) ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนเรื่องการสร้างสื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่งผลให้ครูมีปัจจัยสนับสนุนและทางเลือกหรือวิธีการในการสร้างสื่อน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์สุโชติ สุวะโจ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ครูผู้สอนมีความเห็นว่ามีผลกระทบต่อการใช้สื่อการสอนในระดับมาก ได้แก่ ขาดเอกสารคู่มือประกอบการใช้สื่อการสอนบางชนิด ขาดการศึกษาเทคนิคและวิธีการใช้สื่อก่อนทำการสอน ขาดบรรยากาศส่งเสริมการใช้สื่อการสอน โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่แนะนำเกี่ยวกับการผลิตสื่อ ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีการสำรวจความต้องการสื่อของผู้สอน หน่วยงานที่ให้บริการสื่อบริการล่าช้าอยู่ห่างไกล และไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสื่อที่สามารถให้บริการได้ ระเบียบและขั้นตอนขอใช้สื่อยุ่งยากและซับซ้อน ระยะเวลาให้ยืมไม่สอดคล้องกับตารางเรียน ผู้สอนขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตและการใช้สื่อ ไม่มีเวลาผลิตสื่อเพราะคาบสอนมาก มีความยากลำบากในการจัดหาวัสดุที่ต้องการ ไม่มี

โอกาสเสนอความคิดเห็นในด้านการผลิตสื่อการสอน ไม่เห็นความสำคัญและละเลยในการผลิตสื่อ ไม่ทราบแหล่งบริการสื่อการสอนผู้บริหาร ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สื่อที่เป็นระบบและกระบวนการสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดความตระหนักในการใช้ศิลปะในการบริหารหลักสูตร โดยแปลงหลักสูตรแต่ละรายวิชาไปสู่การสอนให้บรรลุผล อันเป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ โดยมีได้มุ่งสอนเนื้อหาความรู้อย่างเดียว แต่พยายามจัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับธเนศ ขำเกิด ได้กล่าวว่า การสร้างเสริมประชาธิปไตยในวิถีชีวิตให้เกิดขึ้นในโรงเรียนควรกระทำพร้อมกันทุกจุด คือ

1. การจัดการบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย แม้ผู้บริหาร โรงเรียนจะมีอำนาจสั่งการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาก็ตาม แต่ก็ควรใช้บทบาทในฐานะ ผู้จัดการ และผู้ร่วมงานที่เปิด โอกาสและคอยกระตุ้นให้บุคลากรได้ร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบด้วยการให้องค์กรใน โรงเรียน มีลักษณะยืดหยุ่นและกระจายงาน มอบหมายงานให้บุคลากร ได้ทำตามความรู้ ความสามารถ ทั้งในรูปคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือกลุ่มเป็นต้น

2. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันก็กำหนดจุดหมาย หลักการและ โครงสร้างที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว เพียงแต่โรงเรียนใช้ศิลปะในการบริหารหลักสูตร โดยแปลงหลักสูตรแต่ละรายวิชาไปสู่การสอนให้บรรลุผล ก็จะเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ โดยมีได้มุ่งสอนเนื้อหาความรู้อย่างเดียว แต่พยายามจัดกิจกรรม โดยยึดนักเรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและสอน โดยใช้ กระบวนการทั้ง 9 ขั้นตอน ตามที่หลักสูตรมุ่งหวังอย่างจริงจัง โดยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการสร้างความตระหนัก วิเคราะห์ทางเลือก กำหนดทางเลือก เลือกทางเลือกที่เหมาะสม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการปฏิบัติ ปรับปรุง และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้ นักเรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมีมากมายหลายกิจกรรม ทั้งกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมวันสำคัญ และกิจกรรมพิเศษต่างๆ กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยที่เห็นเด่นชัด และให้โรงเรียนดำเนินการอย่างจริงจัง คือ กิจกรรมอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้รวมกลุ่มทำโครงการและดำเนินงานจนครบกระบวนการนำความรู้จากวิชาต่างๆ มาบูรณาการใช้ในการทำกิจกรรมอย่างกลมกลืน กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะทำให้ นักเรียนเกิดมา คุณลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ อันเป็นการสร้างเยาวชนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อชาติบ้านเมืองทางหนึ่งด้วย

4. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม ที่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจกันสร้างขึ้น โดยนักเรียน ครู อาจารย์ และบุคลากร ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนจะเป็นครูที่พูดไม่ได้ที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความรู้สึกรักคิดและจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยแก่บุคลากรในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความหลากหลายในแนวทางที่ครูผู้สอนได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทวิภรณ์ วรชิน ได้กล่าวถึงคุณค่าและบทบาทของสื่อการเรียนการสอนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ดังนี้ (1) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวที่ครูสอนได้ง่ายขึ้น แม้จะเป็นเรื่องของนามธรรมก็จะสามารถใช้สื่อการสอนแสดงให้เห็นรูปธรรมช่วยสร้างความเข้าใจให้ดีขึ้น (2) ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้กระตือรือร้นอยากจะศึกษาบทเรียนต่างๆ เพิ่มขึ้นและทำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตนเองต่อไป (3) ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ ได้รับรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองมี โอกาสแสดงออกเป็นผลให้นักเรียนเกิดความกล้า กล้าพูด กล้าทำ รู้จักคิดอย่างมีหลักเกณฑ์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกิดประโยชน์ที่สามารถนำไปเชื่อมประสานกับความรู้และประสบการณ์เดิมได้ดี (4) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความทรงจำอย่างถาวรสืบเนื่องจากได้เรียนรู้จากประสบการณ์หลายมิติมิใช่ฟังเพียงคำบอก หรืออ่านจากตำราแล้วนี้ภาพทำความเข้าใจตามคำและตัวหนังสือซึ่งมีเพียงมิติเดียว วิธีดังกล่าวจะทำให้เกิดความทรงจำเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้นและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาถอนงค์ สัมฤทธิ์ยากรณ์ ได้ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดฝึกจากสถานการณ์กับการสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยชุดฝึกจากสถานการณ์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยชุดฝึกจากสถานการณ์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผล ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เรียงตามลำดับมากไปน้อยดังนี้

1) ผลการวิจัยความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง

ควรปรับปรุงและพัฒนา สื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ทั้งสื่อประเภทวัสดุ สื่อประเภทอุปกรณ์ หรือเครื่องมือ และสื่อประเภทเทคนิคให้ได้รับการพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด

2) ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ รองลงมา คือ สร้างสื่อประเภชิตีที่ทำได้ง่ายและมีความคงทนเพื่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ คือ สร้างสื่อภาพวาดพร้อมคำอธิบายประกอบเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยเมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง 10 ข้อสมควรได้รับการพัฒนาทุกข้อให้ถึงระดับมากที่สุด โดยดำเนินการจัดทำสื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น สร้างสื่อจากวัสดุที่หาได้ง่ายและมีราคาไม่แพง สร้างสื่อที่มีรูปภาพและข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น สื่อที่ประกอบรูปภาพควรมีสีสันเพื่อให้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น

3) ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์ และเครื่องมือ โดยรวมอยู่ในระดับ

ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ สื่อประเภทเครื่องมือมีความคงทนหลากหลายในการส่งเสริมกิจกรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สื่อประเภทอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์มีความหลากหลายในการนำมาประกอบการเรียนการสอนเมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง 10 ข้อ สมควรได้รับการพัฒนาทุกข้อให้ถึงระดับมากที่สุด โดยดำเนินการจัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้กับครูผู้สอนเพื่อที่จะสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้มีความหลากหลายและเหมาะสมยิ่งขึ้น นักเรียนมีโอกาสในการสืบค้นข้อมูลเรื่องประชาธิปไตยทางอินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น นำแผ่นซีดีรอมเรื่องประชาธิปไตยมาให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้ามากยิ่งขึ้น

4) ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือวิธีการ

พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สื่อที่เป็นระบบและกระบวนการสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา รองลงมาจำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น โดยให้นักเรียน ได้ปฏิบัติจริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดการจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้นเมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง 10 ข้อ สมควรได้รับการพัฒนาทุกข้อให้ถึงระดับมากที่สุด โดยดำเนินการจัดการเลือกตั้งประธานนักเรียน โดยให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมรณรงค์ในการใช้สิทธิเลือกตั้งของชุมชน และ โรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น

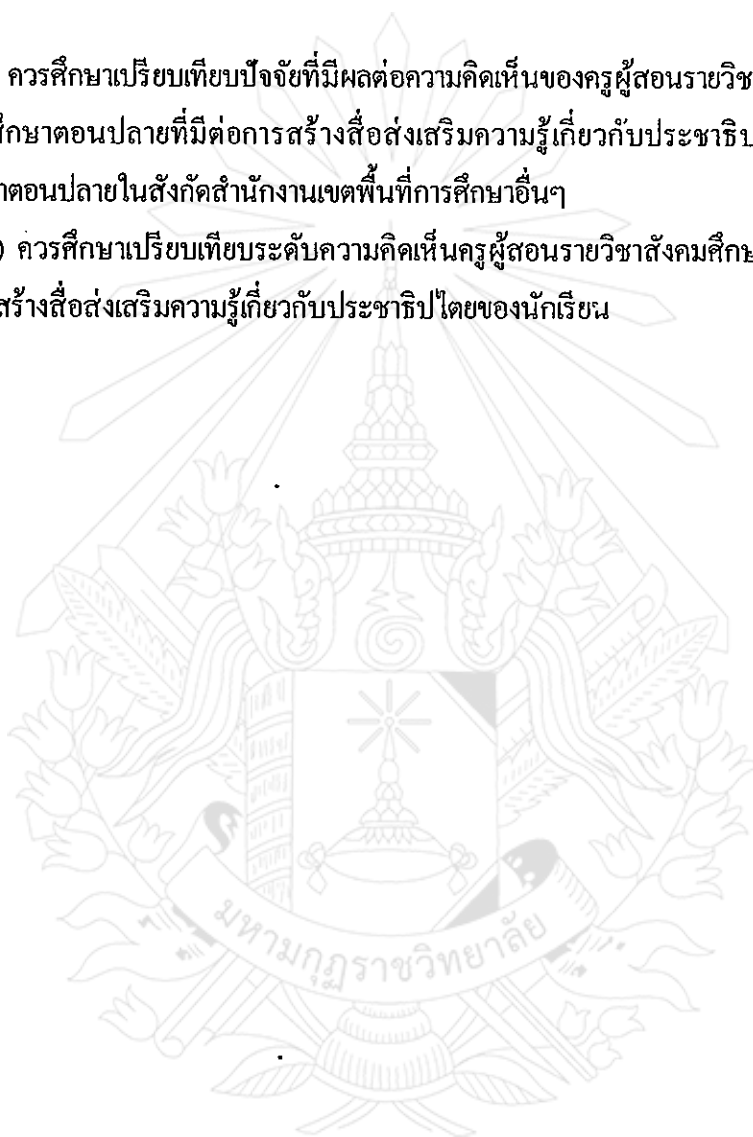
5) ข้อเสนอแนะของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะพบว่าข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น รองลงมา คือ จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และข้อเสนอแนะที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ ใช้เครื่องฉายประกอบการเรียนที่นำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมาประกอบการเรียนการสอน ดังนั้นครูผู้สอนควรนำเอาข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาถึงเรื่องการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับเรื่องอื่น เช่น กิจกรรมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตย กิจกรรมนักเรียนด้านการปกครองโดยใช้สถานักเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

3) ควรศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับช่วงชั้นอื่นที่มีต่อการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน

บรรณานุกรม

1) ภาษาไทย

1. หนังสือทั่วไป

- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. สื่อการเรียนรู้กระบวนการเลือกตั้งและการเรียนรู้ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- กรมวิชาการ. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2538.
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- คำนึ่ง ชัยสุวรรณรัชนีและธีรพล บุญสร้าง. ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร : หจก.วีเจพรินต์ติ้ง, 2546.
- จรรยา สุภาพ. หลักสูตรศาสตร์ภาคพิสดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- จริยา เหนียนเคลย. เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2549.
- ชม ภาคภูมิ. เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประสานมิตร, 2526.
- ชวงค์ ฉายะบุตร, ดร. 64 ปี กรมการปกครองกับการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539.
- ซัช กิจกรรม. ประชาธิปไตยและสังคมนิยม : วิวัฒนาการของเอกภาพแห่งหลักการมนุษยนิยม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2533.
- _____ เทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542.

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมือง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
บรรณกิจ, 2523.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์,
2526.
- _____. เทคโนโลยีการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. ประชาธิปไตยไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหยาบสื่อ
และการพิมพ์, 2543.
- รง เอื้อเฟื้อ, รศ.ดร. และรศ.สังคม ลากเจริญ, รศ. เอกสารประกอบการบรรยาย กระบวนการวิชา EA 765
การศึกษากับการพัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ,
2549.
- ธเนศ ขำเกิด. รายงานผลโครงการส่งเสริมการนิเทศตามสื่อแนวทางการนิเทศการสร้างเสริมประชาธิปไตย
มัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2537.
- เป็รื่อง กุมุท. เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2529.
- พระราชวรมุณี. พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2518.
- พิมพ์พรรณ เทพสุมาธานนท์. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.
- มนตรี เข้มกสิกร. การใช้เทคโนโลยีทางการสอนในห้องเรียน. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา, 2526.
- ลิขิต ธีรเวคิน. การพัฒนาระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2534.
- ศิริพงศ์ พะยอมเยี่ยม. การเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์,
2533.
- สาโรช บัวศรี. ความหมายของประชาธิปไตยในแง่ของการศึกษา พื้นฐานการเมืองและการปกครองของ
ไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมฝึกหัดครู, 2520.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2540). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2540.
- _____. แนวการจัดการกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพมหานคร : กอง
วิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537.
- _____. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ในโรงเรียนประถมศึกษา เล่มที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2531.

สงศรี ชมภูวงศ์. "เอกสารการเรียนการสอนวิชาวิจัย". นครศรีธรรมราช : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2548. (อัคราณา)

อมร รักษาศักดิ์. บรรณาธิการ. ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : การันต์การพิมพ์, 2542.

2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

เกรียงศักดิ์ สุเมธอมรรัตน์. "ระดับทัศนคติทางการเมืองของปลัดเทศบาล". สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

ขวัญ ฌมังลาภ. "สังคมประกิตทางการเมืองจากหนังสือ : ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)". วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.

คุณิ โกลธมา. "สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม". ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

ทวีภรณ์ วรชิน. "การใช้สื่อการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาอำเภอกุสินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์". ปริญญานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.

นัชก ทองเกิด. "การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4". วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2541.

นาถอนงค์ สัมฤทธิ์ยากรณ์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดฝึกจากสถานการณ์กับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2538.

ประครอง พลมัน. "การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด". สารนิพนธ์การศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2551.

พงษ์สุ โชติ สุวะใจ. "สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอชะเมา จังหวัดระยอง". วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : บัณฑิตขอนแก่น, 2546.

- วนิดา แก้วกุล. “การศึกษาการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนคลองรับ
ราษฎร์อุทิศ อำเภอสิงหนคร จังหวัดศรีธรรมราช”. สารนิพนธ์หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- ศรีทูล ฉาธัญ. “กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- สนั่น บำรุง. “การดำเนินงานและปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12”. ปรินญาณิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2539.
- สมัค ชินบุตร. “การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณี สถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2545.
- สัญชัย ขจรเวหาศน์. “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี
ปลัดอำเภอที่รับราชการในจังหวัดยะเชิงเตรา”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- สุรพล จิตต์อำไพ. รูปแบบของกิจกรรมโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมดีเด่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- อรุณ เหมทานนท์. “บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของปลัดอำเภอส่งเสริมการปกครอง”. สาร
นิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

3) บทความในวารสาร

- กรมวิชาการ. แนววงโรงเรียนประชาธิปไตยวัดกระโจมทอง. วารสารวิชาการ.1 (1) : 7-11.
- ชวรัตน์ ศันสยะวิสัย. “ประชาธิปไตย”. มิตรครู. ปีที่ 3 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2525) : 15.
- ธเนศ ขำเกิด. “ประชาธิปไตยในวิถีชีวิต”. วารสารพัฒนาหลักสูตร. (13-15 มิถุนายน-กันยายน 2535) : 69.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. “ประชาธิปไตยในโรงเรียน”. วิทยาจารย์. (กรกฎาคม 2534) : 8-11.
- วรรณมา ช่องคารากุล. “บทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย”. วารสารเนเนแนว. ปี
ที่ 6 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2537) : 15.

4) เอกสารอื่นๆ ที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3. All Right Reserved. (สงวนลิขสิทธิ์โดย ©) ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย. สรุปมูลพื้นฐานทางการศึกษาในสังกัดสพฐ.. เลย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย, 2552, (อัดสำเนา).

ศูนย์ประสานงานจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 18 จังหวัดเลย-หนองบัวลำภู. รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน GPA และ O-Net ปีการศึกษา 2551 และ 2552 จังหวัดเลย. เลย : ศูนย์ประสานงานจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 18, 2552, (เอกสารอัดสำเนา).

2) ภาษาอังกฤษ

1. Books

Edgar Dale. **Audiovisual Method in Teaching**. Audio Visual Method in Teaching, 4 th ed. New York : Holt Rinehart, 1969.

Fred R. Harris. **America's Democracy**. New York : McGraw-Hill Book, 1959

Gabriel A. Almond and Sidney Verba, **The Civic Culture: Political Attitude and Democracy in Five Nations**. Hauppauge, NY : Barron's Educational Series, 2005.

Gerlach and Ely, **Teaching and Media**. A systematic approach (2nd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1980.

Robert E. De Kieffer. **Instructional Media and the New Technologies Instrucion**. Taylor Publishing Company, Dallas, Texas, 1997.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1) พระ วรารุช ลีลวุธ (ดร.)

วุฒิการศึกษา

ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ), กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)

Ph.D. (Buddhist Studies)

ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

2) ผศ. ชินณพงศ์ ทรจันทร์

วุฒิการศึกษา

ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ), กศ.ม. (บริหารการศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำ และหัวหน้าฝ่ายการจัดการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

3) อาจารย์สมภพ อุกประโคโน

วุฒิการศึกษา

สศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา)

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์พิเศษ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

4) นางสาวกรรณิกา ไวโสภา

วุฒิการศึกษา

ศศ.บ. (ปฐมวัย), กศ.ม. (เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

5) นายวิระพงษ์ คุณประทุม

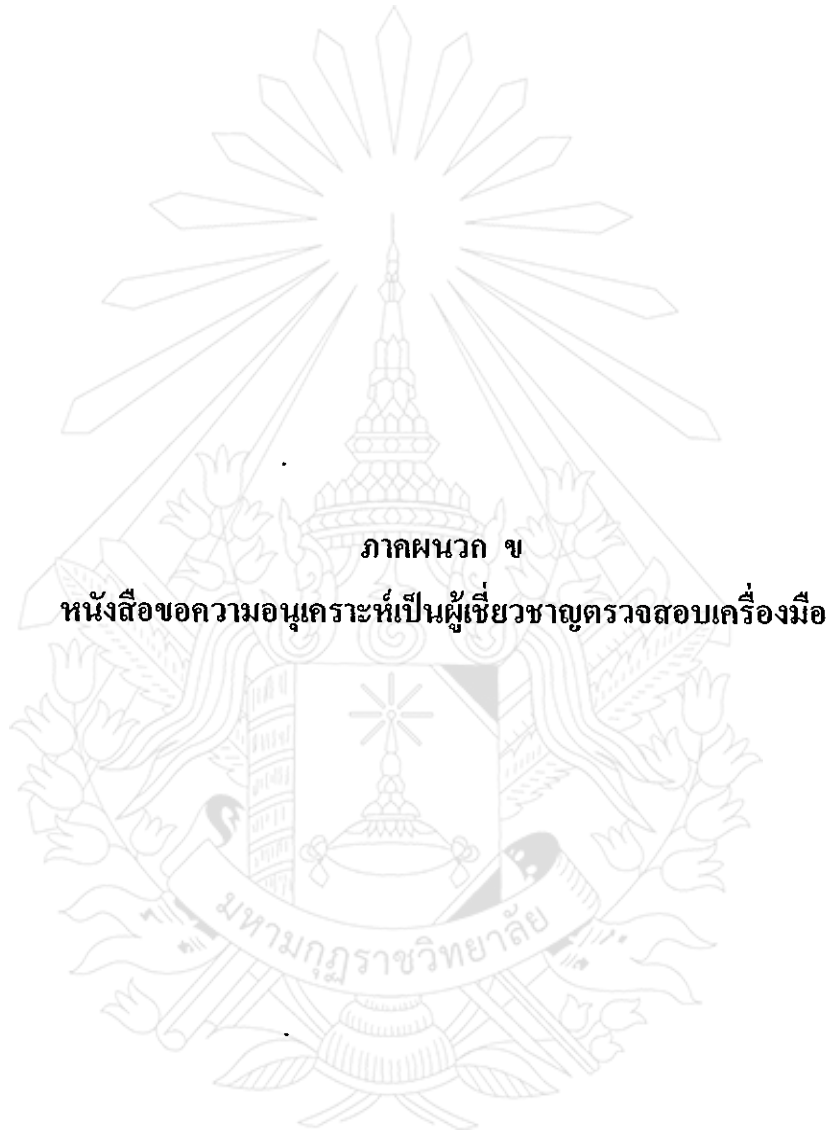
วุฒิการศึกษา

คม. (การวัดผลและประเมินผลการศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์พิเศษ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๐๖
ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒) วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร พระ ดร. วราวุธ สีลาวุธ

ด้วย นางขวัญชนก สารมโน นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์การปกครอง
รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง การสร้าง
สื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาเลย โดยมี ดร. รพีพร ชงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูปริยัติสังญาณ เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญสอบแบบสอบถามซึ่งเป็น
เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ
และมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อ
ตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน
๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุมนต์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๐๖
ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒) วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร ผศ. ชัยณพวงศ์ ศรีจันทร์

ด้วย นางขวัญชนก สารมโน นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์การปกครอง
รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง การสร้าง
สื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาเลย โดยมี ดร. รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูปริยัติสังญาณ เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญสอบแบบสอบถามซึ่งเป็น
เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ
และมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อ
ตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน
๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสมณต์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๐๖
ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒) วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร นายสมพบ อุกประโคน

ด้วย นางขวัญชนก สารมโน นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์การปกครอง
รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง การสร้าง
สื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาเลย โดยมี ดร. รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูปริยัติสังญาณ เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญสอบแบบสอบถามซึ่งเป็น
เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ
และมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อ
ตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน
๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุเมธนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๙๑-๔๐๖๐๖

ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒)

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร นางสาวกรรณิกา ไวโสภา

ด้วย นางขวัญชนก สารมโน นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยมี ดร. รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูปริยัติสังฆญาณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญสอบแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๐๖
ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒) วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร นายวิระพงษ์ คุณประทุม

ด้วย นางขวัญชนก สารมโน นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์การปกครอง
รุ่นที่ ๕/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง การสร้าง
สื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาเลย โดยมี ดร. รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระครูปริยัติสังฆญาณ เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญสอบแบบสอบถามซึ่งเป็น
เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ
และมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อ
ตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน
๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

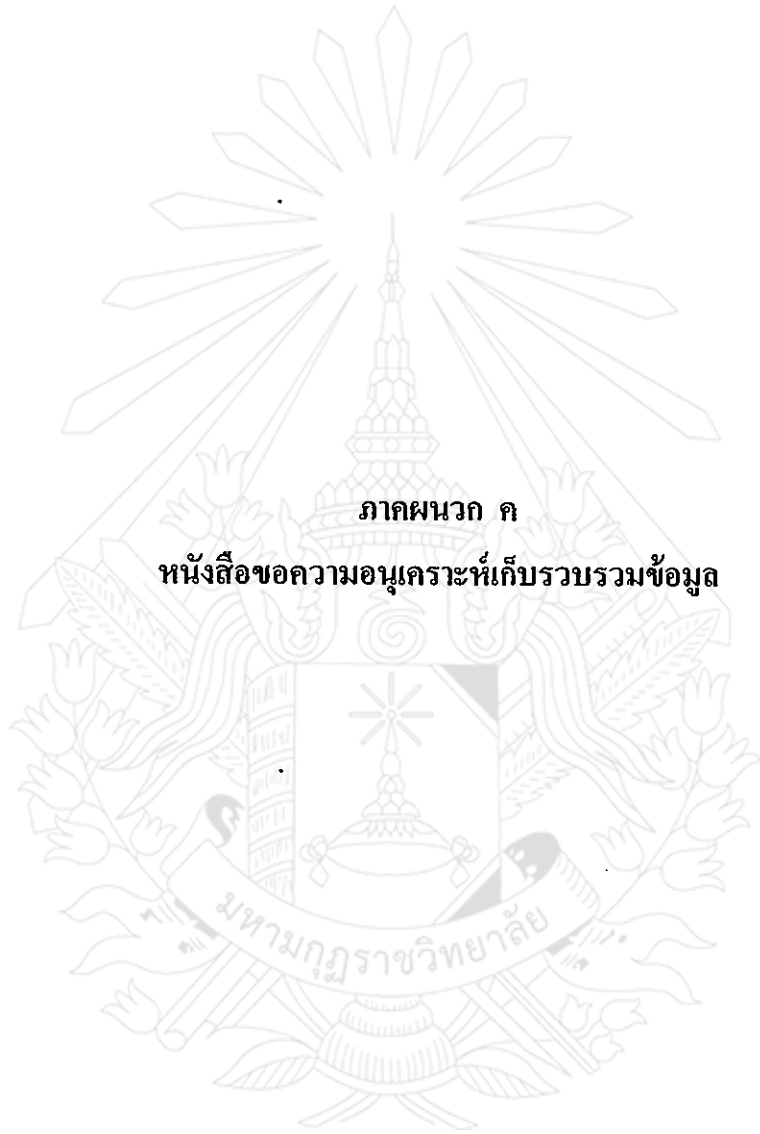

(พระครูกิตติสารสุมนต์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ ศธ 6016๖2.2/ว131

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร. (042) 814616 โทรสาร (042) 830386

12 พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามการวิจัย . 1 ชุด

ด้วยนางขวัญชนก สารมโน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 5/2551 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการทำสารนิพนธ์ เรื่อง การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย

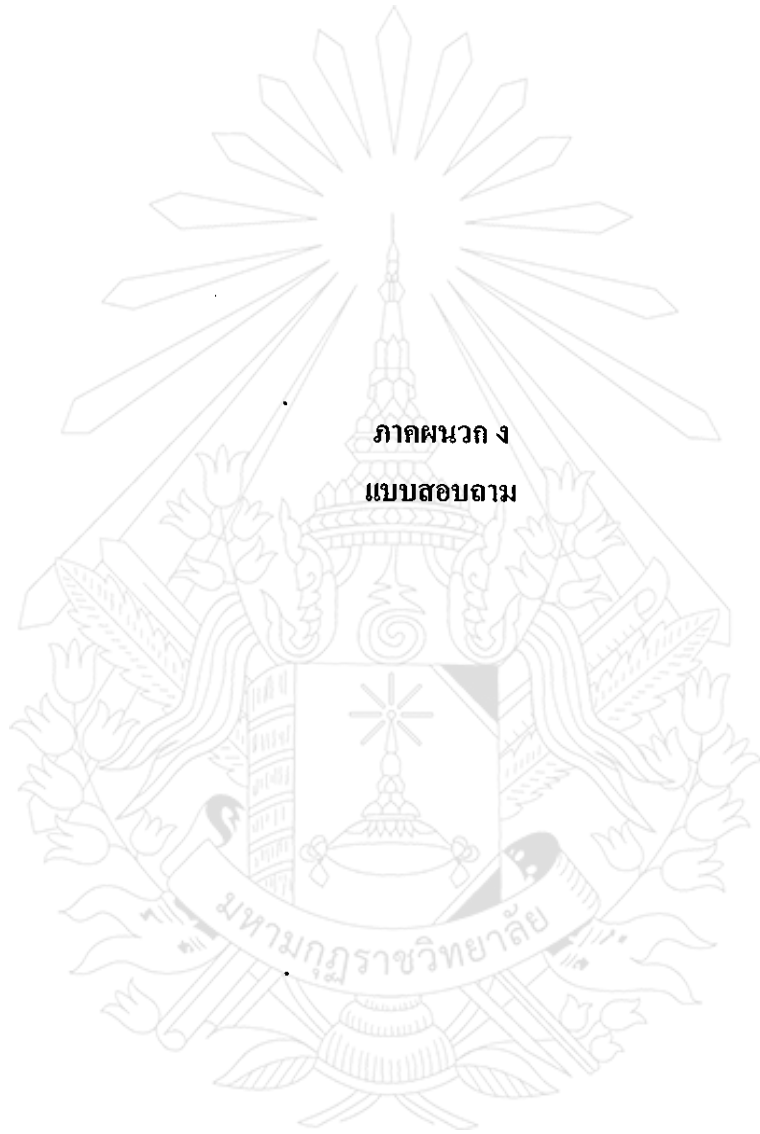
ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านเพื่อใช้ในการจัดทำสารนิพนธ์และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุมนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

คำแนะนำ

1. แบบสอบถามนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาสภาพปัญหาในการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
 2. ผลของการตอบปัญหาของท่านจะไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านและบุคคลอื่นแต่ประการใด
 3. คำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้วิจัยการศึกษาสภาพปัญหาการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีประสิทธิภาพ ฉะนั้นขอความร่วมมือนักเรียนได้โปรดอ่านคำถามให้เข้าใจ และตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่าน
 4. แบบสอบถามมี 3 ตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยการแสดงความคิดเห็น
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยการแสดงความคิดเห็น
 5. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพราะหากขาดคำตอบในข้อใดข้อหนึ่งแล้วจะทำให้แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ และไม่สามารถนำไปศึกษาค้นคว้าได้
- ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นางขวัญชนก สารมโน

นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
ระดับปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์การปกครอง

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือตรงกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

21-30 ปี

31-40 ปี

41-50 ปี

51-60 ปี

3. การศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโทขึ้นไป

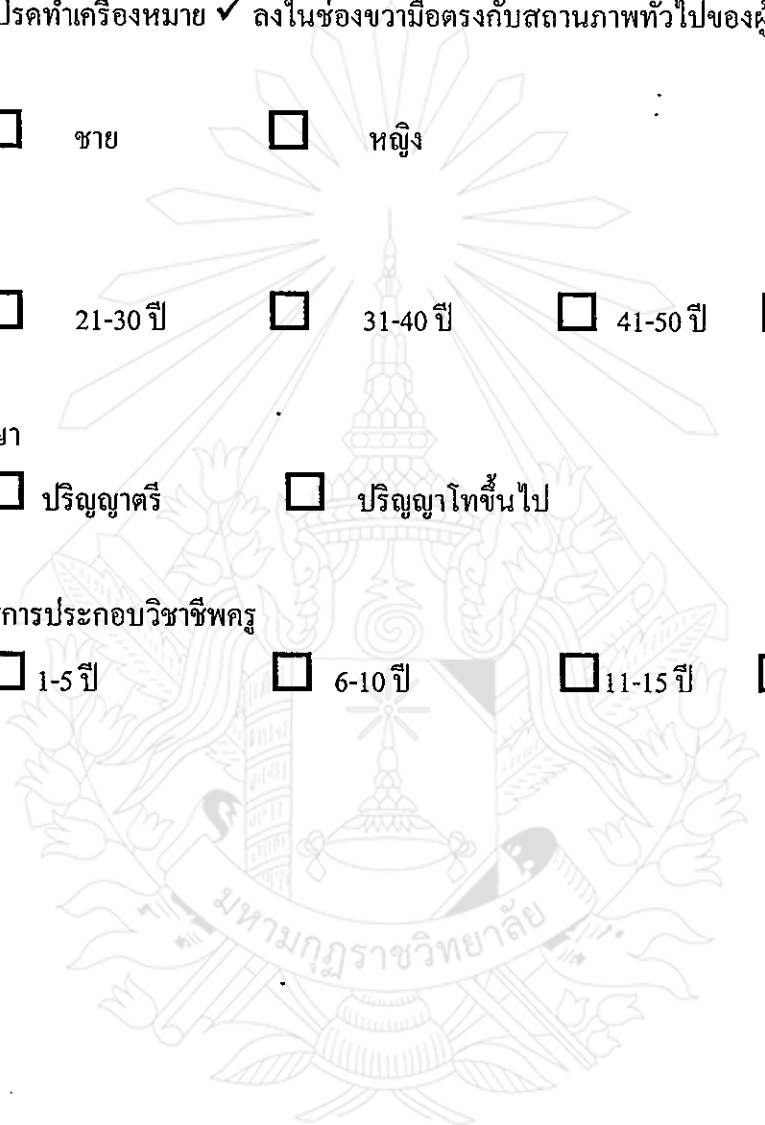
4. อายุราชการประกอบวิชาชีพครู

1-5 ปี

6-10 ปี

11-15 ปี

16 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2

แบบสอบถามสภาพปัญหาการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยสอบถาม 3 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ
- 1.2 ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ
- 1.3 ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ

2. โปรดอ่านคำถามในแบบสอบถามให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าท่านมีปัญหายู่ในข้อใดเกี่ยวกับการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นระดับปัญหาของท่าน ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ก. ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ

ข้อที่	การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	จัดทำสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา					
2	การสร้างสื่อที่ใช้ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยทำจากวัสดุที่หาได้ง่ายใน ท้องถิ่น					
3	สร้างสื่อประเภทแผนภูมิทำที่ทำได้ง่ายเพื่อ ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย					
4	สร้างสื่อประเภทแผ่นพับที่มีรูปภาพพร้อม ข้อมูลชัดเจนและง่ายต่อการเก็บรักษา					
5	สร้างสื่อภาพวาดพร้อมคำอธิบายประกอบ เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย					
6	สร้างสื่อประเภทซีดีที่ทำได้ง่ายและมีความ คงทนเพื่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตย					
7	จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ					
8	จัดทำแผนภูมิเกี่ยวกับคุณค่า ขั้นตอนและ ความสำคัญเกี่ยวกับประชาธิปไตย					
9	สื่อการเรียนที่สร้างขึ้นมีผลต่อการจัดกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเป็นแนวทางการ ปรับปรุงการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตย					
10	สร้างหุ่นจำลองประกอบการสนทนาในเรื่อง ประชาธิปไตยในห้องเรียน					

ข. ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์และเครื่องมือ

ข้อ ที่	การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	สร้างบทเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ ประกอบการเรียนการสอนประชาธิปไตยที่ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา					
2	สื่อประเภทอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์มีความ หลากหลายในการนำมาประกอบการเรียน การสอน					
3	สร้างสื่อโดยอาศัยความก้าวหน้าของ เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น เครื่องที่ผลิตโดย ทางวิทยาศาสตร์					
4	ใช้เครื่องฉายประกอบการเรียนที่นำเอา เนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมา ประกอบการเรียนการสอน					
5	นำแผ่นซีดีรอมมาใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ ในการเรียนการสอน					
6	นำวีดิทัศน์มาประกอบการเรียนรู้เรื่อง ประชาธิปไตย					
7	นำวิทยุเทปบันทึกเสียงประกอบการเรียนรู้ ประชาธิปไตย					
8	สืบค้นข้อมูลเรื่องประชาธิปไตยทาง อินเทอร์เน็ต					
9	ผลิตสื่อเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้เครื่อง คอมพิวเตอร์					
10	สื่อประเภทเครื่องมือมีความคงทน หลากหลายในการส่งเสริมกิจกรรม					

ค. ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ

ข้อที่	การสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	สื่อที่เป็นระบบและกระบวนการสอดคล้อง กับหลักสูตรการศึกษา					
2	การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้ และส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน					
3	การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อทำเพื่อประโยชน์ ให้ชุมชน เช่น ทำความสะอาดวัด ทาสีรั้วริม ถนนในชุมชน เป็นต้น					
4	จำลองสถานการณ์การเลือกตั้งเช่นการเลือกตั้ง ผู้นำท้องถิ่น โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง					
5	จัดกลุ่มสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองร่วมกับผู้อื่น					
6	สาธิตและปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการส่งเสริม ประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดประการณ์ตรง					
7	จัดนิทรรศการเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่หลากหลาย แปลกใหม่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา					
8	ใช้วิธีการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยการ แสดงบทบาทสมมติเพื่อให้เกิดความรู้ความ เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น					
9	การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น					
10	การนำวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการ ส่งเสริมประชาธิปไตยมาบรรยายช่วยให้นักเรียน มีความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น					

ตอนที่ 3

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาการสร้างสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

.....

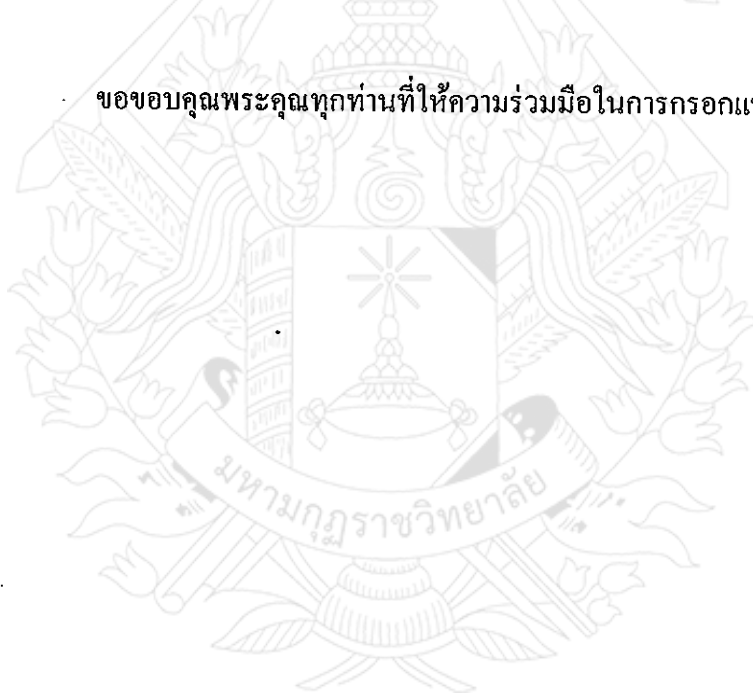
.....

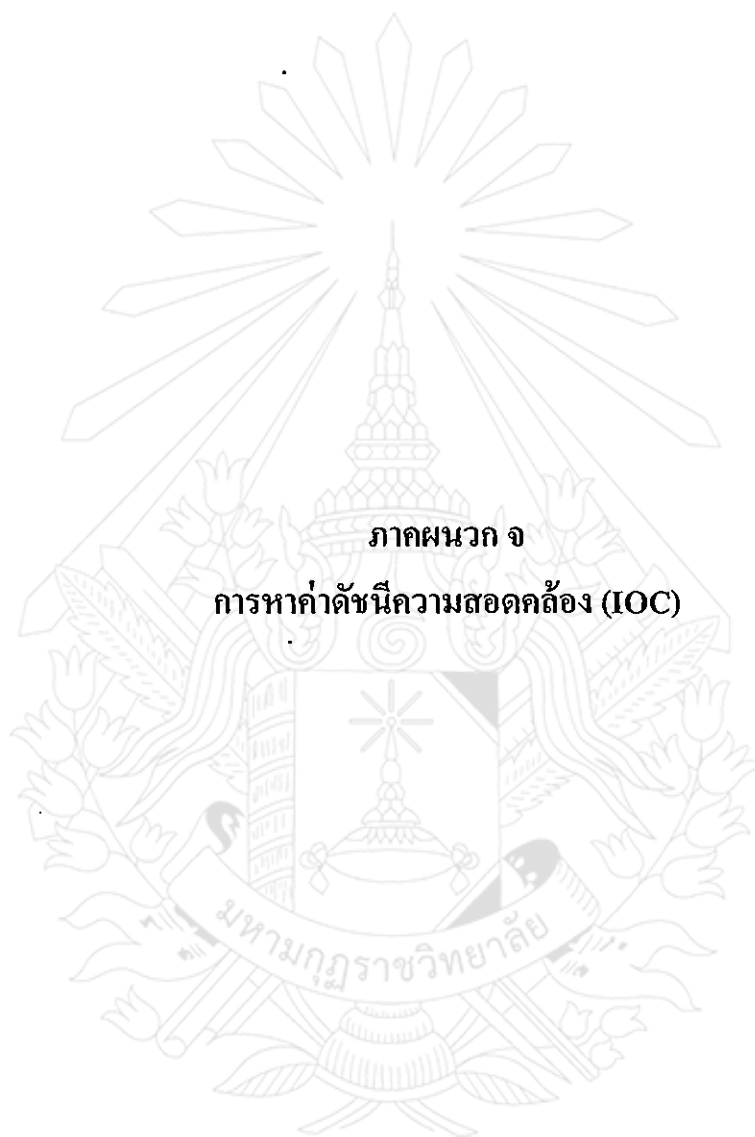
.....

.....

.....

ขอขอบคุณพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก จ
การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

รายการประเมิน		ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย
		1	2	3	4	5		
ก. ด้านการสร้างสื่อประเภทวัสดุ								
1.	จัดทำสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00
2.	การสร้างสื่อที่ใช้ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยทำจากวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น	1	1	1	1	1	5	1.00
3.	สร้างสื่อประเภทแผ่นภูมิที่ทำได้ง่ายเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	1	1	1	1	1	5	1.00
4.	สร้างสื่อประเภทแผ่นพับที่มีรูปภาพพร้อมข้อมูลชัดเจนและง่ายต่อการเก็บรักษา	1	1	1	1	1	5	1.00
5.	สร้างสื่อภาพวาดพร้อมคำอธิบายประกอบเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	1	1	1	1	1	5	1.00
6.	สร้างสื่อประเภทซีดีที่ทำได้ง่ายและมีความคงทนเพื่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	1	1	1	1	1	5	1.00
7.	จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ	1	0	1	1	0	3	0.60
8.	จัดทำแผนภูมิเกี่ยวกับคุณค่า ขั้นตอนและความสำคัญเกี่ยวกับประชาธิปไตย	1	1	1	1	1	5	1.00
9.	สื่อการเรียนที่สร้างขึ้นมีผลต่อการจัด กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเป็นแนวทางการปรับปรุงการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตย	1	1	1	1	1	5	1.00
10.	สร้างหุ่นจำลองประกอบการสนทนาในเรื่องประชาธิปไตยในห้องเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย	
	1	2	3	4	5			
ข. ด้านการสร้างสื่อประเภทอุปกรณ์และเครื่องมือ								
11.	สร้างบทเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ประกอบการเรียนการสอนประชาชนปไตยที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00
12.	สื่อประเภทอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์มีความหลากหลายในการนำมาประกอบการเรียนการสอน	1	0	1	1	0	3	0.60
13.	สร้างสื่อโดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น เครื่องที่ผลิตโดยทางวิทยาศาสตร์	1	0	1	1	0	3	0.60
14.	ใช้เครื่องฉายประกอบการเรียนที่นำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับประชาชนปไตยมาประกอบการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	5	1.00
15.	นำแผ่นซีดีรอมมาใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน	1	0	1	1	0	3	0.60
16.	นำวีดิทัศน์มาประกอบการเรียนรูเรื่องประชาชนปไตย	1	1	1	1	1	5	1.00
17.	นำวิทยุเทปบันทึกเสียงประกอบการเรียนรูประชาชนปไตย	1	1	1	1	1	5	1.00
18.	สืบค้นข้อมูลเรื่องประชาชนปไตยทางอินเทอร์เน็ต	1	1	1	1	1	5	1.00
19.	ผลิตสื่อเกี่ยวกับประชาชนปไตยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์	1	1	1	1	1	5	1.00
20.	สื่อประเภทเครื่องมือมีความคงทนหลากหลายในการส่งเสริมกิจกรรม	1	0	1	1	0	3	0.60

รายการประเมิน		ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย
		1	2	3	4	5		
ค. ด้านการสร้างสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ								
21.	สื่อที่เป็นระบบและกระบวนการสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	1	0	1	1	0	3	0.60
22.	การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้และส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
23.	การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน เช่น ทำความสะอาดวัด ทาสีรั้วริมถนนในชุมชน เป็นต้น	1	0	1	1	0	3	0.60
24.	จำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง	1	1	1	1	1	5	1.00
25.	จัดกลุ่มสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองร่วมกับผู้อื่น	1	1	1	1	1	5	1.00
26.	สาธิตและปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยให้เกิดประสบการณ์ตรง	1	1	1	1	1	5	1.00
27.	จัดนิทรรศการเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่หลากหลายแปลกใหม่ สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00
28.	ใช้วิธีการส่งเสริมประชาธิปไตย โดย การแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น	1	1	1	1	1	5	1.00
29.	การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความ เข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น	1	1	1	1	1	5	1.00
30.	การนำวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้าน การส่งเสริมประชาธิปไตยมาบรรยายช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	1	1	1	1	1	5	1.00
รวม		30	23	30	30	23	136	27.2
เฉลี่ย		1.00	0.77	1.00	1.00	0.77	4.53	0.91

ภาคผนวก ด

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

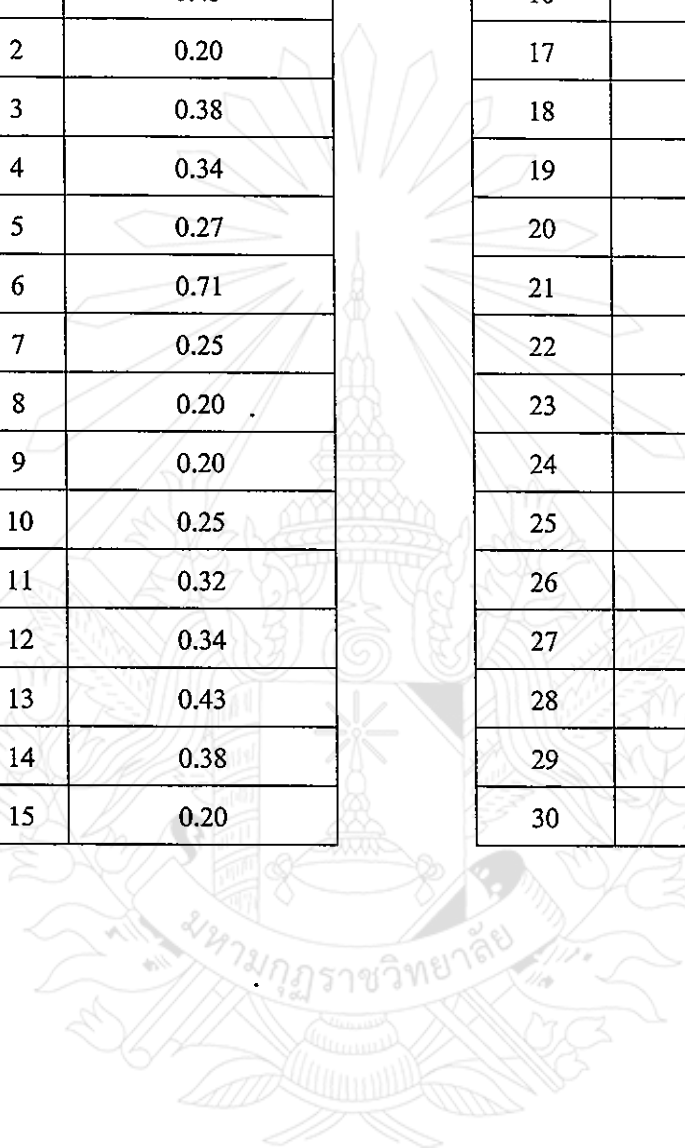
	รายการ	ค่าความเชื่อมั่นรายข้อ
1.	จัดทำสื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	0.71
2.	การสร้างสื่อที่ใช้ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยจากวัสดุที่หาได้ง่ายในห้องเรียน	0.83
3.	สร้างสื่อประเภทแผนภูมิที่ทำได้ง่ายเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	0.77
4.	สร้างสื่อประเภทแผ่นพับที่มีรูปภาพพร้อมข้อมูลชัดเจนและง่ายต่อการเก็บรักษา	0.78
5.	สร้างสื่อภาพวาดพร้อมคำอธิบายประกอบเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	0.81
6.	สร้างสื่อประเภทซีดีที่ทำได้ง่ายและมีความคงทนเพื่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	0.85
7.	จัดทำเอกสารที่ประกอบรูปภาพที่มีสีสัน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ	0.83
8.	จัดทำแผนภูมิเกี่ยวกับคุณค่า ขั้นตอนและความสำคัญเกี่ยวกับประชาธิปไตย	0.78
9.	สื่อการเรียนที่สร้างขึ้นมีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเป็นแนวทางการปรับปรุงการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตย	0.75
10.	สร้างหุ่นจำลองประกอบการสนทนาในเรื่องประชาธิปไตยในห้องเรียน	0.96
11.	สร้างบทเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ประกอบการเรียนการสอนประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	0.85
12.	สื่อประเภทอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์มีความหลากหลายในการนำมาประกอบการเรียนการสอน	0.72
13.	สร้างสื่อโดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น เครื่องที่ผลิตโดยทางวิทยาศาสตร์	0.60
14.	ใช้เครื่องฉายประกอบการเรียนที่นำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมาประกอบการเรียนการสอน	0.70

รายการ		ค่าความเชื่อมั่นรายข้อ
15.	นำแผ่นซีดีรอมมาใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน	0.72
16.	นำวีดิทัศน์มาประกอบการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย	0.93
17.	นำวิทยุเทปบันทึกเสียงประกอบการเรียนรู้ประชาธิปไตย	0.75
18.	สืบค้นข้อมูลเรื่องประชาธิปไตยทางอินเทอร์เน็ต	0.72
19.	ผลิตสื่อเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์	0.94
20.	สื่อประเภทเครื่องมือมีความคงทนหลากหลายในการส่งเสริมกิจกรรม	0.73
21.	สื่อที่เป็นระบบและกระบวนการสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา	0.74
22.	การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้และส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียน	0.83
23.	การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน เช่น ทำความ สะอาดวัด ทาสีรั้วริมถนนในชุมชน เป็นต้น	0.83
24.	จำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น โดยให้ นักเรียนได้ปฏิบัติจริง	0.81
25.	จัดกลุ่มสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วย ตนเองร่วมกับผู้อื่น	0.87
26.	สาธิตและปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยให้เกิด ประสบการณ์ตรง	0.80
27.	จัดนิทรรศการเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่หลากหลายแปลกใหม่ สอดคล้อง กับหลักสูตรการศึกษา	0.88
28.	ใช้วิธีการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยการแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ เกิดความรู้ความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น	0.73
29.	การจัดทัศนศึกษาช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้น	0.74
30.	การนำวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริม ประชาธิปไตยมาบรรยายช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้น	0.85
รวม		0.79

ค่าอำนาจจำแนก

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.43
2	0.20
3	0.38
4	0.34
5	0.27
6	0.71
7	0.25
8	0.20
9	0.20
10	0.25
11	0.32
12	0.34
13	0.43
14	0.38
15	0.20

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
16	0.34
17	0.25
18	0.23
19	0.23
20	0.25
21	0.20
22	0.20
23	0.25
24	0.32
25	0.23
26	0.30
27	0.23
28	0.20
29	0.38
30	0.56

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-ชื่อสกุล : นางขวัญชนก สารมโน
- วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 3 มกราคม 2521
- สถานที่เกิด : อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
- สถานที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ 65 หมู่ที่ 1 บ้านนาทอง
ตำบลปากหมัน อำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย 42120
- ประวัติการศึกษา**
- พ.ศ.2536 : จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนบ้านนาทอง ตำบลปากหมัน
อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
- พ.ศ.2539 : จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา
อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
- พ.ศ.2544 : ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
อำเภอเมือง จังหวัดเลย
- ปัจจุบัน : กำลังศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อำเภอเมืองจังหวัดเลย
- ตำแหน่งหน้าที่การงาน**
- ปัจจุบัน : เจ้าหน้าที่ธุรการ (ลูกจ้างประจำ) สำนักปลัด
- สถานที่ทำงาน**
- ปัจจุบัน : องค์การบริหารส่วนตำบลปากหมัน
อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย